

*Interacció social
i influència educativa
en el context familiar*

*Tesi doctoral presentada per
Rosa M. Colomina Álvarez*

Dirigida pel Dr. Cèsar Coll Salvador

*Departament de Psicologia Evolutiva
i de l'Educació*

Universitat de Barcelona

Març de 1996

protagonistes de les històries són sempre els mateixos (David, Lisa, Switt). Així, no és estrany que siguin també els protagonistes dels esdeveniments que representen algunes de les díades mare-infant en les fases de joc.

b) Un canvi en el conjunt d'accions a desenvolupar per part dels personatges, és a dir, un canvi en el conjunt coherent d'accions amb una certa unitat temàtica que defineixen l'esdeveniment –a partir d'ara, identificarem cada segment de representació amb el nom genèric d'*esdeveniment*.

L'exemple següent correspon al final d'un segment de representació (l'emmetzinament de la guineu pels trolls, que ha estat guarida per David) i l'inici d'un altre segment de representació caracteritzat per personatges i esdeveniments diferents (Lisa és segrestada per un gat). Ens trobem davant de dos segments consecutius i, com veurem, la proposta d'esdeveniments del segon segment és acceptada per ambdues participants.

M: "Ya verás que pronto te pondrás bueno. Ya verás. Ya verás. Tranquilo que no pasa nada." [*M. manipula i posa veu al rol del personatge de David.*]

N: "Nana, nana, nana, nana." [*N. manipula i posa veu al rol del personatge de Switt.*]

N: Ahora el bicho.

M: ¿Qué bicho?

N: El bicho.

M: "Lalilili. Ésta. Lalilililili. Esta también que me gusta mucho. Al cesto." [*M. manipula i posa veu al rol del personatge de Lisa.*]

N: ¿Y quién hace de gato?

M: "Esta también." Tú vas de gato. "Ésta también." [*M. manipula i posa veu al rol del personatge de Lisa; hi intercala la resposta a N.*]

N: "Hummm." [*N. manipula i posa veu al rol del personatge del gat.*]

(5ª sessió)

Com hem vist en la presentació del segment de representació, en els casos en què l'esdeveniment que es representa està molt estructurat internament, parlem d'escenes diferents que el configuren. Ara bé, convé no confondre un canvi d'esdeveniment, que implica canvi de segment de representació, amb un simple canvi d'escena dins d'un mateix esdeveniment (vegeu la caracterització de l'escena en la descripció del segment de representació d'esdeveniments de l'apartat anterior).

(ii) Entendrem que es dóna el pas d'un segment d'interactivitat d'aprofundiment a un altre d'aprofundiment consecutiu, quan s'accepta una *proposta de temàtica específica sobre el món gnom o/i humà* que implica un **canvi de tema** sobre el qual mare i infant organitzen la seva activitat d'aprofundiment.

Per il·lustrar els dos criteris implicats en el canvi entre segments d'aprofundiment consecutius –proposta de tema acceptada i que suposi un canvi de tema en relació a l'anterior–, veiem l'exemple següent sobre com és acceptada una proposta de tema diferent. Les participants estan parlant de la mort dels gnoms i, posteriorment, passen a parlar de la mida dels personatges principals del món gnom: els gnoms i els trolls.

M: Y al David también le pasa lo mismo. El David tiene 400 años. Son muchííísimos.

N: Y la Lisa.

M: Y la Lisa, tiene muchíísimos, muchíísimos años. Y claro, llega un momento...

N: ¿Y por qué no crecen como los trolls?

M: Porque los trolls son de otra raza. ¿Eh que los gnomos no son tan altos como los hombres?

N: Claro que no.

(6ª sessió)

A continuació presentem, un exemple on es mostra el que no pot considerar-se canvi de segment d'aprofundiment. Malgrat que hi ha un intent de passar a un segment de representació, l'infant introdueix un aspecte nou sobre el mateix tema d'aprofundiment.

M: ¿Y verdad que hay, que a nosotros también nos pasa? Hay niños altos y niños bajos, ¿no?

N: Hala, mira, mamá. [Assenyala uns gnoms del material.]

M: ¿Qué? ¿Qué vamos a hacer hoy, Nora?

N: Iguales.

M: Sí. Ellos, casi todos... los gnomos son de un mismo tamaño. No hay un gnomo más alto que otro.

N: Todos son iguales.

M: Yo, me parece que lo único que tienen diferente son las narices.

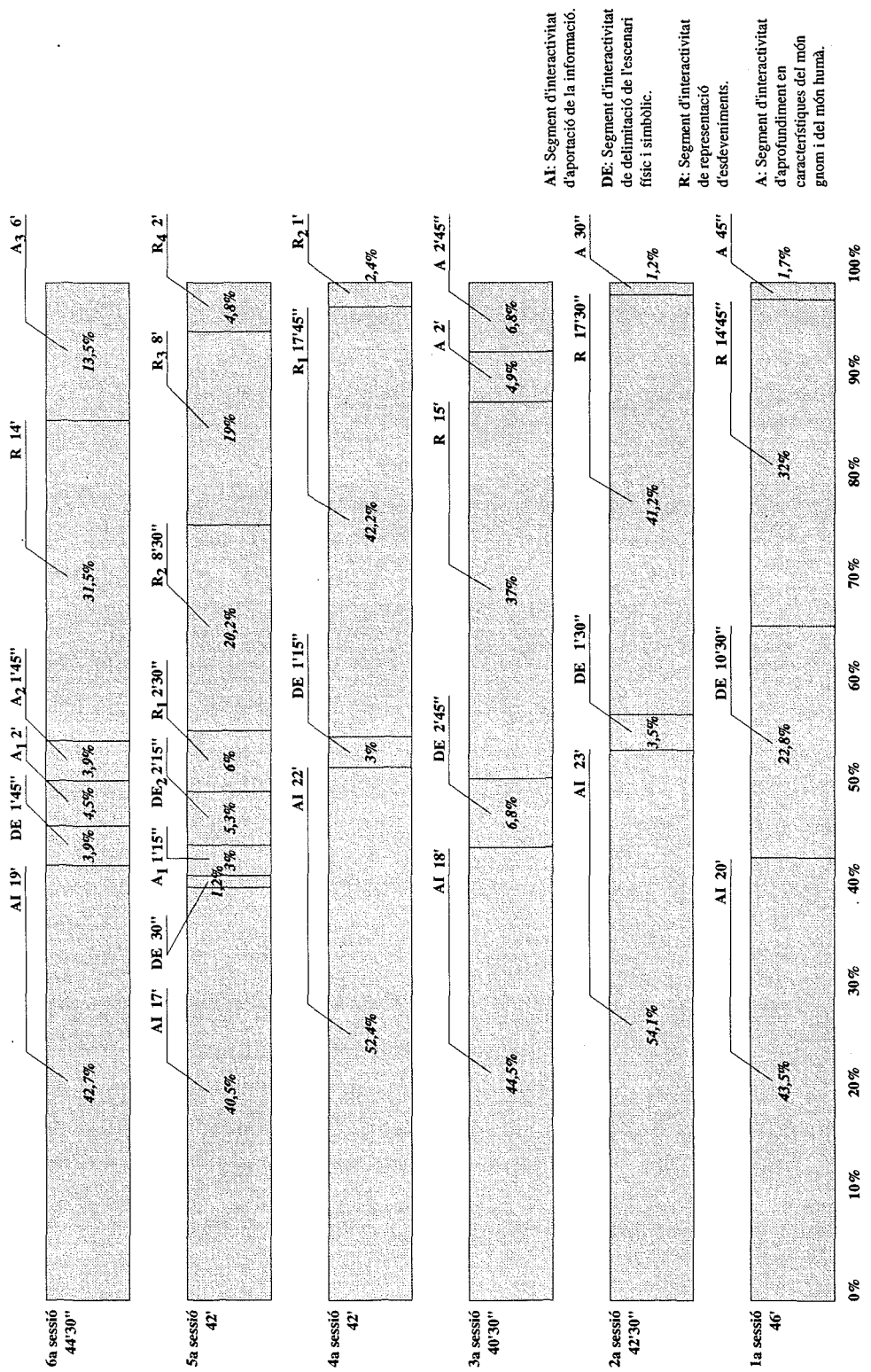
(6ª sessió)

Els segments d'interactivitat de delimitació de l'escenari no presenten el problema de ser consecutius. La delimitació de l'escenari, per les seves característiques, és una exigència prèvia per a la representació i els participants es dediquen a aquesta tasca fins que es considera suficient per passar a un altre tipus d'organització de l'activitat. En les ocasions en què apareix més d'un segment de delimitació de l'escenari en una mateixa sessió, aquests no són mai consecutius. Normalment, quan hi ha més d'un segment de delimitació és perquè hi ha hagut una interrupció de la delimitació de l'escenari en favor d'altres formes d'organització de l'activitat conjunta, però les participants no consideren suficientment acabada la delimitació iniciada anteriorment i la reprenen a continuació.

2.2. EL MAPA D'INTERACTIVITAT

Amb l'objectiu d'observar l'evolució de les diferents formes d'organització de l'activitat conjunta de la mare i la nena, i també de com es relacionen, començarem aquest apartat amb la presentació del mapa global resultant dels diferents tipus de segments d'interactivitat que han estat identificats. Aquest mapa d'interactivitat inclou la totalitat de les fases de visionat i les fases de joc de la seqüència d'activitat conjunta i mostra una panoràmica de conjunt de l'estructura que han construït les participants (vegeu el quadre II, a la pàgina següent). Començarem per comentar que el quadre II presenta els percentatges de temps proporcionalment dedicat a cada forma d'organització de l'activitat conjunta i, en aquest sentit, podem observar que els segments d'aportació de la informació ocupen entre un mínim del 40,5% i un màxim del 54,1% del temps de les sessions. Aquesta variació depèn no només del temps de les fases de visionat, sinó també del temps total dedicat per les participants a la fase de joc, en el seu conjunt, en cada sessió.

Quadre II. Mapa de les formes d'organització de l'activitat conjunta (SI)

AI: Segment d'interactivitat d'aportació de la informació.

DE: Segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari físic i simbòlic.

R: Segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

A: Segment d'interactivitat d'aprofundiment en característiques del món gnòm i del món humà.

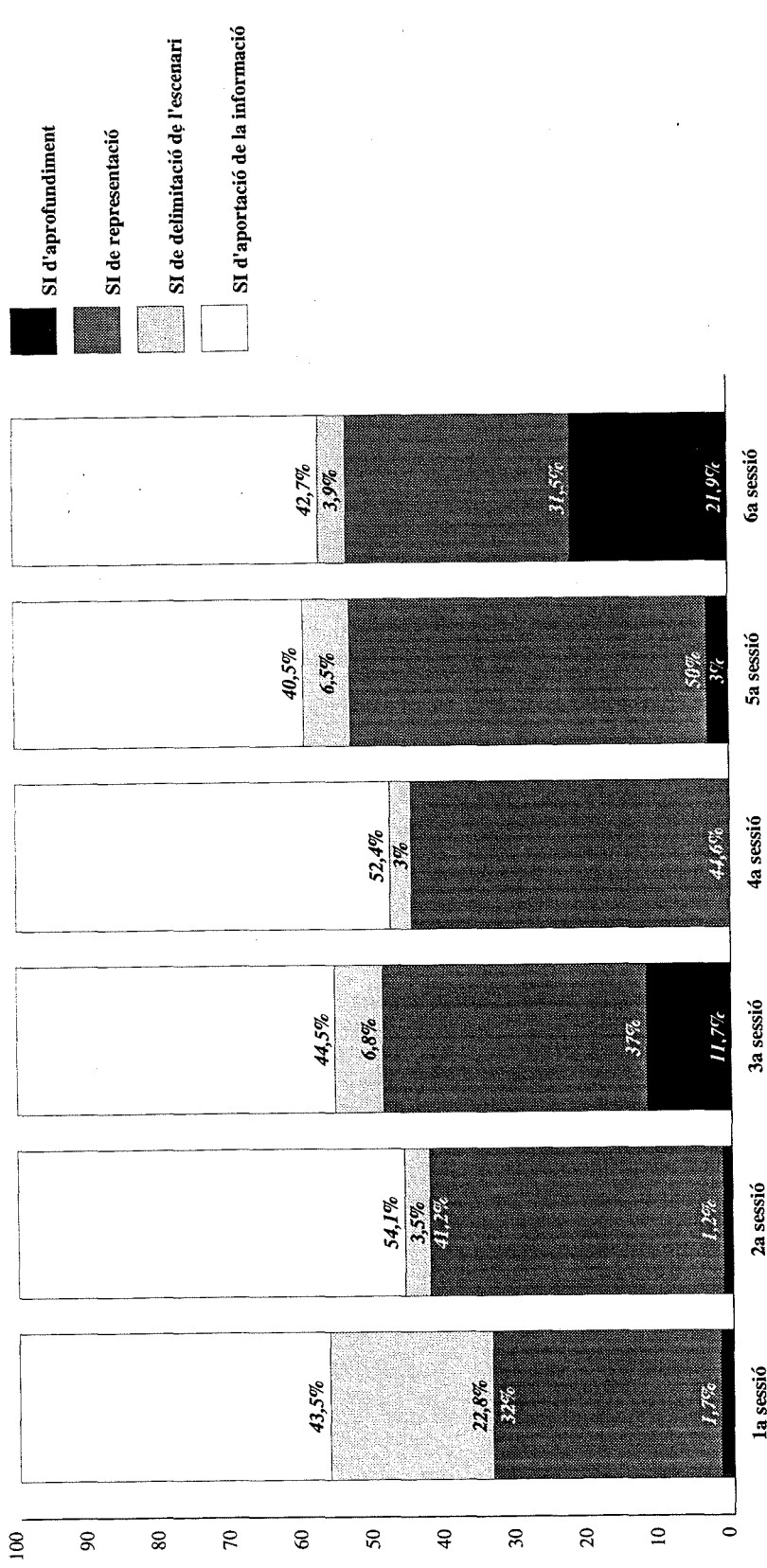
Havíem vist que en les fases de joc el temps dedicat depenia exclusivament de les participants. En definitiva, i en termes globals, la proporció mitjana de durada dels segments d'aportació és d'un 46,4%, lleugerament inferior a la suma de tots els segments d'interactivitat que apareixen en les fases de joc.

El que es pot apreciar més clarament són dues qüestions referides als segments que conformen les fases de joc, ja que la fase de visionat, per la seva mateixa naturalesa, només compta amb un segment d'interactivitat. La primera qüestió fa referència al fet que no només ha estat possible identificar segments d'interactivitat de diferents tipus, la qual cosa implica que les participants estructurin la seva activitat en formes d'organització diferents, sinó també que aquestes formes d'organització de l'activitat es repeteixen amb una estabilitat important al llarg de les diferents fases de joc. La segona qüestió es refereix a l'increment que experimenta la segmentació de l'activitat en les fases de joc cap a les darreres sessions, qüestió que comentarem més endavant.

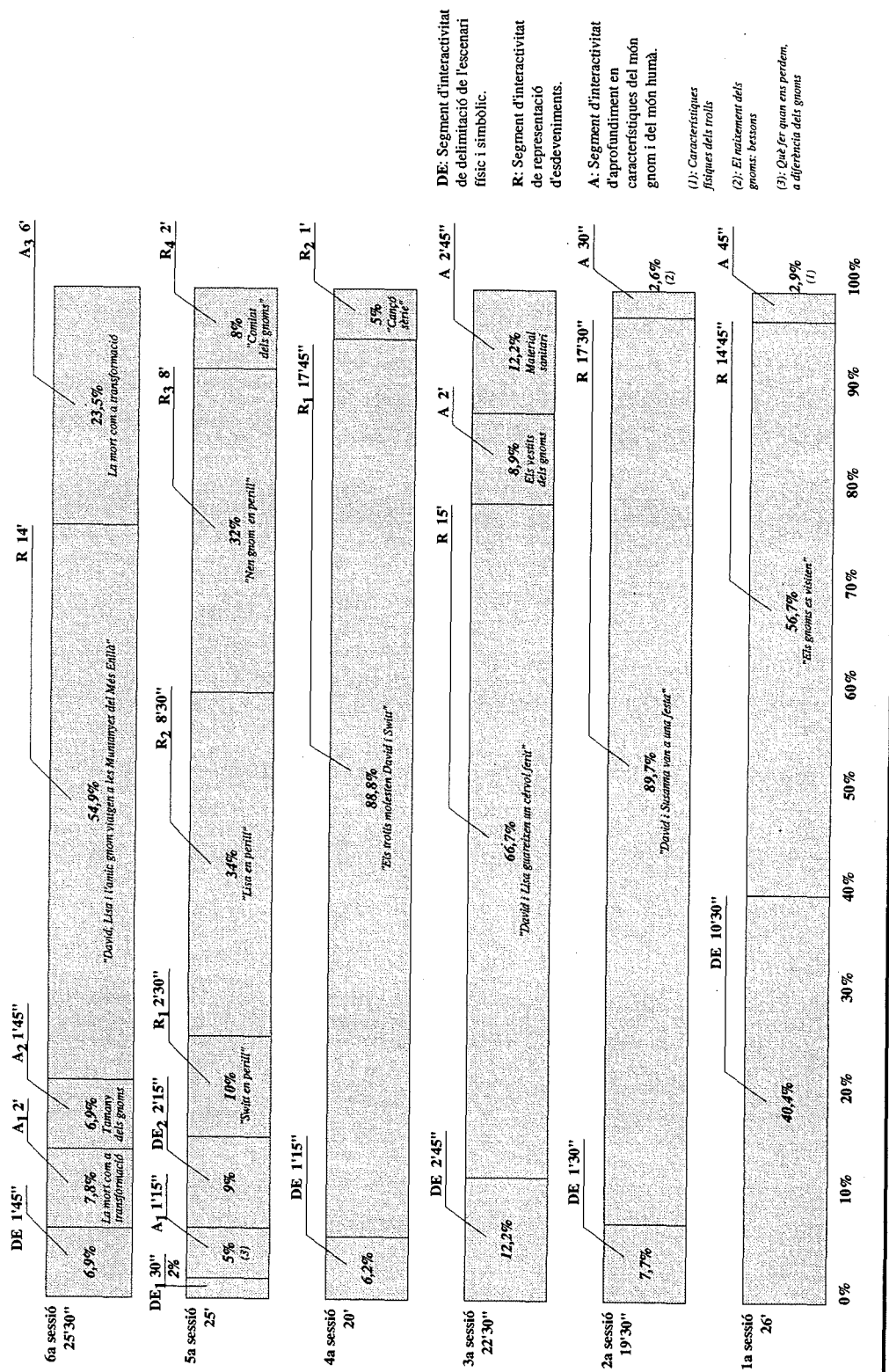
En el gràfic I, a la pàgina següent, es presenta, així mateix, l'estructura global de les sis sessions per temps total dedicat a cada tipus de segments d'interactivitat. En aquest gràfic s'aprecia la presència important del temps dedicat a la delimitació de l'escenari, en la primera sessió, i l'increment del pes específic del temps dedicat a l'aprofundiment, en la darrera.

Després d'aquests breus comentaris sobre l'estructura de la interactivitat global, passem ara a centrar-nos en l'anàlisi detallada dels segments d'interactivitat que constitueixen les diferents fases de joc de les sis sessions. Per a aquesta anàlisi utilitzarem el mapa d'interactivitat corresponent exclusivament a les fases de joc, mapa que correspon al quadre III, que es mostra a les pàgines següents. En aquest mapa, i pel que fa als segments d'interactivitat de representació i d'aprofundiment, hi consten respectivament els noms dels esdeveniments que es representen i dels temes objecte d'aprofundiment que constitueixen l'eix de l'activitat conjunta.

Gràfic I. Percentatge del temps ocupat per cada tipus de segment d'interactivitat en cada sessió

Quadre III. Mapa de les formes d'organització de l'activitat conjunta en les fases de joc

Els comentaris que segueixen sobre aquest mapa d'interactivitat s'articulen al voltant de tres eixos: en primer lloc, la presència o absència de cada tipus de segment d'interactivitat; en segon lloc, l'ordre d'aparició o moment de la sessió en què apareix cada un d'aquests tipus; i, en tercer lloc, el temps de duració global per cada tipus de segment d'interactivitat en cada sessió.

En primer lloc, s'observa que en totes les sessions apareixen els tres tipus de segments d'interactivitat identificats en les fases de joc, exceptuant el cas de la quarta sessió en què no ha estat identificat cap segment d'interactivitat d'aprofundiment. Així mateix, en algunes sessions es repeteixen els segments d'interactivitat del mateix tipus; és a dir, segments que caracteritzen i reflecteixen una mateixa manera d'organitzar l'activitat conjunta. Com exemple podem citar la cinquena sessió, en la qual se succeeixen quatre segments de representació d'esdeveniments.

En segon lloc, l'ordre o la seqüenciació temporal en què aquests segments d'interactivitat apareixen també presenta algunes regularitats en el conjunt de sessions, com es pot veure en el mapa d'interactivitat de les fases de joc (quadre III) que comentarem tot seguit.

El segment de delimitació de l'escenari obre totes les fases de joc i precedeix segments de representació d'esdeveniments i, amb menys freqüència –en les dues darreres sessions–, segments d'aprofundiment.

Els segments d'interactivitat de representació d'esdeveniments estan situats majoritàriament entre un segment de delimitació de l'escenari i un segment d'aprofundiment, exceptuant la quarta sessió, en què no precedeix un segment d'interactivitat d'aprofundiment, i la darrera sessió, en què el segment de representació d'esdeveniments va després d'un segment d'aprofundiment.

Els segments d'interactivitat d'aprofundiment apareixen al final de totes les sessions i també després dels segments d'interactivitat de delimitació de l'escenari que obren les sessions cinquena i sisena.

En resum, l'estructura de les diferents fases de joc es pot representar així:

- 1ª sessió DE-R-A
- 2ª sessió DE-R-A
- 3ª sessió DE-R-A-A
- 4ª sessió DE-R-R
- 5ª sessió DE-A-DE-R-R-R-R
- 6ª sessió DE-A-A-R-A

DE: delimitació de l'escenari

R: representació d'esdeveniments

A: aprofundiment

En la primera sessió, l'estructura de l'activitat conjunta de la fase de joc respon a la seqüència DE-R-A de segments d'interactivitat, una versió senzilla del que es va desenvolupant al llarg de les altres fases de joc i que evoluciona cap a una estructura més complexa de DE-A-A-R-A que apareix en la darrera sessió.

En termes generals, observem un augment de la segmentació de l'estructura de l'activitat conjunta. En les primeres sessions predomina l'estructura bàsica DE-R-A, que conserva el mateix ordre d'aparició dels diferents tipus de segments, de manera que l'activitat conjunta s'organitza partint de la delimitació de l'escenari, que té un paper fonamental en la preparació de la representació que ve a continuació, i la sessió acaba amb aprofundiments sobre algun tema relacionat amb algun aspecte que ha sorgit anteriorment en la fase de visionat o en el decurs de la representació anterior. En les dues darreres sessions, la segmentació de l'activitat dels participants augmenta i es produeixen canvis importants en l'ordre d'aparició dels segments, on destaquen els segments d'aprofundiment que es fan presents també precedint la representació.

La primera qüestió que volem remarcar és la configuració de segments d'interactivitat que presenten els tipus de delimitació de l'escenari i representació (DE-R). En efecte, la delimitació de l'escenari és un element necessari i imprescindible per possibilitar una representació posterior, ja que suposa organitzar i seleccionar un material determinat cada vegada més dirigit a la representació. La delimitació de l'escenari és essencial per posar-se d'acord abans de passar a la representació. A més, el joc amb

material presenta unes exigències mínimes de col·locació i selecció abans de poder actuar representant. De fet, observem que totes les sessions s'obren amb un segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari. En la 5ª sessió trobem dos segments de delimitació de l'escenari, ja que el primer és molt breu i no ha estat suficient per establir la definició inicial de la situació que permeti passar a la representació.

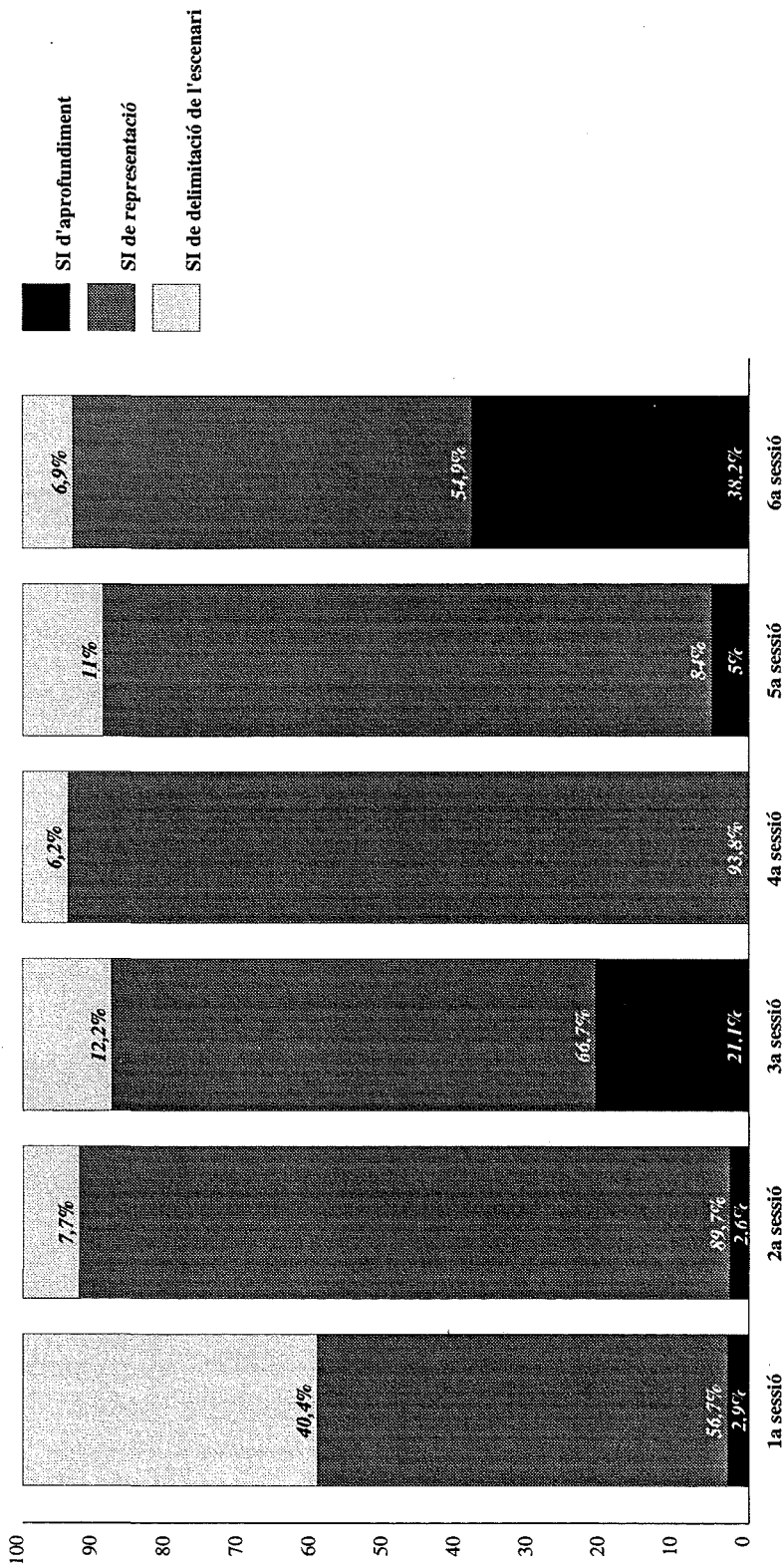
D'altra banda, les relacions entre els segments d'interactivitat de representació i d'aprofundiment també mereixen un comentari específic. D'acord amb el que acabem de constatar, en l'estructura que presenten les fases de joc, trobem dos tipus de configuracions: R-A i A-R. Com veurem més detalladament en la síntesi sobre l'evolució dels segments d'interactivitat, aquestes dues configuracions reflecteixen una matisació en les funcions que compleix el segment d'aprofundiment, segons que aquest precedeixi o segueixi un segment d'interactivitat de representació.

Finalment, i en tercer lloc, ens referirem a les variacions en el temps de duració global de cada un dels tres tipus de segments d'interactivitat en les fases de joc (vegeu el gràfic II a la pàgina següent).

Així, el segment de **delimitació de l'escenari físic i simbòlic** representa, en la 1ª sessió, més d'una tercera part de la durada total d'aquesta fase de joc –exactament un 40,4 %. La durada d'aquest segment es redueix notablement en la resta de sessions, en què no excedeix d'un 12 % del total de la fase de joc.

En el segment de **representació** la durada global experimenta variacions, tot i que, en principi, es mostra amb una durada més estable que els altres dos tipus de segments. En aquest cas, com en el cas del segment d'aprofundiment, a més de considerar el temps de cada segment, cal considerar la durada total que mare i infant dediquen a aquest tipus d'organització de l'activitat conjunta al llarg de cada sessió, ja que com mostra el mapa d'interactivitat (quadre III), en algunes fases de joc apareix més d'un segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

Gràfic II. Percentatge del temps ocupat pels tres tipus de segments d'interactivitat en les fases de joc de cada sessió

Malgrat que, com afirmàvem anteriorment, no es pot constatar una tendència uniforme i constant a augmentar o disminuir la presència d'aquests tipus de segment d'interactivitat al llarg de la seqüència d'activitat conjunta –com així s'esdevé en els altres dos tipus de segment d'interactivitat– el que s'aprecia, en termes generals, és que augmenta en les primeres sessions fins arribar a la quarta sessió en què la mare i la nena dediquen gairebé un 94% del temps total a la representació. Posteriorment es fa palès un notable descens fins a un 55% en la darrera sessió. Com a dada significativa, però, volem remarcar la coincidència en la dedicació del temps a aquest segment d'interactivitat de representació entre la primera i la darrera sessió (57% i 55%, respectivament). Aquesta dada, encara que pugui aparèixer com a purament anecdòtica, pot estar reflectint com ha evolucionat l'activitat conjunta des d'una primera sessió, en què a més de la representació hi ha un pes específic rellevant de la delimitació de l'escenari, fins a una darrera sessió, en què aquesta importància es concedeix a l'aprofundiment.

La presència dels segments d'**aprofundiment** va augmentant en el decurs de les sessions. Des de les dues primeres sessions, en les quals representa menys del 3% total de la sessió, passant per la tercera on ja representa el 21%, fins a la darrera sessió, en què ocupa el 37% del temps de la fase de joc.

En conjunt constatem, doncs, que a mesura que avancen les sessions, les tendències que s'observen són d'un augment progressiu del temps dedicat al segment d'aprofundiment, un descens espectacular del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari a partir de la segona sessió, i una corba d'ascens i descens per al segment de representació d'esdeveniments que, tanmateix conserva sempre uns límits de presència elevats ja que, de fet, és aquest tipus de segment d'interactivitat el que ocupa, en totes les fases de joc de les sessions, més d'un 50% de l'activitat conjunta.

Fins aquí ens hem limitat a comentar les regularitats i els canvis importants en el temps i en l'ordre d'aparició dels tipus de segments d'interactivitat que es desprenen directament de la lectura dels gràfics. A continuació sintetitzarem i matisarem l'evolució de cada tipus de segments d'interactivitat aportant elements que, al nostre entendre, hi tenen un pes específic, com són la funció que realitzen en el conjunt de la seqüència

d'activitat conjunta i la influència de les fases de visionat en la manera com es concreten els continguts dels segments d'interactivitat.

2.2.1. EVOLUCIÓ DEL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI

Entenem que la funció primordial del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari és la de permetre que les participants puguin començar a negociar i compartir significats respecte del material, de les seves característiques i de les possibles accions a realitzar amb aquest material al servei de la representació posterior. En aquest sentit, no és difícil d'interpretar per què és el primer segment d'interactivitat de totes les fases de joc i per què, en concret, ocupa una part molt important el segment de delimitació que obre la primera fase de joc de la seqüència, ja que és el primer contacte que tenen els participants amb el material i amb el que implica l'entorn fictici dels gnoms com a objecte de coneixement. Així, un cop la mare i la nena ja han pogut fixar i compartir unes bases mínimes sobre aquests aspectes, en les sessions següents no és necessari repetir tot el procés i, en conseqüència, el temps que dediquen a aquesta forma d'organització de l'activitat conjunta decreix considerablement a partir de la segona sessió. Cal assenyalar, però, que no desapareix, perquè segueix sent necessari organitzar mínimament el material per iniciar la representació, però això es pot fer en un període de temps més breu, atès que la mare i la nena es posen d'acord més ràpidament. A més, aquest fa possible que a partir de la segona sessió les participants puguin centrar gran part de la seva activitat en altres aspectes relacionats amb la delimitació de l'escenari, com de fet fan.

En la segona i tercera sessions prenen importància els comentaris i la negociació relatius a propostes d'esdeveniments per representar. A partir de la quarta sessió, en canvi, les propostes no apareixen, ja que des del primer moment la col·locació i identificació dels elements sembla que està implícitament dirigida cap a la representació d'uns esdeveniments més o menys compartits que s'explicitaran al principi del segment d'interactivitat de representació. Una possible interpretació d'aquest fet pot respondre al paper que té la consigna que donem als participants a l'inici de les fases de joc. Recordem que mentre que en les tres primeres sessions la consigna de

l'observadora és totalment oberta, a partir de la quarta es concreta més sobre allò que se'ls demana de fer, demanda que té molt a veure amb alguns dels esdeveniments que ha presentat la pel·lícula de vídeo que acaben de veure. Probablement les participants, i especialment la mare, també tenen present aquest referent i passen directament a seleccionar aquells elements i personatges que necessiten per dur a terme una representació en la línia del que se'ls ha proposat. D'altra banda, és important tenir en compte que en les tres sessions anteriors, ja abans de tancar més la consigna, mare i infant havien definit la seva activitat espontàniament en aquesta línia de fidelitat als esdeveniments del vídeo.

2.2.2. EVOLUCIÓ DEL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE REPRESENTACIÓ D'ESDEVENIMENTS

Atenent a les seves característiques, els segments d'interactivitat de representació d'esdeveniments presenten dos tipus d'exigències mínimes i ben diferents per concretar-se i desenvolupar-se. La primera exigència fa referència a la necessitat que en l'activitat conjunta anterior les participants hagin organitzat mínimament el material; la segona exigència es refereix a la necessitat que hagin negociat i compartit sobre què faran la representació. Com hem vist, la primera qüestió s'assegura essencialment en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, que és sempre anterior en la sessió, tot i que les participants també poden seguir organitzant el material a l'interior del segment de representació. De fet, progressivament i a partir de la segona sessió, gran part de la identificació i col·locació en l'escenari dels personatges que seleccionen per a l'esdeveniment passa a fer-se en el marc d'aquest segment. Cal recordar, però, que aquesta identificació i col·locació del material ja està clarament al servei de la representació que la mare i la nena han acordat. El segon requisit, com hem comentat en els criteris per determinar l'inici d'aquests segments de representació, es concreta en una proposta d'esdeveniments per representar que ha de ser acceptada i compartida per les dues participants.

L'evolució de les característiques dels segments de representació està molt relacionada amb el que passa en els segments de delimitació de l'escenari. Efectivament, en la primera sessió, com hem vist, el pes específic de la

delimitació de l'escenari en l'activitat conjunta és important no només pel temps que hi dediquen –ja suficientment considerable–, sinó per la importància del paper que compleix. Probablement perquè l'atenció de la mare i la nena està centrada en aquest primer contacte amb el material i el món gnom, la proposta de representació acceptada, i en conseqüència, la representació que fan, versa sobre un tema que, com podem veure pel títol que hi ha en el mapa d'interactivitat ("les visites"), té poc a veure amb els esdeveniments que es presenten en la fase de visionat i en el desenvolupament de l'esdeveniment s'incorporen escassos elements propis del món social gnom. En certa mesura, podríem aventurar que la representació que fan la mare i la nena en aquesta sessió amb el material gnom podrien fer-la amb un altre tipus de material totalment diferent constituït, per exemple, per personatges humans.

No succeeix això en les següents fases de joc, en què la proposta acceptada i l'esdeveniment que construeixen els participants reflecteixen àmpliament els esdeveniments que es presenten en les fases de visionat, com es pot comprovar per la coincidència entre els títols que hem posat als esdeveniments que representen, i que consten al mapa d'interactivitat de les fases de joc, i els títols dels esdeveniments que apareixen en les fases de visionat (vegeu aquests títols en l'annex 2 sobre l'estructura que presenten les fases de visionat). Així, a partir de la segona sessió la representació pren un paper essencial en la fase de joc, com ho mostra l'augment temporal d'aquesta forma d'organització de l'activitat conjunta. En la darrera sessió, per a la qual són vàlids tots els comentaris anteriors sobre la naturalesa dels esdeveniments representats, la disminució del temps dedicat al segment de representació està vinculada a l'augment que s'observa en relació amb el segment d'aprofundiment.

2.2.3. EVOLUCIÓ DEL SEGMENT D'INTERACTIVITAT D'APROFUNDIMENT

L'evolució dels segments d'interactivitat d'aprofundiment es relaciona essencialment amb un canvi en el moment de la fase de joc en què apareixen –recordem que en les tres primeres sessions apareixen al final i en les darreres sessions apareixen també a l'inici de les fases de joc– i amb

el grau de vinculació del tema d'aprofundiment amb el tema de la representació de la mateixa sessió.

En efecte, quan els segments d'interactivitat d'aprofundiment apareixen al final de la fase de joc, els temes sobre els quals versa tenen una relació parcial o puntual amb el que han fet en aquesta mateixa fase anteriorment o el que han vist en la pel·lícula. Així, per exemple, en el decurs de la representació de la tercera sessió les participants han afegit material sanitari de joguina al material gnom. Posteriorment, construeixen un segment d'interactivitat d'aprofundiment entorn de l'exploració i l'explicació de la utilitat de cada un dels elements del material sanitari.

Quan el segment d'aprofundiment apareix al principi de la fase de joc, en canvi, el tema de l'aprofundiment es refereix al tema global de la sessió i es relaciona directament amb el tema central de l'esdeveniment que representaran a continuació i que, a més, serà l'únic objecte de la sessió. En aquest cas, entenem que la funció del segment d'aprofundiment pren un caire diferent; ho interpretem com un recurs que la mare introdueix per centrar l'atenció conjunta sobre el tema que representaran a continuació i assegurar-se de compartir alguns aspectes concrets amb la nena. La característica més rellevant és que, abans de posar-se a representar utilitzant els coneixements sobre el món gnom, la mare recorre a coneixements compartits amb la nena sobre com es realitzen aquestes mateixes actuacions en el món humà, proporciona explicacions i estableix relacions ajudant la nena a contrastar les maneres d'actuar d'un món social i l'altre.

Com ja assenyalàvem anteriorment, per comprendre més en profunditat com evolucionen cada una d'aquestes formes d'organització de l'activitat conjunta és necessari recórrer a l'evolució més detallada de les actuacions de les participants en cada un dels segments d'interactivitat. Aquesta és l'anàlisi que presentem en l'apartat següent.

3. L'EVOLUCIÓ DE LES ACTUACIONS I DE LES FORMES DE LES ACTUACIONS DE LES PARTICIPANTS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE LES FASES DE JOC

Després de la presentació general dels tres tipus de segments d'interactivitat que hem identificat en l'activitat conjunta de les participants, iniciem la tercera part del capítol 4, que està constituïda per dos apartats de naturalesa diferent. El primer s'ocupa de la categorització elaborada per a l'anàlisi de les actuacions de les participants en el decurs de les fases de joc. El segon apartat, més extens, presenta, per a cada tipus de segment d'interactivitat, en primer lloc la descripció de la categorització utilitzada i a continuació els resultats de l'anàlisi efectuada.

3.1. CATEGORITZACIÓ PER A L'ANÀLISI DE LES ACTUACIONS

Començarem aquest apartat descrivint detalladament les opcions que han guiat l'elaboració de les categories emprades per a l'anàlisi de les actuacions típiques que caracteritzen cada un dels segments d'interactivitat. Com veurem, aquestes categories són el resultat d'un conjunt de decisions inspirades en el marc teòric i metodològic del nostre treball. Entre aquestes decisions destaca la incorporació de tres dimensions que des d'aquest marc de referència hem considerat rellevants per aprofundir en l'anàlisi de les actuacions típiques de les participants que hem presentat en l'apartat anterior i que, com hem vist, donaven lloc a la identificació dels tres tipus de segments d'interactivitat. A partir de la introducció d'aquestes dimensions i de la seva aplicació a les actuacions típiques que caracteritzen cada un dels segments d'interactivitat hem

elaborat una categorització de les formes que prenen aquestes actuacions típiques de les participants en cada un dels segments d'interactivitat.

Igualment ha estat necessari prendre opcions metodològiques específiques per tal de poder mantenir uns criteris estables a l'hora d'identificar en les dades les actuacions categoritzades i també per poder resoldre algunes de les dificultats amb què ens hem trobat. Amb la presentació d'aquestes opcions conclourem l'apartat i continuarem en el següent amb la presentació dels resultats.

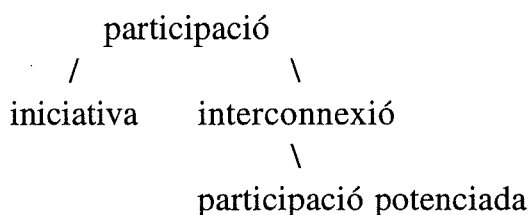
3.1.1. DIMENSIONS CONCEPTUALS RELLEVANTS PER A L'ANÀLISI DE LES ACTUACIONS: INICIATIVA, PARTICIPACIÓ POTENCIADA I INTERCONNEXIÓ

Per avançar en l'anàlisi dels grans tipus d'actuacions de mare i infant identificades en cada tipus de segment hem elaborat una categorització de les formes que prenen aquestes actuacions en cada segment d'interactivitat. La necessitat d'elaborar aquesta categorització més específica a partir de les actuacions típiques de les participants en cada una de les formes d'organització de l'activitat conjunta, està directament vinculada als objectius del nostre treball: dotar-nos d'instruments conceptuals i metodològics que ens permetin comprendre la definició i construcció de l'activitat conjunta, les aportacions de mare i infant a aquesta construcció i, especialment, les ajudes que la mare proporciona a l'infant. Fins aquí hem vist que les participants han construït tres tipus diferents de formes d'organització de l'activitat conjunta, formes que es corresponen amb tres estructures de participació diferents definides per les actuacions típiques de mare i infant. Aquests primers resultats són indubtablement importants per comprendre la definició i l'estructura de l'activitat. Però és igualment important per als nostres propòsits comprendre com aconsegueixen –i en quin grau– articular aquesta activitat. L'anàlisi de les actuacions de les participants és per a nosaltres la via que ens ha de permetre poder-ho abordar. Per aquesta raó, com veurem, en l'anàlisi de les actuacions típiques hem introduït tres dimensions –que comentarem tot seguit– per elaborar una categorització més específica en la qual sigui possible identificar el grau en què podem parlar d'activitat articulada entre les participants, les aportacions d'ambdues –i especialment,

de la mare– i l'evolució al llarg de les fases de joc de la seqüència. Aquesta categorització és tributària de dos requisits bàsics: són necessàries formes d'actuacions que siguin coherents i pertinents des del nostre marc teòric, és a dir, que ens puguin informar més sobre l'articulació entre actuacions de mare i infant en relació amb un contingut i que també permetin captar-ne l'evolució al llarg de les fases de joc de la seqüència d'activitat conjunta.

Tenint en compte aquests requisits, la categorització definitiva de les formes de les actuacions analitzades és deutora de considerar les actuacions típiques centrant l'atenció en la participació de mare i infant en la construcció de l'activitat. Entenem per participació en l'activitat el grau d'implicació en la tasca que un membre de la parella posa de manifest amb les seves actuacions, prenent part en la construcció de l'activitat conjunta entorn dels temes concrets que té per objecte. Ara bé, el grau d'implicació d'un participant pot ser variable –major o menor- i, sobretot, de diferent naturalesa. Des de la nostra perspectiva, per copsar part d'aquesta naturalesa, les informacions rellevants a considerar poden provenir d'examinar el comportament de tres factors o dimensions de les actuacions: la **iniciativa**, la **participació potenciada** i la **interconnexió**.

Es tracta d'una focalització en tres dimensions que ens permeten caracteritzar la participació, tot i que cada una té un interès diferent: la iniciativa i la interconnexió es refereixen directament a la participació espontània, mentre que la participació potenciada aporta una informació molt específica i vinculada a la interconnexió entre les actuacions de les participants; en concret, recull informació sobre com un participant potencia la intervenció de l'altre i sobre com aquest respon a les demandes de participació de l'altre. Una possible manera de reflectir les relacions que proposem entre les tres dimensions s'expressa en l'esquema següent:

A continuació, explicitarem com s'entenen cada una d'aquestes tres dimensions i les informacions rellevants que poden oferir-nos.

En termes globals, s'entén que un participant pren la **iniciativa** quan, mitjançant una intervenció, és el primer de proposar, organitzar, aportar o introduir un aspecte determinat susceptible d'incorporar-se en el marc de l'activitat conjunta, sense que aquesta aportació hagi estat expressament sol·licitada o suggerida anteriorment per l'altre.

Tot seguit es presenta un exemple de forma d'actuació que informa sobre l'anàlisi de la iniciativa en el segment d'aprofundiment.

M: Nora, ¿si tú te perdieras, qué harías?
(5ª sessió)

Conèixer quin participant pren la iniciativa, en què, si hi ha evolució en relació amb aquesta dimensió al llarg de les fases de joc i en quines actuacions de la mare i l'infant això és més evident, són alguns dels indicadors que ens interessien. Per una part, proporcionen informació sobre la manera com es va definint i decantant el context situacional de l'activitat i, específicament, sobre qui té un paper important en la definició de l'activitat conjunta en relació amb les diferents actuacions; per una altra, aporten indicis sobre la manera com es va gestionant i com progressa el control de la situació al llarg del procés: quin participant controla determinats tipus d'actuacions i si hi ha evolució al llarg de la seqüència d'activitat conjunta i si un participant que al principi no prenia certes iniciatives sobre allò, n'assumeix el control més endavant.

S'entén la **participació potenciada** des de dues vessants: segons qui la potencia a través del requeriment i segons la resposta que l'altre dóna a aquest requeriment. Dit d'un altre manera, per una part, aquelles formes d'actuacions mitjançant les quals la mare o l'infant propicien i demanen la participació de l'altre –intervencions espontànies– i, per una altra, les actuacions que palesen una resposta a aquestes demandes, les quals es consideren intervencions no espontànies perquè obeeixen al requeriment anterior de l'altre. Així, en realitat estem davant de possibles patrons de formes d'actuacions articulades de les participants que obeeixen a la relació requeriment/resposta al requeriment.

Tot seguit es presenta un exemple de forma d'actuació que informa sobre l'anàlisi de la participació potenciada.

M: ¿Esto qué es, Nora?

N: Un bambi.

(1ª sessió)

S'entén per **interconnexió** entre les intervencions de les participants el grau de lligam i de relació que presenten les actuacions d'un participant amb les de l'altre. En general, el grau d'interconnexió proporciona informació sobre el nivell de continuïtat, sobre el grau en què ambdós participants s'impliquen, tenint en compte les aportacions de l'altre, en la construcció de l'activitat conjunta. En altres paraules, podríem dir que la interconnexió es refereix al grau en què l'activitat conjunta del les participants és realment conjunta, al grau en què allò que fa un implica un seguiment i una articulació contingent amb allò que fa l'altre (Edwards i Mercer, 1988). Podem establir un contínuum respecte del grau d'interconnexió: des d'actuacions totalment individuals realitzades al marge de l'altre, fins a actuacions totalment condicionades per les actuacions de l'altre. En els graus més elevats d'interconnexió trobem el reflex més clar que els participants estan implicats en un procés d'activitat conjunta sobre els diferents continguts que van abordant.

Tot seguit es presenta un exemple de forma d'actuació que informa sobre el grau d'interconnexió en el segment de delimitació de l'escenari.

[M. acaba de col·locar les granotes a la vora del riu.]

N: Las ranas tienen que estar al agua.

M: [Acaba de col·locar les granotes a la vora del riu.]

N: Las ranas tienen que estar al agua.

(1ª sessió)

L'exemple anterior il·lustra una forma d'interconnexió espontània: la nena intervé perquè ha estat pendent de la col·locació que ha fet la mare i que no li sembla adequada. A més de les actuacions espontànies que reflecteixen aquesta interconnexió, els patrons d'actuacions articulades mare-infant que poden resultar de l'anàlisi de la participació potenciada (requeriment/resposta al requeriment de l'altre) proporcionen també informació complementària sobre la interconnexió entre les actuacions de les participants.

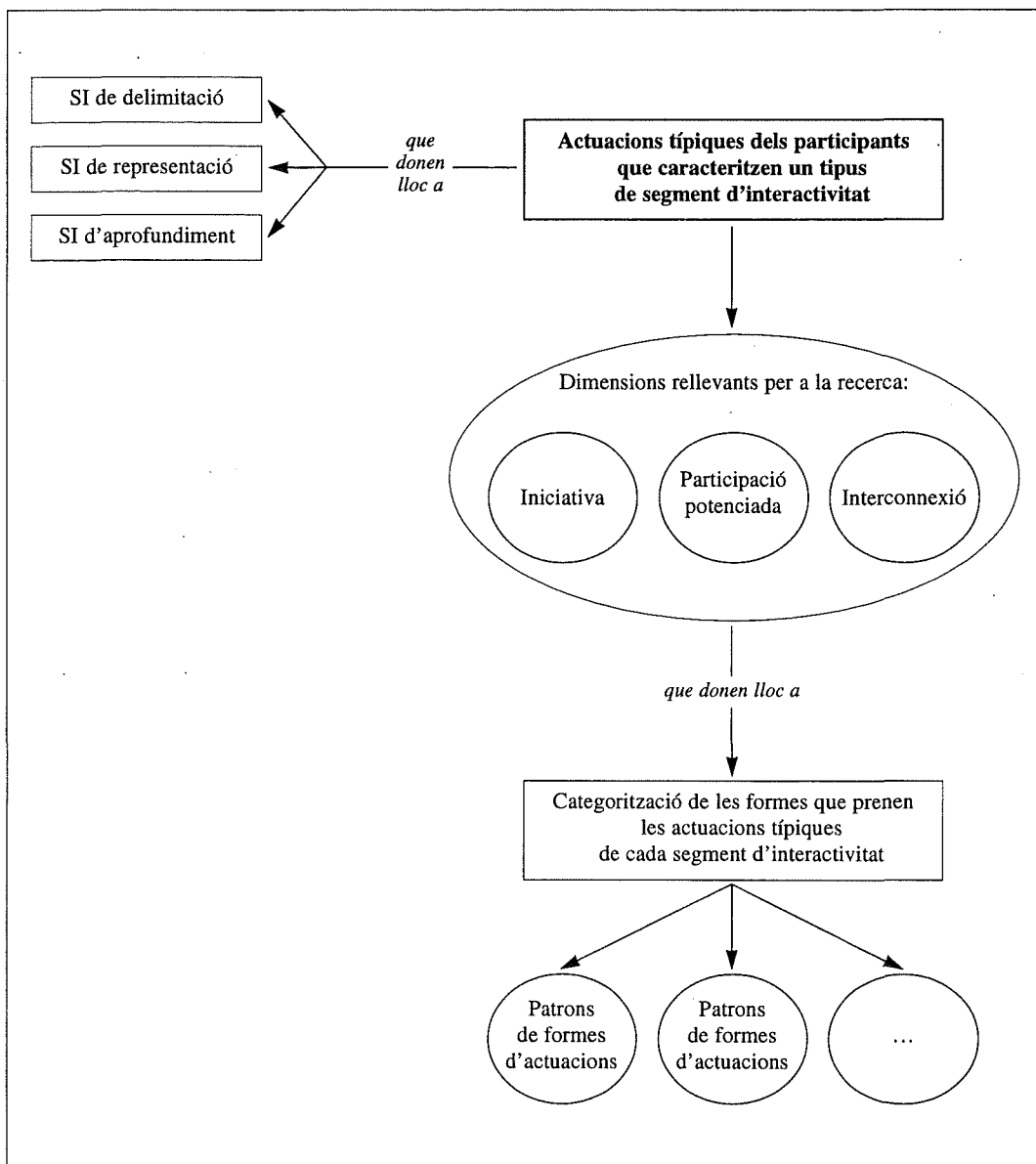
En resum, des del nostre marc teòric, la interrelació entre indicadors com ara que la participació sigui espontània o requerida, que aparegui en un o altre moment determinat, que versí sobre un determinat tema o altre, que sigui realitzada per un o altre participant i que tingui en compte l'activitat de l'altre membre de la díada, aportarà informació sobre la manera com es construeix i defineix l'activitat conjunta, el grau d'articulació de l'activitat i, en darrer terme, sobre les possibilitats d'ajustar l'ajuda per part de la mare als progressos i dificultats de l'infant en la seva participació en l'activitat. En la mesura que això s'aconsegueixi, podem esbrinar la possibilitat de trobar indicadors respecte dels mecanismes d'influència educativa de traspàs del control i de construcció de significats cada vegada més compartits.

D'acord amb aquestes dimensions, es proposa una categorització de les formes que prenen les actuacions típiques de les participants en els tres tipus de segments d'interactivitat. Algunes d'aquestes formes d'actuacions donen lloc a patrons articulats de formes d'actuacions de les participants. Per il·lustrar el procés seguit en l'elaboració de la categorització i l'anàlisi de les actuacions, es presenta, a la pàgina següent, l'esquema del quadre IV.

Per a una comprensió millor dels resultats obtinguts, es presenta la descripció de la categorització corresponent a cada segment d'interactivitat precedint l'explicació dels resultats relatius a l'evolució d'aquestes formes d'actuacions en cada tipus de segment en l'apartat 3.2. (vegeu, també, l'annex 7).

Abans però, hem d'ocupar-nos de les qüestions metodològiques que han estat conseqüència de l'elaboració i la utilització d'aquestes categoritzacions de les actuacions en termes de formes d'actuacions.

Quadre IV. Esquema del procés seguit per a l'anàlisi de les actuacions dels participants

3.1.2. ASPECTES METODOLÒGICS IMPLICATS EN LA CATEGORITZACIÓ DE LES ACTUACIONS

A partir de la identificació de les actuacions típiques i de l'elaboració de la categorització de les formes que prenen aquestes actuacions procedim a la identificació i segmentació d'aquestes formes en les dades transcrites. En el que segueix, presentem les opcions preses per resoldre les dificultats trobades en l'aplicació de l'esmentada categorització. Val a dir que per poder interpretar aquestes opcions pot ser útil al lector seguir la presentació amb l'ajut dels quadres que s'adjunten amb aquest treball, on consten les llistes de formes d'actuacions seleccionades, que també es poden consultar a l'annex 7.

En una situació diàdica caracteritzada per torns continuats entre les dues participants com la que estudiem en aquesta investigació, el llinyar màxim de la intervenció d'un participant queda definit pel torn del participant. Així, si la mare realitza una forma d'actuació (a), l'infant una forma d'actuació (b) i, a continuació, la mare una altra (a), comptabilitzarem dues formes d'actuacions (a) per a la mare, encara que siguin del mateix tipus i amb relació al mateix objecte de l'activitat conjunta; la interrupció entre la primera i la segona intervenció de la mare és motivada per la intervenció de l'infant i s'entén que la nova actuació de la mare tindrà en compte l'actuació de l'infant. En un cas extrem poden trobar-se patrons seguits de formes d'actuacions repetides per a la mare i l'infant entorn del mateix objecte que poden reflectir un moment de conflicte que ens interessa copsar. Per altra banda, dins del llinyar que configura un torn d'un participant hi pot haver, evidentment, més d'una forma d'actuació: diem que es tracta de la mateixa mentre el contingut és el mateix; quan canvia el contingut, canvia la forma de l'actuació tal com aquestes han estat definides.

Pel que fa a la naturalesa de les categories que se seleccionen per a l'anàlisi, cal clarificar dues qüestions metodològiques per a la comptabilització de les formes de les actuacions. Un primer problema que cal tenir present es desprèn del fet que les categories proposades són excloents intrínsecament a cada un dels participants: mentre es realitza una actuació, no se'n pot dur a terme una altra simultàniament. En la nostra categorització hi ha una forma d'actuació que, per la seva naturalesa manipulativa, pot propiciar que es donin formes d'actuacions simultànies. El cas en què podria donar-se

aquesta situació concerneix la forma d'actuació (a) del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari físic i simbòlic.

(a) Agafa un element del material i el disposa espacialment seguint un determinat ordre de conjunt (acompanyat o no de comentaris verbals sobre on posa l'element).

M: La jirafa la pondremos aquí. Aquí está. Al lado de un árbol. Que come.
[Mentre col·loca la girafa.]

En aquest cas, per resoldre el possible problema metodològic, proposem la següent comptabilització segons els casos:

- Col·locacions que no acompanyen cap verbalització: no implica dificultat i es comptabilitza com a col·locació.
- Col·locacions que acompanyen una verbalització sobre la mateixa col·locació: en aquest cas, es compta com una única forma d'actuació ja que conducta verbal i conducta no verbal versen sobre la mateixa acció.
- Col·locacions que acompanyen una verbalització sobre una qüestió diferent a la col·locació: es comptabilitzen la col·locació i la verbalització en les seves categories corresponents; és a dir, en aquest cas tindriem dues formes d'actuacions diferents per al participant: la col·locació d'un element i la verbalització sobre la qüestió que sigui. Val a dir que aquest problema pot sorgir en els tres tipus de segments d'interactivitat quan apareguin formes d'actuacions de col·locació d'aquestes característiques; en tots els casos es proposa resoldre el problema de la mateixa manera.

Un segon tipus de casos conflictius de diferent natura del que acabem d'assenyalar concerneix la possibilitat que una mateixa forma d'actuació d'un participant *a priori* pugui ser comptabilitzada com dues formes d'actuacions que es tenen en compte en la categorització proposada per al segment d'interactivitat en què s'inscriu. L'exemple següent pot il·lustrar aquesta possibilitat.

[M. mostra un troll a la nena.]

M: ¿Has visto qué feo que es, Nora? Mira qué feo es.

(1ª sessió)

En aquest cas, la mare estableix el tema d'aprofundiment sobre el qual versarà el segment d'interactivitat que inicia. En aquest sentit, ens trobem davant d'una forma d'actuació tipus (a). Ara bé, també podem afirmar que en la ja proposta del tema, la mare fa un comentari sobre aquest tema i, en aquest sentit, ens trobem davant d'una forma d'actuació de tipus (b).

Entenem que és necessari prendre una opció per evitar aquestes possibles redundàncies, prioritant la categorització d'aquesta forma d'actuació en el tipus de categoria més rellevant, en la que compleixi la funció més destacable en el marc del segment d'interactivitat. En aquest cas, optem per la (a).

Per acabar els comentaris relatius a la comptabilització de freqüències, convé puntualitzar el valor que els donem a l'hora d'interpretar les dades. Cal diferenciar entre la comparació de les freqüències d'una mateixa forma d'actuació al llarg de la seqüència d'activitat conjunta, d'indubtable interès i que no mereix més comentaris perquè no planteja dificultats, i la comparació entre les freqüències de diferents formes d'actuacions. Si bé, en un sentit quantitatiu, les freqüències reflecteixen fidelment el nombre de vegades que l'activitat dels participants es reconeix en cada una de les formes d'actuacions, el nivell qualitatiu d'interpretació del que cada una d'aquestes representa és important per interpretar i comprendre el que s'esdevé en l'activitat conjunta de la díada. En aquesta línia ressaltarem alguns aspectes relacionats amb la naturalesa diversa de les formes d'actuacions que hem categoritzat.

En primer lloc, hem de remarcar que algunes categories poden ser excloents extrínsecament als participants, és a dir, que es tracta d'una forma d'actuació que només pot ser realitzada per un sol dels participants en aquell mateix segment d'interactivitat. En definitiva, són formes que per la seva naturalesa només és possible una ocurrència, una sola freqüència d'aparició, i en aquest sentit és impossible que es donin dues vegades en un mateix segment d'interactivitat. Aquest és el cas, per exemple, de la proposta d'esdeveniments en els segments d'interactivitat de representació o de la proposta del tema de l'aprofundiment en el segment d'interactivitat d'aprofundiment; com hem vist en els criteris complementaris utilitzats per determinar l'inici d'aquests segments, és necessari que la proposta sigui acceptada per tots dos participants. Per definició, doncs, un dels

participants fa la proposta i l'altre l'accepta; així, el llindar màxim d'ocurrència d'aquestes formes d'actuacions és un en cada segment d'interactivitat de representació i d'aprofundiment.

Contràriament, altres categories, com ara la col·locació dels elements en l'escenari de l'activitat conjunta, per la seva naturalesa són intrínsecament susceptibles de comptar amb un nombre elevat d'ocurrències. Volem insistir, però, en la idea que aquest no és un factor determinant a tenir en compte per a la rellevància de les categories, ja que s'entén que cada categoria juga un paper diferent en l'organització de l'activitat conjunta dels participants i, en conseqüència, és aquesta aportació específica de cada una d'elles el que cal tenir en compte per a la interpretació i comprensió de les formes d'organització de l'activitat conjunta i la seva evolució.

Per acabar, ens remetrem a la categoria *altres actuacions* present en els tres segments d'interactivitat. Cal introduir aquesta categoria per la necessitat metodològica de poder comparar l'evolució de les formes de les actuacions dintre de cada un dels diferents segments d'interactivitat d'un mateix tipus.

3.2. RESULTATS DE L'ANÀLISI DE L'EVOLUCIÓ DE LES FORMES DE LES ACTUACIONS

Organitzarem la presentació dels resultats de l'anàlisi de les formes d'actuacions de les participants en quatre apartats. Els tres primers es corresponen amb els tres tipus de segments d'interactivitat identificats en les fases de joc: el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, el de representació dels esdeveniments i el d'aprofundiment en característiques del món gnom i/o humà. Al seu torn, en cada un d'aquests apartats, s'inclouen dos tipus de resultats: primer es descriu la categorització de les formes d'actuacions de les participants corresponent al segment; tot seguit, se'n presenta l'evolució. Finalment, el quart apartat analitza les principals actuacions comunes als tres tipus de segments d'interactivitat.

Abans d'iniciar el recorregut, convé fer algunes consideracions generals respecte de la presentació de les categories. Els comentaris que es fan en cada categoria contenen, en primer lloc, la descripció de la categoria proposada; a continuació, s'assenyalen les principals informacions que recull i l'interès específic de tenir-la en compte en funció de les dimensions que hem explicat anteriorment –iniciativa, participació potenciada i interconnexió. Així mateix, s'introdueixen breus fragments de les dades que il·lustren la forma d'actuació de les participants recollida per la categoria.

Igualment, volem fer algunes precisions respecte de la presentació dels resultats de l'anàlisi sobre l'evolució de les formes d'actuacions. Hem començat elaborant unes taules que recullen les freqüències de cada categoria de forma d'actuació per a cada una de les participants en cada tipus de segment d'interactivitat en el transcurs de totes les fases de joc. Si bé la informació quantitativa que ens proporcionen aquestes taules es complementa amb informació qualitativa, és útil perquè permet copsar, en línies generals, algunes diferències relatives a la presència/absència de les formes d'actuacions i, en conseqüència, perquè caracteritza globalment la participació de la mare i l'infant en l'activitat conjunta que construeixen en cada moment del procés.

No obstant això, per comprendre l'evolució de les formes d'actuacions cal recórrer, a més, a una anàlisi més qualitativa que ens proporcionï informacions complementàries. En primer lloc, informació sobre la lectura de les mateixes taules, ja que, com es desprèn de la presentació i descripció de les categories –i com hem assenyalat en l'apartat anterior–, algunes de les formes d'actuacions, per la seva naturalesa, només tenen probabilitat d'una ocurrència per segment d'interactivitat, mentre que d'altres formes d'actuacions són susceptibles de comptar amb un nombre elevat d'aparicions. En segon lloc, i això és important, informació sobre les característiques que pren la forma d'actuació en la seva evolució al llarg de les fases de joc. Recordem que un dels pressupòsits teòrics i metodològics subjacents a la investigació emfatitza la importància de la dimensió temporal i manté que una mateixa actuació dels participants en un o altre moment de la seqüència té una significació diferent segons l'evolució que s'hagi pogut esdevenir anteriorment o d'allò que es tingui previst per més endavant. Les interpretacions que farem de les actuacions i de les formes

d'actuacions de les participants, doncs, es guiaran per l'objectiu de poder identificar aquesta evolució.

3.2.1. SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI

3.2.1.1. CATEGORITZACIÓ ELABORADA PER AL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI FÍSIC I SIMBÒLIC: FORMES D'ACTUACIONS DE LES PARTICIPANTS

En el quadre V, que es reproduïx en aquesta pàgina, hi consten les actuacions típiques, les formes que prenen aquestes actuacions i els patrons de formes d'actuacions, així com la seva relació amb les dimensions utilitzades per a la l'anàlisi (iniciativa, participació potenciada i interconnexió) en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari.

Quadre V. Relacions entre les actuacions típiques, les formes que prenen, els patrons que configuren i les dimensions implicades^(*) en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari

Actuacions típiques	Formes d'actuacions	Dimensions	Patrons de formes d'actuacions
Organització i disposició espacial	a b c d	Iniciativa Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	b - d a - c
Identificació i exploració	e f g h	Iniciativa Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	f - h e - g
Proposta de representació d'esdeveniments	i j k l m n	Iniciativa Participació potenciada Participació potenciada Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	j - l k - n i - m

(*) Les dimensions utilitzades per a la categorització de les formes que prenen les actuacions són: iniciativa, participació potenciada i interconnexió.

(a) Agafa un element del material i el disposa espacialment seguint un determinat ordre de conjunt (acompanyat o no de comentaris verbals sobre on situa l'element).

Sota aquesta categoria es recullen aquelles accions del participant directament relacionades amb la selecció i col·locació dels elements del material que situa formant part del conjunt de l'escenari físic que es va construir. Per aquesta raó, es tracta d'una forma d'actuació que al·ludeix essencialment al comportament no verbal de la mare i de l'infant.

De vegades les participants acompanyen la disposició del material amb diferents tipus de comentaris que versen sobre la mateixa organització espacial.

N: Lo tenemos que poner al medio. [*N. es refereix a una cadireta que farà la funció de casa.*]
(5ª sessió)

M: ¿A ver? Debajo del puente.
(3ª sessió)

Altres comentaris que acompanyen la col·locació es refereixen a identifications del material.

N: La gnoma.
(3ª sessió)

M: Y... a ver. Un nene.
(5ª sessió)

O bé, de vegades, els comentaris es refereixen a l'exploració de certes característiques del material tant físiques com funcionals.

N: Mira, pone posada.
(1ª sessió)

N: Las ranas tienen que estar al agua.
(1ª sessió)

M: La jirafa la pondremos aquí. Aquí. Está al lado de un árbol. Que come.
(1ª sessió)

El més important en aquest tipus de forma d'actuació és la rellevància que mostra, en el decurs de l'activitat verbal i no verbal, la preocupació per construir un decorat de conjunt en un escenari on els elements es van col·locant atenent a les característiques físiques i simbòliques que els participants en destaquen i a les relacions que hi estableixen. Aquests aspectes a partir dels quals els participants situen els diferents elements del material configuren un cert ordre de conjunt en l'escenari que construeixen.

Aquesta categoria que informa sobre la iniciativa dels participants presenta una naturalesa que no exigeix interacció sobre cada un dels elements objecte de la disposició, no és una forma d'actuació necessàriament compartida en què hi hagi una atenció conjunta de mare i infant. En efecte, poden disposar diferents elements sense interactuar, o contràriament, interactuar sobre alguns elements en concret i no sobre d'altres, com es pot observar en els exemples anteriors. Els comentaris que sí que impliquen aquesta interacció queden recollits en les dues categories següents (b) i (c).

Es comptabilitza una forma d'actuació d'aquest tipus cada vegada que la mare o l'infant agafen un element del material i el col·loquen, així com cada vegada que el canvien de lloc, cosa que implica una nova col·locació dins l'estructura de l'escenari. Aquesta categoria té en compte essencialment l'activitat no verbal i, en conseqüència, es comptabilitzen les freqüències de les col·locacions del material. Les verbalitzacions que acompanyen la col·locació no es comptabilitzen si es refereixen a asseveracions del mateix participant sobre el lloc on situa el material, ja que s'entén que són comentaris que acompanyen la col·locació. Ara bé, si els comentaris són relatius a altres aspectes, es comptabilitzen en la categoria corresponent de les que presentem a continuació.

(b) Selecciona un element del material i fa un requeriment a l'altre participant sobre la disposició espacial.

Ens trobem davant d'una forma d'actuació d'aquest tipus cada vegada que un dels participants al·ludeix a un element concret del material –que pot agafar o no– i es dirigeix a l'altre participant demanant-li la col·laboració per seleccionar el lloc on ha de situar-lo o demanant-li l'acord sobre el lloc on l'ha col·locat.

[M. acaba de col·locar un troll i ha dit que estava amagat.]

N: ¿Y este? *[N. mostra un troll a M.]*

M: También.

N: ¿Aquí?

M: Así, escondido. *[Mira on ha posat N. el troll.]*

(1ª sessió)

Amb aquesta categoria obtenim informació sobre la participació potenciada i sobre el grau d'interconnexió, ja que el fet que un dels participants faci requeriments a l'altre implica tenir-lo en compte i incorporar-lo a l'activitat; d'aquesta manera intenta assegurar que l'activitat sigui realment conjunta.

(c) Formula espontàniament comentaris sobre la disposició o organització espacial dels elements col·locats per l'altre participant.

Aquesta categoria es refereix als comentaris i suggeriments sobre la disposició i organització espacial que fa l'altre participant d'alguns elements del material. En alguns casos expressen acords.

[N. ha canviat de lloc un element del material després d'un comentari de M.]

M: ¡Ah! Eso sí, Nora.

(1ª sessió)

[N. està pendent de la col·locació d'un element del material que fa M.]

N: Muy bien.

(3ª sessió)

També expressen desacords o, més aviat, suggeriments sobre la ubicació concreta de l'element que ha efectuat l'altre participant.

[N. ha col·locat un paller en el camí que porta a una casa.]

M: Hombre, no. Cómo va... Pero cómo va a estar aquí en medio del camino.
(1ª sessió)

[M. acaba de col·locar els trolls.]

N: Pues los trolls tienen que estar en la cueva.
(4ª sessió)

[N. ha col·locat una cadireta que fan servir de casa al mig de l'escenari i M. l'ha canviat de lloc.]

N: No, aquí. [Torna a posar la cadireta al mig de l'escenari.]

M: Bueno, pero no la pongamos en medio del bosque.

N: Toma, bosque.

M: Si ponemos una casa tan grande, esto parece miniatura.
(5ª sessió)

Els exemples anteriors mostren identificacions i exploracions de característiques físiques i funcionals dels elements, així com relacions entre elements, que són aportades per la negociació entre mare i infant; però es fa evident la supeditació d'aquestes intervencions a la necessitat de posar-se d'acord sobre la ubicació espacial d'aquests elements en l'escenari que construeixen conjuntament, de manera que, en alguns casos, obliguen la mare a introduir explicacions sobre les característiques dels elements.

En aquesta categoria, el grau d'interconnexió es fa palès pel fet que aquesta forma d'actuació està clarament i estretament vinculada a una forma d'actuació anterior de l'altre participant.

(d) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre la disposició i/o organització espacial dels elements.

En aquesta categoria es recullen intervencions que fan les participants bàsicament com a resposta a una demanda, un comentari o un desacord expressat per l'altre sobre la col·locació dels elements en l'escenari de conjunt.

[M. acaba de col·locar un pont.]

N: Hombre, ¿tan cerca?

M: Bueno, pues lo ponemos más lejos.

(1ª sessió)

[N. ha col·locat un paller.]

M: ¿En medio del río lo pones? ¿Otra vez?

N: ¿Otra vez? Pues aquí.

(1ª sessió)

En termes generals, apareixen comentaris relatius a l'acceptació dels suggeriments de l'altre sobre la disposició inicial dels elements; també en l'activitat no verbal del subjecte es reflecteix aquesta acceptació, ja que els comentaris sovint acompanyen un canvi, una rectificació de la ubicació del material en l'escenari de conjunt.

El que és important en aquesta categoria és precisament com, en els casos de desacord sobre la col·locació d'un element, mare i infant arriben a un acord, i posen de manifest les representacions mútues, després d'un procés de negociació que permet construir significats compartits entorn de la col·locació dels elements en l'escenari.

En aquesta forma d'actuació no té en compte la iniciativa dels participants perquè la participació del subjecte no és espontània, sinó que es produeix com a resposta a un requeriment de l'altre i informa sobre la participació potenciada. Així mateix, la mateixa formulació de la categoria té en compte un grau d'interconnexió entre les intervencions ja que es relaciona amb un requeriment anterior de l'altre participant.

Per la seva natura, és una categoria molt relacionada amb la categoria (b) de l'altre participant. Tenim, en conseqüència, un possible patró interessant de formes d'actuacions articulades dels participants: (b) d'un participant seguida de (d) de l'altre participant.

(e) Selecciona un element del material i formula espontàniament comentaris sobre aquest element (sense disposar-lo espacialment seguint un ordre de conjunt).

Aquesta categoria recull fonamentalment comentaris constituïts per afirmacions que versen sobre la identificació de l'element del material en

qüestió o sobre alguna de les seves característiques. De vegades, algunes d'aquestes afirmacions o alguns suggeriments es presenten en forma de preguntes que, en realitat, no compleixen tant una funció d'interrogació com d'afirmació.

[M. agafa un pelicà del material que queda per col·locar.]

M: ¿Has visto que éste es un pelicano, Nora?

(1ª sessió)

Aquesta forma d'actuació és essencialment de tipus verbal i es considera independent de les manipulacions que mare i infant estiguin fent en relació amb el material. Habitualment, quan fan aquests comentaris, pot ser que no hi hagi cap tipus de manipulació sobre l'objecte, perquè acaben de col·locar-lo o perquè el col·locaran posteriorment; en qualsevol cas, l'atenció del subjecte que realitza aquesta forma d'actuació se centra en la identificació i exploració de les característiques, i la preocupació per la col·locació queda en segon terme. Aquesta col·locació, doncs, es comptabilitza com a pertanyent a la categoria (a).

De vegades, els comentaris que fan les participants sobre un element impliquen atribucions de caràcter simbòlic al material.

[M. anteriorment ha col·locat un gnom al mig d'un pont i acaba de col·locar-ne un altre assegut al costat del pont.]

M: Mira, éste está esperando al que viene por el puente.

(1ª sessió)

N: La gnoma.

(1ª sessió)

[M. ha identificat un gnom com a David.]

N: Éste no es el gnomo.

(3ª sessió)

[N. busca el gnom que fa de David i el troba.]

N: Éste. El David es éste.

(5ª sessió)

En definitiva, aquestes formes d'actuacions d'identificació i exploració de les característiques dels elements que són seleccionats del conjunt i sobre

els quals fan comentaris d'aquest tipus, són importants perquè les participants assoleixin un cert vocabulari comú i mínimament compartit sobre com entendre els elements, les funcions que els atribueixen i allò que poden fer-ne. En aquest sentit sembla rellevant per a la delimitació progressiva de l'escenari físic i simbòlic que van construir els participants.

(f) Selecciona un element del material i requereix l'altre participant sobre les característiques, d'aquest element.

Aquesta categoria es refereix al fet que un dels participants identifica algun dels elements del material i formula una qüestió a l'altre relacionada amb les característiques d'aquests elements que poden ser de naturalesa diversa.

Sovint aquestes característiques de les quals un participant demana a l'altre informació d'identificació o exploració tenen importància per a la configuració de l'escenari físic i simbòlic. Efectivament, atenent a les seves característiques físiques, sovint es col·loca l'element del material en un o altre lloc i igualment, segons les característiques que els participants posen en relleu, aquest element pot complir una o altra funció en el desenvolupament de la història posterior que es representarà en el marc de l'activitat conjunta que hem identificat com a segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

M: ¿Esto qué es, Nora?
(1ª sessió)

M: ¿Cuál es el David?
(1ª sessió)

Aquesta forma d'actuació informa més directament sobre la dimensió de participació potenciada amb el requeriment que planteja a l'altre participant. Val a dir que l'altre pot respondre o no a aquest requeriment, i la seva forma d'actuació es recull en la categoria (h), com veurem a continuació.

(g) Formula espontàniament comentaris sobre un element seleccionat per l'altre participant.

Les intervencions que es registren en aquesta categoria versen sobre elements que han estat identificats anteriorment per l'altre; són comentaris que es concreten en preguntes, demandes d'informació, expressió de desacords o correccions d'identificacions errònies, o suggeriments sobre la relació establerta per mare i infant entre un element i el rol que se li ha atribuït.

[N. ha agafat un tamboret i l'ha col·locat al mig de l'escenari que estan construint amb la mare.]

N: El taburete es la casa.

M: ¿De quién?

(1ª sessió)

[N. intenta seleccionar d'entre tots els gnoms mascles aquell al qual han atribuït el paper de David, però no el troba.]

M: Pues el gnomo no está hoy. A lo mejor se ha ido de paseo. Cogemos otro que haga de David, ¿no?

(4ª sessió)

M: Y un nene. *[Ha agafat una gnoma petita.]*

N: No, esto es la nena.

(5ª sessió)

Aquests comentaris es fan espontàniament i informen sobre la interconnexió, perquè qui formula els comentaris ho fa sobre un element que ha estat prèviament seleccionat, identificat o caracteritzat d'alguna manera per l'altre participant; això implica que ambdós participants tenen centrada la seva atenció sobre el mateix element i que una de les participants mostra interès per seguir de prop la intervenció de l'altra.

(h) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre les característiques d'un element del material.

Es tracta fonamentalment de respostes a les demandes d'identificació o d'etiquetatge que rep el subjecte sobre algun element. Aquestes respostes es tradueixen sovint en l'aportació de noms genèrics o comuns, o bé noms

propis (David, Lisa, Switt) que, com assenyalàvem en els casos anteriors, són producte de la relació establerta entre elements del material i atribució de personatges.

En aquesta forma d'actuació, el participant no pren la iniciativa, ja que és l'altre qui en requereix la participació. Informa, doncs, sobre la participació potenciada. En aquest sentit, la dimensió relativa a la interconnexió entre les actuacions és present pel fet que aquesta forma d'actuació (h) està relacionada amb una altra forma d'actuació prèvia de l'altre participant (f). Aquestes actuacions coordinades proporcionen un patró de formes d'actuacions interconnectades: (f) d'un participant seguida d' (h) de l'altre.

N: ¿Qué es? [*Mostra un element del material a M.*]

M: Pero si es un burrito.

(1ª sessió)

M: ¿Cómo se llama, que no me acuerdo? [*Mostra la guineu.*]

N: Switt.

(2ª sessió)

M: ¿Ésta es la Lisa? [*Mostra una gnoma a N.*]

N: La tengo yo. [*La dona a M.*]

(5ª sessió)

(i) Formula espontàniament propostes de representació d'esdeveniments.

Aquesta categoria recull aquelles intervencions, essencialment de naturalesa verbal, en què un dels participants suggereix un esdeveniment que pot concretar-se de manera immediata en actuacions conjuntes de representació.

La idea important en la formulació de propostes de representació d'esdeveniments que un dels participants realitza en el marc d'aquest segment de delimitació de l'escenari és que es tracta de propostes no acceptades per l'altra participant. En el moment en què són acceptades i establertes de comú acord per totes dues, passem a una organització

diferent de l'activitat conjunta que anomenem segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

El plantejament d'aquestes propostes pot fer-se de diverses i múltiples maneres, que varien en funció del grau de tancament i d'obertura de la proposta i, en conseqüència, en funció del marge que deixen a l'altre participant per definir-s'hi. Una primera, i molt concreta, formulació de la proposta pot referir-se de manera més o menys explícita a uns personatges que realitzaran unes determinades accions.

M: Hoy lo que podríamos hacer es que fueran a dar un paseo por el bosque como han hecho en la peli, ¿no?

(2ª sessió)

Una altra manera de fer una proposta de representació és a través d'una distribució de rols que mare i infant adopten en representació dels elements del material als quals atribueixen uns determinats papers.

M: Va. Y ahora tú. Va. Tú, tú haces mover los... Tú haces...

(1ª sessió)

Aquesta categoria fa referència a la iniciativa d'un dels participants que és qui fa la proposta, a la seva participació espontània i també, implícitament, a l'actuació de l'altre participant que no accepta la proposta.

(j) Fa un requeriment a l'altre participant perquè formuli propostes de representació d'esdeveniments.

Aquesta categoria es refereix a demandes explícites que fa un dels subjectes perquè l'altre proposi algun tipus d'esdeveniment per representar. Es tradueixen en preguntes que acostumen a ser molt obertes.

M: ¿Cómo jugamos hoy con los gnomos, Nora?

(2ª sessió)

M: ¿Cómo jugamos, Nora?

N: Como quieras, jugamos. No lo hacemos igual como la tele, ¿eh?

M: ¿No? ¿Cómo jugamos? ¿A ver, explícame? Va. Tú dime cómo jugamos.

(3ª sessió)

En aquesta categoria a participant pren la iniciativa per donar un major control a l'altre sobre un aspecte important del que succeirà a continuació. Informa sobre la participació potenciada i porta implícita una interconnexió en el sentit que s'intenta aconseguir que l'altre actuï d'una manera determinada en resposta al requeriment que se li ha plantejat.

(k) Formula propostes de representació d'esdeveniments i fa un requeriment a l'altre participant perquè faci comentaris sobre aquestes propostes.

Respecte de la categoria anterior, aquesta forma d'actuació suposa un major control del traspàs d'un participant a l'altre: no demana a l'altre que faci una proposta, sinó que la fa ell mateix i després li'n demana comentaris. Ara bé, és important tenir en compte el matís de negociació que comporta, ja que implica una atenció conjunta en relació amb el tema de la proposta i un interès per part de qui l'ha formulada per conèixer les impressions del seu interlocutor. Informa sobre la participació potenciada.

(l) Després del requeriment de l'altre participant, formula propostes d'esdeveniments per representar.

Entenem aquesta categoria com les respostes, en forma de propostes d'esdeveniments, a les demandes de l'altre.

Informa essencialment sobre la participació potenciada, ja que té relació amb la forma d'actuació de l'altre participant que es recull en la categoria (j). En certa mesura, és un exemple de resposta a la cessió del control que fa l'altre en la seva demanda. Ara bé, convé recordar que en el marc d'aquest segment d'interactivitat les propostes no són acceptades i, per tant, la forma d'actuació d'aquesta categoria, que és una resposta en forma de proposta d'esdeveniment per representar, no connecta amb el que espera l'altre i no és acceptada. Un possible patró a observar és: (j) d'un participant i (l) de l'altre.

(m) Formula espontàniament comentaris sobre les propostes de representació d'esdeveniments realitzades per l'altre participant.

Aquesta categoria depèn de l'existència de les categories (i) i (l) de manera que la seva no existència n'impossibilita la presència (m). En efecte, aquesta categoria (m) pressuposa l'existència, en un dels dos membres de la díada, d'una proposta d'esdeveniment per representar feta espontàniament (i) o bé a requeriment de l'altre (l). Consisteix en demandes d'informació sobre la proposta feta anteriorment.

M: Hoy lo que podríamos hacer es que fueran a dar un paseo por el bosque como han hecho en la peli, ¿no?

N: ¿En la peli? ¿Qué quiere decir en la peli?

(2ª sessió)

Pel fet que es relaciona amb actuacions anteriors i que implica una demanda, aquesta categoria està interconnectada amb l'anterior actuació de l'altre i amb la consegüent, si l'altre respon al requeriment. Informa sobre el grau d'interconnexió. Així mateix, suposa un intent d'aclarir i de negociar la proposta, malgrat que aquesta no serà acceptada ja que està dins del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, i va més enllà de les propostes que simplement no s'accepten.

(n) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre les propostes de representació d'esdeveniments realitzades per l'altre.

Es refereix fonamentalment a comentaris sobre els requeriments de l'altre per formular propostes d'esdeveniments.

M: ¿Cómo jugamos hoy con los gnomos, Nora?

N: Como quieras, jugamos. No lo hacemos igual como la tele, ¿eh?

(3ª sessió)

Informa sobre la participació potenciada i implica un patró (k) d'un participant, seguit de (n) de l'altre.

(o) Altres actuacions.

En aquesta categoria es recullen aquelles formes d'actuacions de naturalesa essencialment verbal que no s'han considerat rellevants per a l'anàlisi del segment d'interactivitat i que, en conseqüència, no es poden inscriure en cap de les categories assenyalades.

3.2.1.2. EVOLUCIÓ DE LES ACTUACIONS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE DELIMITACIÓ DE L'ESCENARI

Per abordar l'evolució de les actuacions analitzades en aquest segment d'interactivitat ens referirem fonamentalment a les diferents formes d'actuacions que es poden relacionar més directament amb cada un dels tres tipus d'actuacions típiques que empren els participants per a la delimitació de l'escenari: l'organització i disposició del material, la identificació i exploració dels elements del material i les propostes de representació d'esdeveniments. En efecte, com veurem, trobem certes evolucions al llarg de la seqüència segons l'èmfasi o la rellevància que les formes d'actuacions de les participants donen a les actuacions típiques en cada un dels segments de delimitació de l'escenari. Començarem, però, amb unes consideracions generals a partir de les dades de la taula III, reproduïda a la pàgina següent.

La taula III presenta el total de freqüències de les formes d'actuacions analitzades en el marc d'aquest segment d'interactivitat al llarg de totes les fases de joc. Una primera observació que es desprèn de la lectura de la taula fa referència a la diferència important que existeix entre l'elevat nombre de freqüències corresponents a la primera sessió, d'una banda, i la resta de sessions posteriors, d'una altra. Convé recordar que el segment de delimitació de l'escenari de la primera sessió té una durada temporal (10' 30") molt superior als altres (una mitjana de 1' 30" aproximadament).

Taula III. Freqüències de les formes d'actuacions analitzades en l'SI de delimitació de l'escenari físic i simbòlic (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total	
	DE		M	DE		M	DE		M	DE		M	DE		M	DE		M	DE	
	M	N		M	N		M	N		M	N		M	N		M	N		M	N
(a)	64	37	11	2	10	-	10	-	10	-	10	4	3	11	1	6	1	116	44	
(b)	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	
(c)	17	10	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	18	13	
(d)	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	
(e)	17	4	-	1	1	3	-	3	-	2	6	1	3	3	3	3	29	12		
(f)	5	3	-	-	4	-	2	1	-	-	3	-	-	1	-	-	14	5		
(g)	1	4	-	-	-	-	2	-	2	-	4	-	2	2	2	3	12	3		
(h)	3	5	-	-	-	1	2	-	2	-	2	-	1	-	1	-	5	9		
(i)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
(j)	-	-	4	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1		
(k)	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-		
(l)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
(m)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
(n)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
(o)	4	4	3	2	5	8	3	3	3	3	2	3	2	3	-	-	17	20		
Total per sessió	122	79	20	7	26	11	19	8	19	8	4	6	23	11	12	7	17	20		

En termes generals, podem interpretar aquest fet a partir del sentit global d'aquest tipus de segment d'interactivitat, en què és important l'establiment d'una definició inicial de la situació. En efecte, si entenem que aquesta és una funció que compleix la delimitació de l'escenari que obre la fase de joc de cada sessió, si es vol, és encara més essencial en el cas de la primera sessió: suposa el primer contacte de les participants amb el món dels gnoms i, ben especialment, amb el material que se'ls proporciona.

Resumint les dades de la taula III en les freqüències totals per a les formes d'actuacions relacionades amb cada un dels tres tipus d'actuacions típiques utilitzades per a la delimitació de l'escenari, obtenim la taula IV, que es reproduïx a la pàgina següent.

En les dades que presenta aquesta taula IV es palesen clarament les diferències entre la primera sessió i les altres en el sentit que comentàvem anteriorment. A més, es fan encara més evidents les diferències entre la dedicació als tres tipus d'actuacions típiques al llarg de les fases de joc. En concret, en la primera sessió la dimensió primordial sobre la qual la mare i la nena centren l'activitat conjunta és l'organització i disposició espacial dels elements del material en l'escenari; alhora, també és important l'esforç que dediquen a la identificació i exploració dels elements que van situant. A partir de la segona sessió, el nombre de formes d'actuacions relatives a aquestes actuacions típiques decreix ostensiblement i es mantenen dins d'un interval de 7 a 21 formes d'actuacions totals de les participants per a l'organització i disposició espacial, i un interval d'1 a 18 per a la identificació i exploració dels elements.

En la segona i tercera sessions, adquireixen importància les actuacions relacionades amb les propostes de representació d'esdeveniments. Tot i que el nombre absolut de freqüències que presenta la taula IV no és gaire elevat, es tracta de formes d'actuacions que, en principi per la seva naturalesa, no són susceptibles de comptar amb aquest nombre elevat (com per exemple pot ser el cas de la disposició espacial d'elements). El fet que hi hagi en aquestes dues sessions set formes d'actuacions relacionades amb les propostes de representació pot ser suficientment significatiu, com veurem posteriorment en l'anàlisi detallada d'aquestes actuacions.

Taula IV. Freqüències totals de les formes d'actuacions de cada un dels tres tipus d'actuacions típiques de l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió		2a sessió		3a sessió		4a sessió		5a sessió		6a sessió		Total								
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T						
Organització i disposició espacial (a, b, c, d)	91	59	150	11	2	13	10	2	12	10	-	10	6	1	7	144	69	213			
	60,7%	39,3%	84,6%	15,4%	83,3%	16,7%	100%		76,2%	23,8%		85,7%	14,3%			67,6%	32,4%				
Identificació i exploració (e, f, g, h)	26	16	42	-	1	1	4	1	5	6	5	11	9	18	6	12	51	38	89		
	61,9%	38,1%	100%		80%	20%	54,5%	45,5%	50%	50%		50%	50%		50%	57,3%	42,7%				
Propostes de representació d'esdeveniments (i, j, k, l, m, n)	1	-	1	6	1	7	7	-	7	-	-	-	-	-	-	14	1	15			
	100%		85,7%	14,3%	100%											93,3%	6,7%				
Total per sessió	118	75	193	17	4	21	21	3	24	16	5	21	25	14	39	12	7	19	209	108	317
% total	61,1%	38,9%	80,9%	19,1%	87,5%	12,5%	76,2%	23,8%	69,6%	30,4%	63,2%	36,8%	65,9%	34,1%							

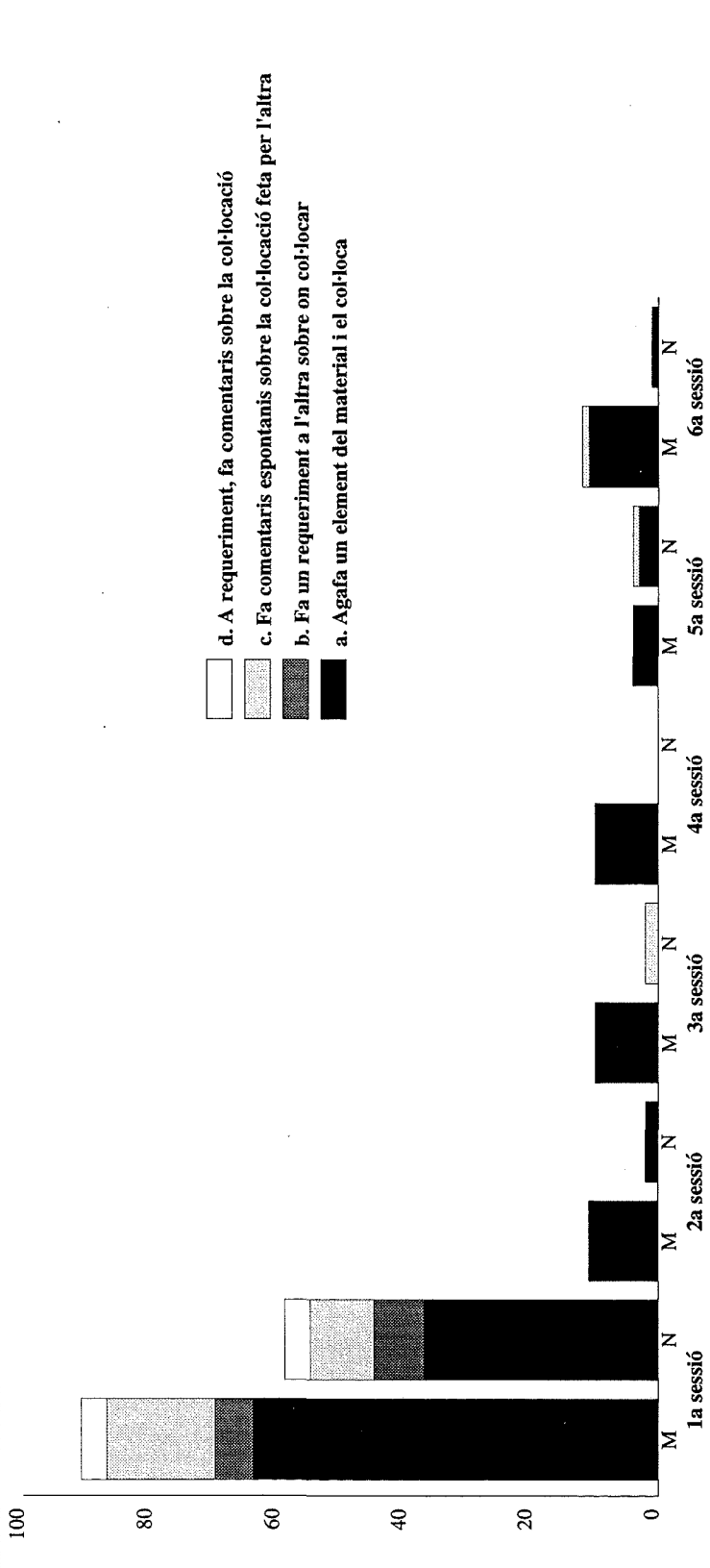
En les sessions quarta, cinquena i sisena no s'aprecia una tendència clara de predomini per un o altre tipus d'actuació, si bé l'atenció que es concedeix a les propostes d'esdeveniments és nul·la. En relació amb les sessions segona i tercera existeix un lleuger augment de les actuacions d'identificació i exploració que, com veurem més endavant, se centren en elements del material vinculats als esdeveniments que volen representar fent especial esment dels personatges principals que realitzaran les accions constituents de l'esdeveniment.

Així mateix, es fa evident, ja en aquestes dades globals, el paper protagonista de la mare en aquestes actuacions i en la manera com es va definint i decantant l'activitat conjunta. Observant els percentatges de participació constatem que la mare controla l'organització i disposició espacial del material en un 67,6% del total de les fases de joc i les propostes d'esdeveniments en un 93,3%. Pel que fa a la identificació i exploració és interessant veure que el control que exerceix es així mateix important en les tres primeres sessions i que a partir de la quarta sessió pràcticament es reparteixen equitativament amb la nena aquest tipus d'intervencions, la qual cosa suposa que l'infant progressa en l'assumpció del control en el segment de delimitació de l'escenari.

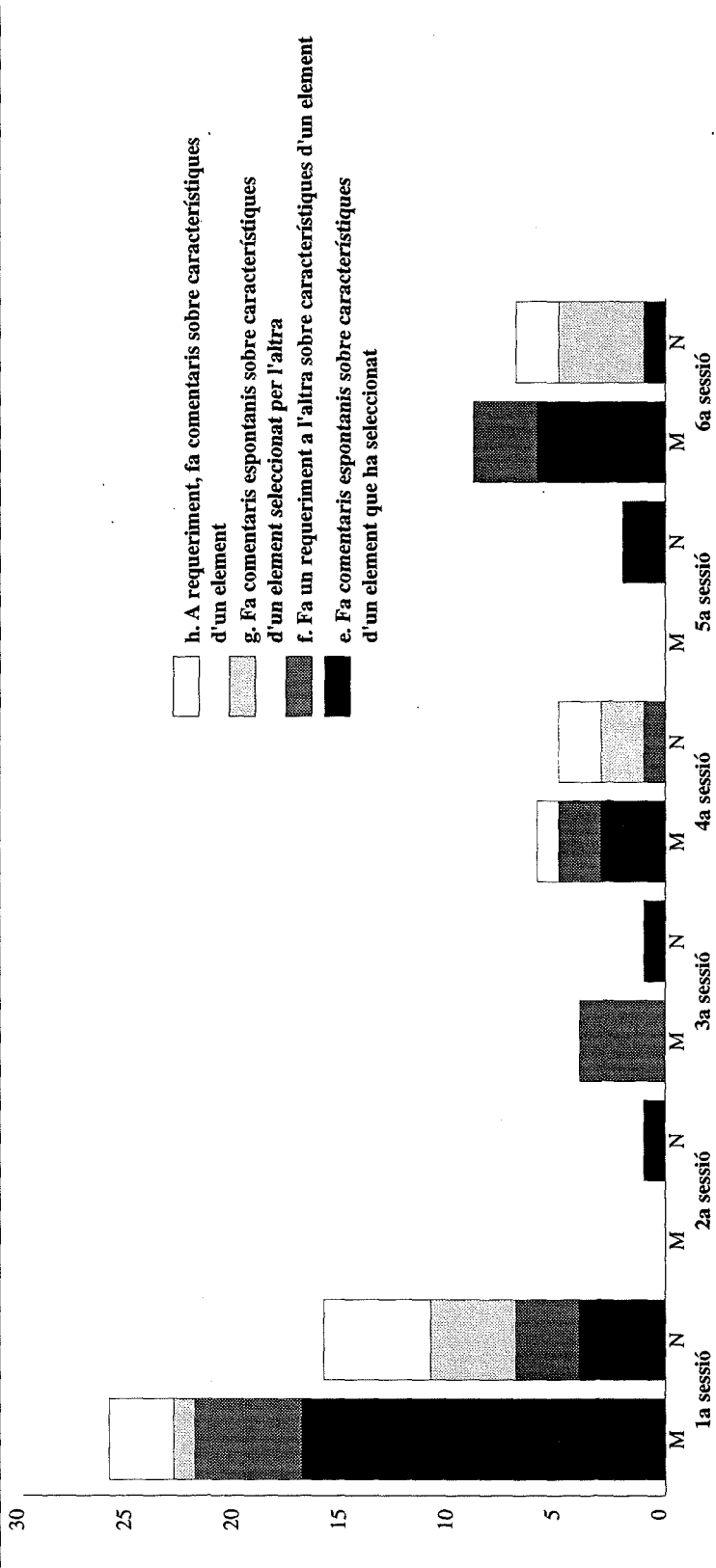
Després d'aquestes apreciacions generals, passarem a una anàlisi més detallada de les formes d'actuacions que configuren aquests tres tipus d'actuacions típiques.

Pel que fa al primer tipus d'actuacions típiques, **l'organització i disposició espacial** dels elements del material, es proposen les formes d'actuacions (a), (b), (c) i (d). Les dades obtingudes en relació amb la categoria (a) *Agafa un element del material i el disposa espacialment seguint un determinat ordre de conjunt*, mostren que la mare efectua la col·locació d'elements en totes les sessions de la seqüència d'activitat conjunta, mentre que la nena només ho fa en la primera sessió i esporàdicament en algunes de les altres. Convé recordar les característiques pròpies del segment d'interactivitat de la primera sessió, en què predomina l'aspecte de composició de l'escenari sobre els altres que hi estan supeditats; en el qual la nena participa, tant de manera espontània com a partir dels requeriments de la mare, tot i que en menys proporció. Vegeu a les pàgines següents els gràfics III, IV i V.

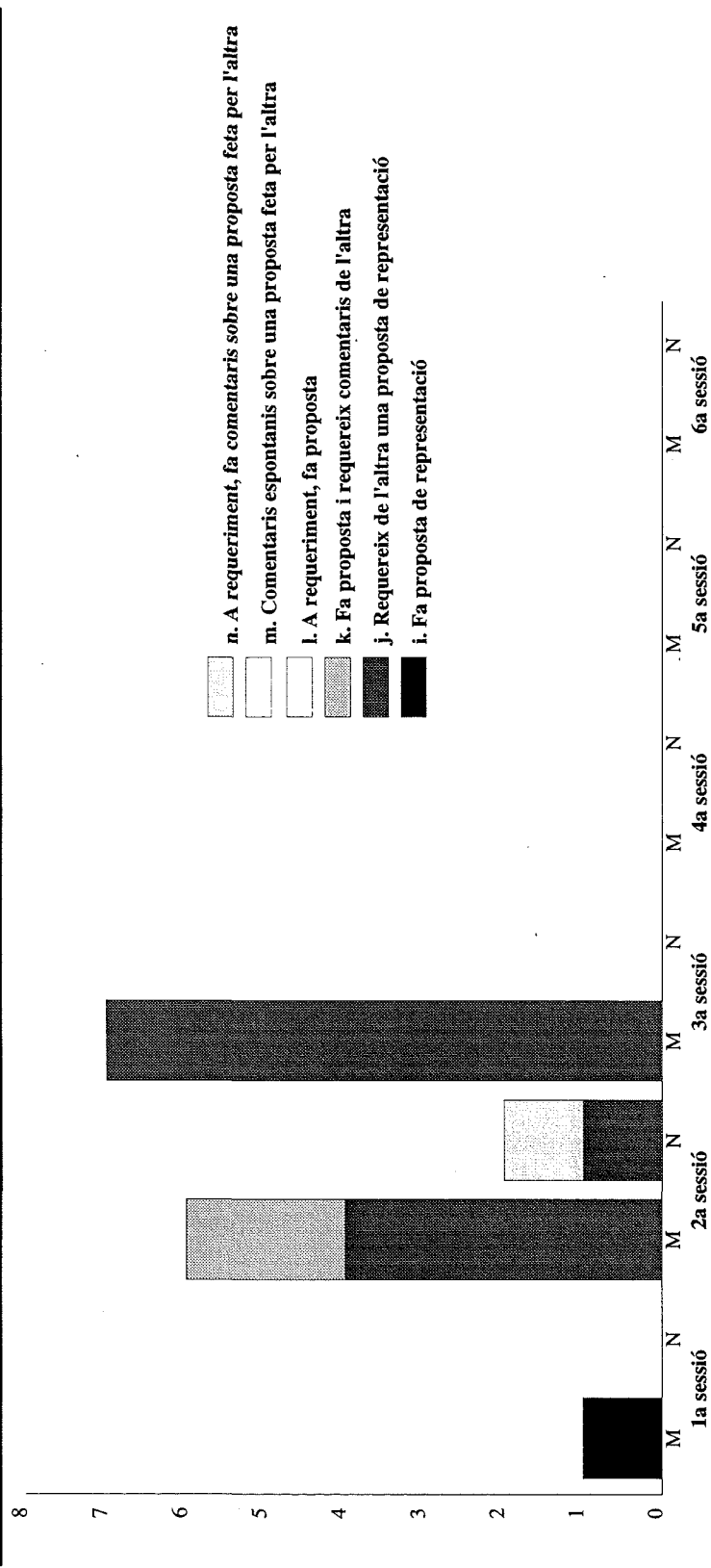
Gràfic III. Freqüències de les formes d'actuacions de la mare i la nena sobre organització i disposició espacial del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic IV. Freqüències de les formes d'actuacions de la mare i la nena sobre *identificació i exploració* del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic V. Freqüències de les formes d'actuacions de la mare i la nena sobre propostes de representació d'esdeveniments en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Com s'observa en el gràfic III relatiu a les freqüències de les formes d'actuacions sobre organització i disposició espacial del material, a partir de la segona sessió disminueix en les dues participants el nombre de col·locacions del material si bé la mare continua efectuant aquesta actuació. De fet, a partir de la segona sessió, la nena participa molt escassament en la col·locació del material i no hi ha intervencions de la mare per demanar la col·laboració de la nena en aquesta tasca, de manera que sembla que la disposició directa del material s'assumeix com una de les actuacions que les participants esperen que realitzi essencialment la mare.

D'altra banda, el procés de col·locació dels elements és invariablement el mateix al llarg de totes les sessions: en primer lloc els elements de l'entorn natural i físic com ara arbres, palmeres, ponts, cases, un paller, un pou, etc.; a continuació, els elements susceptibles de ser els personatges més rellevants de la situació, com ara gnoms i gnomes i trolls; i, per acabar, els elements que representen els diferents animals. Ara bé, el fet que sigui la mare qui porta el pes de la disposició i organització espacial dels objectes no implica que la nena se'n mantingui al marge; de fet, la nena segueix l'activitat de la mare i participa espontàniament en l'organització dels elements en l'escenari fent comentaris sobre els elements que va situant l'altra, com veiem, amb la presència de la forma d'actuació de la nena corresponent a la categoria (c) *formula espontàniament comentaris sobre la disposició espacial d'un element col·locat per l'altra participant*. Les actuacions de les participants pel que fa a la col·locació del material proporcionen una idea del grau d'interconnexió entre el que fan mare i infant en relació amb aquest aspecte, en el qual totes dues participen però de diferent manera.

Des de la perspectiva teòrica que ens guia, és interessant constatar la presència dels patrons simètrics de formes d'actuacions a(N)-c(M)-a(N) –després de la col·locació d'un element del material que fa la nena, la mare fa comentaris sobre això, que sovint expressen un desacord, i a continuació la nena modifica aquesta col·locació– perquè són una oportunitat que la mare aprofita per exercir la seva influència. I també el mateix patró iniciat per una col·locació de la mare a(M)-c(N)-a(M). El procés de negociació que es dona en aquests casos proporciona la possibilitat de compartir alguns significats relatius a la ubicació d'alguns elements del material ateses les seves característiques. Aquests tipus de negociació entre mare i infant són especialment destacables i freqüents en

la primera sessió. Podem interpretar que aquests significats són suficients per a les participants, ja que a partir de la segona sessió aquest patró desapareix i només torna a donar-se esporàdicament en la tercera i cinquena sessions en la versió a(M)-c(N)-a(M); en aquest cas és la nena qui, amb els seus comentaris, provoca que la mare rectifiqui alguna col·locació de material, la qual cosa suposa en ella un indicador d'assumpció del control.

En la mateixa línia podem interpretar els resultats relatius a les categories (b) *selecciona un element del material i fa un requeriment a l'altre participant sobre la seva disposició espacial* i (d) *després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre la disposició d'un element del material*, que apareixen exclusivament en la primera sessió tant per la mare com per la nena. En aquesta sessió són presents els patrons de formes d'actuacions articulades b(M)-d(N) i b(N)-d(M) que suposen que la mare cedeix el control sobre el tema. Si els requeriments sobre la ubicació del material (b) i els comentaris consegüents de l'altra sobre aquesta qüestió (d) deixen de ser necessaris a partir de la segona sessió, això suposa que ja és un aspecte suficientment compartit i, en conseqüència, l'atenció de les participants ja no necessita estar centrada en l'organització dels diferents elements del material en la configuració de l'escenari.

Com a il·lustració d'un patró de formes d'actuacions b(N)-d(M) presentem un exemple en què apareixen alguns dels comentaris que contribueixen a la configuració progressiva d'un escenari no només físic sinó també simbòlic que es va construint alhora. És fonamentalment la mare qui aporta comentaris sobre alguns elements del material als quals atribueix intencions, desitjos, etc. amb l'explicitació alguns aspectes dels esdeveniments per representar que ella pot imaginar de manera més o menys coherent i que a poc a poc va comunicant a la nena.

[N. fa un requeriment a propòsit de la col·locació d'una gnoma que porta camisa de dormir i una palmatòria a la mà, i M. formula el comentari següent.]

N: ¿Y ésta?

M: ¿Esta? Ay, Nora, me haces daño.

N: *[Estava repenjada sobre la cama de la mare i se'n retira.]*

M: Esta se ha equivocado, porque ésta se iba a dormir, pero no se puede ir a dormir cuando vienen visitas.

(1ª sessió)

Especialment en la primera sessió trobem onomatopeies imitant alguns dels animals que formen part del material, emeses tant per la mare com per la nena mentre col·loquen el material en el conjunt de l'escenari.

M: Hay una rana. "Croac-croac." "Croac- croac."
(1ª sessió)

N: Aquí cua-cua-cua. ¡El cua-cua-cua! "Cua-cua-cua." "Cua-cua-cua-cua-cua-cua."
(1ª sessió)

En resum, a més de col·locar els elements segons les seves característiques, se'n comenten algunes i, de vegades, es produeixen petits processos de negociació en funció de les diferents interpretacions que fan les participants sobre les característiques o trets dels elements.

En termes generals, podem dir que al llarg de tota la seqüència d'activitat conjunta qui porta la iniciativa en la construcció de l'escenari, en **l'organització i la disposició espacial** dels elements del material, és clarament la mare; és ella qui exerceix un control sobre la ubicació del material i va disposant els diferents elements fins que arriba a construir un veritable decorat, decorat que és especialment acurat i harmònic en la primera sessió.

Les interpretacions sobre el fet que la mare assumeixi un major control en aquesta tasca especialment a partir de la segona sessió poden basar-se en dues dades: la primera dada es refereix al fet que es limita bàsicament a col·locar sense fer comentaris –de fet, fins i tot la majoria de col·locacions no van acompanyades de verbalitzacions sinó que l'atenció es dirigeix l'atenció a altres aspectes de la tasca.

La segona dada es refereix al fet que el nombre de col·locacions disminueix. Podem interpretar que l'organització del material fins a fer-ne un conjunt coherent implica una certa capacitat de planificació i anticipació d'allò que es vol anar construint i un objectiu o fita més o menys definits que han de guiar aquesta organització. Fet aquest treball i havent definit en la primera sessió com juguen amb els gnoms, la mare possiblement no necessita esmerçar el mateix esforç per acordar en detall la col·locació dels elements, i això fa que passi a altres aspectes del joc. Si

aquesta qüestió hagués estat important per a ella, les actuacions de requeriment a la nena sobre aquest tema haurien estat privilegiades. Ben al contrari, la nostra interpretació és que la mare considera la gestió d'aquesta tasca, a partir de la segona sessió, com un requisit per iniciar el joc però privilegia la participació de la nena en altres aspectes. En algun sentit podríem interpretar aquesta qüestió en termes de productivitat de l'activitat conjunta. Atès que l'organització espacial està compartida globalment, es dirigeix l'atenció de les verbalitzacions en altres aspectes mentre la mare col·loca el material. Aquests altres aspectes, essencialment, es refereixen als dos grups d'actuacions típiques que comentarem a continuació: identificació dels elements i propostes d'esdeveniments.

Després de les formes d'actuacions més directament vinculades a la disposició espacial dels elements en el decorat de conjunt, comentarem aquelles formes d'actuacions que es refereixen més específicament a la **identificació d'alguns elements i l'exploració d'algunes de les seves característiques**: (e), (f), (g) i (h). Són comentaris sobre les característiques dels elements que no van acompanyats simultàniament de col·locació –tot i que poden precedir-la i seguir-la com es mostra en el patró a(M)-e(M) o e(M)-a(M) i en el corresponent per a la nena.

Si observem la taula IV constatarem que les formes d'actuacions d'aquest segment d'interactivitat, (e), (f), (g) i (h) apareixen en la primera sessió, gairebé desapareixen en les sessions segona i tercera, i en les tres darreres augmenten la seva freqüència (vegeu el gràfic IV). Aquest fet, que en principi pot resultar sorprenent respon, al nostre entendre, i a partir d'una anàlisi qualitativa, a una diferència essencial amb relació a allò que és objecte de la identificació. Ens referim al fet que en la primera sessió els elements que mare i nena identifiquen són múltiples i tan diversos com ho permet la riquesa del material que se'ls presenta i, en conseqüència, van des d'elements de l'entorn natural, com el riu o el camí, fins a elements animats, com els gnoms o els animals. En aquesta primera sessió, pràcticament tots els elements que es van col·locant són, si més no, identificats en tant que se'ls anomena o se'ls posa una etiqueta. A més, alguns són objecte d'una identificació o exploració més detallada a causa de la divergència entre mare i nena sobre el nom o les característiques físiques, funcionals o de comportament de l'element en qüestió. Cal constatar, però, que aquestes identificacions s'inserten en el marc més ampli de l'organització i disposició

del material, i hi estan al servei. Posteriorment, en les sessions següents, el pes de la identificació d'elements per si mateixos en l'activitat de les participants gairebé desapareix, possiblement perquè el material ja es dona per suficientment conegut i compartit i l'atenció passa a centrar-se en altres aspectes que es consideren més rellevants.

Així, en les sessions quarta, cinquena i sisena, la identificació d'elements presenta, de fet, les mateixes característiques de la identificació que trobem en actuacions de les sessions anteriors quan ja estem inscrits dins del segment de representació; són identificacions que es caracteritzen essencialment per una allau d'identificacions d'elements del material que es constitueixen en personatges, i de manera molt més forta i repetitiva ambrelació als personatges protagonistes de l'esdeveniment a representar. Diríem que es tracta d'identificacions molt lligades a la representació posterior, sense la qual no tenen sentit, i que mare i nena ja deuen compartir. En síntesi, estem davant d'un canvi qualitatiu amb relació a allò que és objecte de la identificació –de les característiques del material *per se* a les característiques del que representa el material: rols–, i això reflecteix una nova manera de definir la situació, alhora que suposa un major grau de coneixement compartit: ja no necessiten posar-se d'acord sobre el material sinó sobre el paper que ha de jugar.

Un breu comentari teórico metodològic: aquest cas és un exemple, que no volem deixar de remarcar, de la importància d'haver tingut en compte les formes que prenen les actuacions sense oblidar-ne el contingut específic en l'anàlisi. Com hem vist, en alguns casos fins i tot és necessari apropar-se més en detall a aquest contingut a través de dades qualitatives més concretes per poder interpretar una evolució en les formes de les actuacions que, a partir de les dades exclusivament quantitatives, no hauríem pogut copsar.

Hem de constatar una major presència del patró $e(M)-g(N)$ que del patró $e(N)-g(M)$; gairebé sempre que trobem comentaris espontanis sobre característiques del material en l'activitat de la mare $e(M)$, la nena hi fa també comentaris espontanis $g(N)$, però no a l'inrevés. És a dir, quan la nena fa comentaris espontanis sobre les característiques d'elements, són escassos els comentaris de la mare. Podem inferir que la mare controla i filtra d'alguna manera allò sobre el que entén que és més interessant centrar

l'activitat conjunta amb la nena, i atès que la mare està d'acord amb el contingut d'aquestes intervencions de la nena, no insisteix en el tema. En canvi, quan la mare i la nena no estan d'acord en aspectes importants relatius a característiques dels elements, entaulen un procés de negociació ja que difícilment poden establir un joc conjunt que implica un coneixement compartit sobre aquests elements. De fet, aquest procés es dona sobre alguns elements en la primera, quarta i cinquena sessió, en què trobem els patrons de formes d'actuacions $f(M)-h(N)$ i $f(N)-h(M)$ amb una gran coincidència en la correlació entre les freqüències, com s'observa en la taula III i especialment en el gràfic IV.

En resum, doncs, l'objecte i la forma dels comentaris sobre les característiques del material varia a mesura que evoluciona aquest segment d'interactivitat. En les primeres sessions, especialment en la primera, trobem identificacions dels elements del material en general, amb motiu de la seva col·locació en l'escenari, identificació d'altra banda molt necessària perquè cal que mare i nena es posin d'acord en el nom i les funcions que poden esperar de cada element per poder-s'hi referir i utilitzar-los sense problemes. En les altres sessions, les característiques que destaquen en els elements ja es troben molt més lligades als elements concrets que han de desenvolupar un paper important en la representació posterior, perquè les participants ja han acordat de quins elements es tracta en la primera sessió i ara l'únic que han de fer és identificar i seleccionar els personatges que els calen per a la representació; ja no els interessen els elements per ells mateixos, llevat que sorgeixi una interpretació diferent sobre algun element en concret, cas en què s'inicia un procés de negociació.

Per acabar amb l'evolució de les formes d'actuacions analitzades en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, tractarem les formes d'actuacions relatives a les **propostes d'esdeveniments no acceptades per les participants**, mare i infant.

Com mostra la taula III en relació amb la categoria (i), la proposta d'esdeveniments per representar la fa la mare en la primera sessió. La mare fa requeriments a la nena perquè faci propostes $f(M)$ en les sessions segona i tercera, però la nena no en fa cap. Com hem vist en ocasions anteriors, això no implica que la nena estigui al marge de les demandes de la mare; altrament, la nena, en les sessions segona i tercera, respon als requeriments

de la mare perquè faci propostes, habitualment manifestant-li que sigui ella qui les faci –convé recordar que si la nena hi estigués d'acord i acceptés la proposta de la mare estaríem en un segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments.

Podem concloure, doncs, que la mare intenta crear una intersubjectivitat inicial per definir l'esdeveniment per a representar, per concretar l'objectiu de l'activitat conjunta que tindrà lloc a continuació, intentant explícitament i insistentment, en la segona i tercera sessions, que la nena participi en la formulació de la proposta de joc, però la nena no n'assumeix el control i finalment ha de ser la mare qui proposi. Mitjançant aquestes propostes es pot arribar a una negociació sobre allò que han de representar, però, en definitiva, les propostes d'esdeveniments no acceptades en el decurs del segment de delimitació, les fa sempre la mare.

A partir de la quarta sessió, com s'observa en la taula III i en el gràfic V, no apareix cap actuació de la mare ni de la nena amb relació a les propostes d'esdeveniments no acceptades. Suggerim dues explicacions complementàries per comprendre aquest fet. En primer lloc és probable que després de les tres primeres sessions, i concretament després de la segona i la tercera, en què la mare ha insistit en la proposta de joc i han acabat representant esdeveniments rèplica de la pel·lícula, ja no sigui necessari explicitar detalladament a què jugaran i puguin passar directament a altres tipus d'actuacions prioritàries, com per exemple les identificacions dels personatges protagonistes de la representació que vèiem anteriorment.

Per altra banda, també cal tenir present la possible influència de la consigna que es dona als participants abans d'iniciar les fases de joc. Recordem que aquesta consigna és més tancada a partir de la quarta sessió i està relacionada més directament amb els trets del món gnom que es ressalten en la fase de visionat:

- en la quarta sessió: les relacions entre trolls i gnoms,
- en la cinquena sessió: els recursos per demanar i donar ajut en situacions de perill, i
- en la sisena sessió: el cicle vital dels gnoms.

En certa mesura, la consigna pot actuar de substitut de la proposta d'esdeveniments per representar i, en conseqüència, pot ser un element important susceptible d'intervenir en la direcció que els participants donen als esdeveniments que conformen la representació posterior.

La importància del coneixement de les participants sobre el paper que pot tenir la proposta d'esdeveniments –no acceptada quan apareix en el segment de delimitació de l'escenari o compartida quan s'inicia el segment de representació- es palesa en la cinquena sessió, en què es produeix un malentès entre la mare i la nena que pot resultar un exemple aclaridor. Amb motiu de la selecció d'un element del material que la mare proposa per al rol de garsa en la representació posterior, obtenim l'observació següent.

M: Esto hará de urraca que se lleva... ¡cuic! al bebito. [*M. aixeca enlaire la garsa i l'infant.*]

N: No. Aún no.

M: Aún no, pero bueno, yo pongo los personajes.

(5ª sessió)

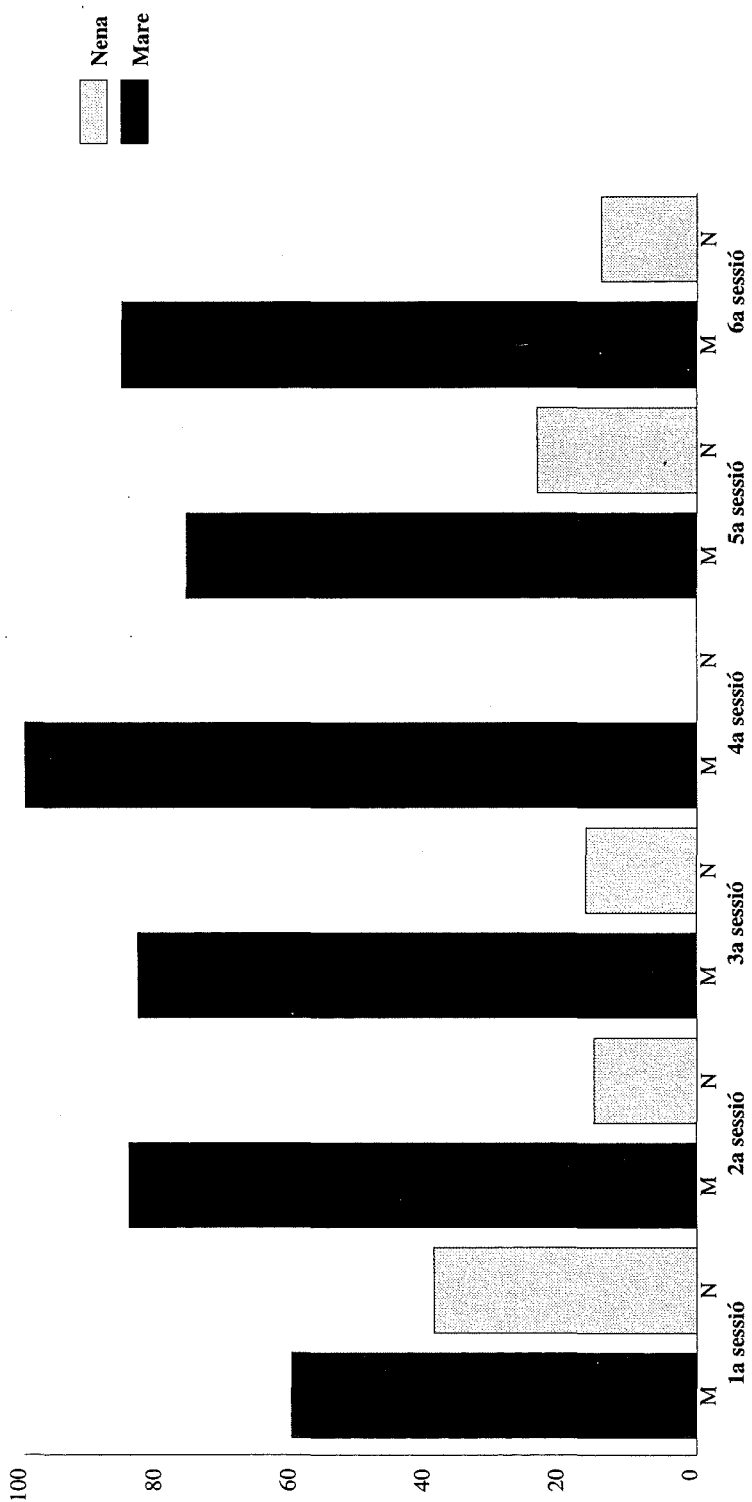
Tal com ho entén la nena, la mare, en la seva primera intervenció, ha formulat una proposta d'esdeveniments. Efectivament, igual que en altres ocasions en propostes d'esdeveniments, la mare ha fet referència a uns personatges i a les accions que realitzen. Però entenem que no era aquesta la intenció de la mare –per aquesta raó no ho hem comptabilitzat com a proposta–, sinó que més aviat pretenia fer un comentari sobre aquest element del material al qual atribueix el paper de garsa. Ara bé, la nena interpreta que es tracta d'una proposta d'esdeveniments, que no li sembla adient i, sense rebutjar l'esdeveniment, expressa que no és el moment de representar-lo, la qual cosa evidencia el malentès i provoca que la mare aclareixi que només està col·locant els personatges que han de participar en la representació posterior. D'alguna manera, entenem que aquest exemple il·lustra que hi ha una certa assumpció del control en la nena, en el sentit que en aquests moments és capaç de decidir, planificar i seqüenciar quan cal representar un esdeveniment concret. D'altra banda, la nena mostra coneixement sobre el fet que un esdeveniment comença a representar-se quan la proposta és compartida i acceptada per totes dues, raó per la qual ràpidament explicita el seu desacord respecte d'iniciar la representació d'aquest esdeveniment.

Podrem comprendre millor la reacció de la nena si afegim informació procedent de les fases de visionat; aquesta diada té molt present aquestes fases ja que reproduïx amb elevada fidelitat l'estructura i seqüenciació de les aventures de la pel·lícula, com veurem en les actuacions relatives al segment de representació. Efectivament, a la pel·lícula l'esdeveniment corresponent a la garsa i el nen gnom a què es refereix la mare apareix en tercer lloc, després de dues aventures d'altres personatges. Possiblement perquè aquest referent és compartit i perquè encara estan en procés de delimitar i preparar l'escenari per a la representació, la mare accepta amb facilitat el comentari de la nena i, de fet, la representació posterior que realitzen està configurada per quatre segments de representació diferents i els tres primers tenen a veure amb les tres aventures del vídeo i en el mateix ordre –de manera que l'esdeveniment de la garsa apareix també en tercer lloc.

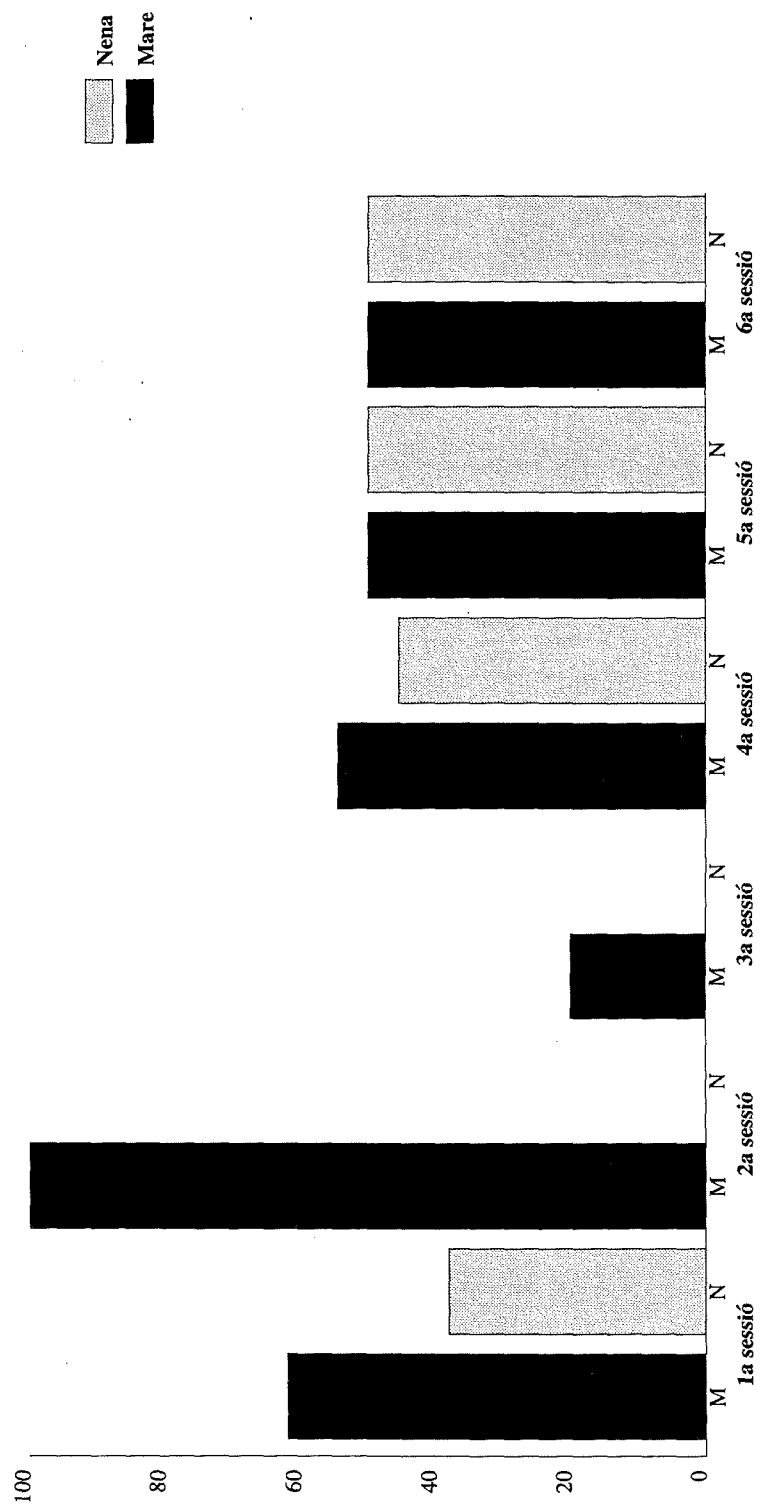
Com a síntesi del control que mantenen les dues participants en relació amb aquests tres grups d'actuacions típiques del segment de delimitació que hem presentat i descrit fent atenció a les diferents formes d'actuacions analitzades, presentem a les pàgines següents els gràfics VI, VII i VIII que il·lustren la participació de la mare i la nena.

Per acabar amb la presentació de l'evolució de les actuacions en el si dels segments de delimitació de l'escenari, reprendrem les dades de la taula III per reinterpretar-les en termes d'iniciativa, participació potenciada i interconnexió en les formes d'actuacions de la mare i la nena. Ens referirem a les tres dimensions en aquest ordre perquè entenem que la informació de la participació potenciada pot constituir un primer indicatiu del grau d'interconnexió que existeix entre les actuacions de les participants i sembla més aclaridor recollir-lo *a posteriori* en els comentaris sobre la interconnexió.

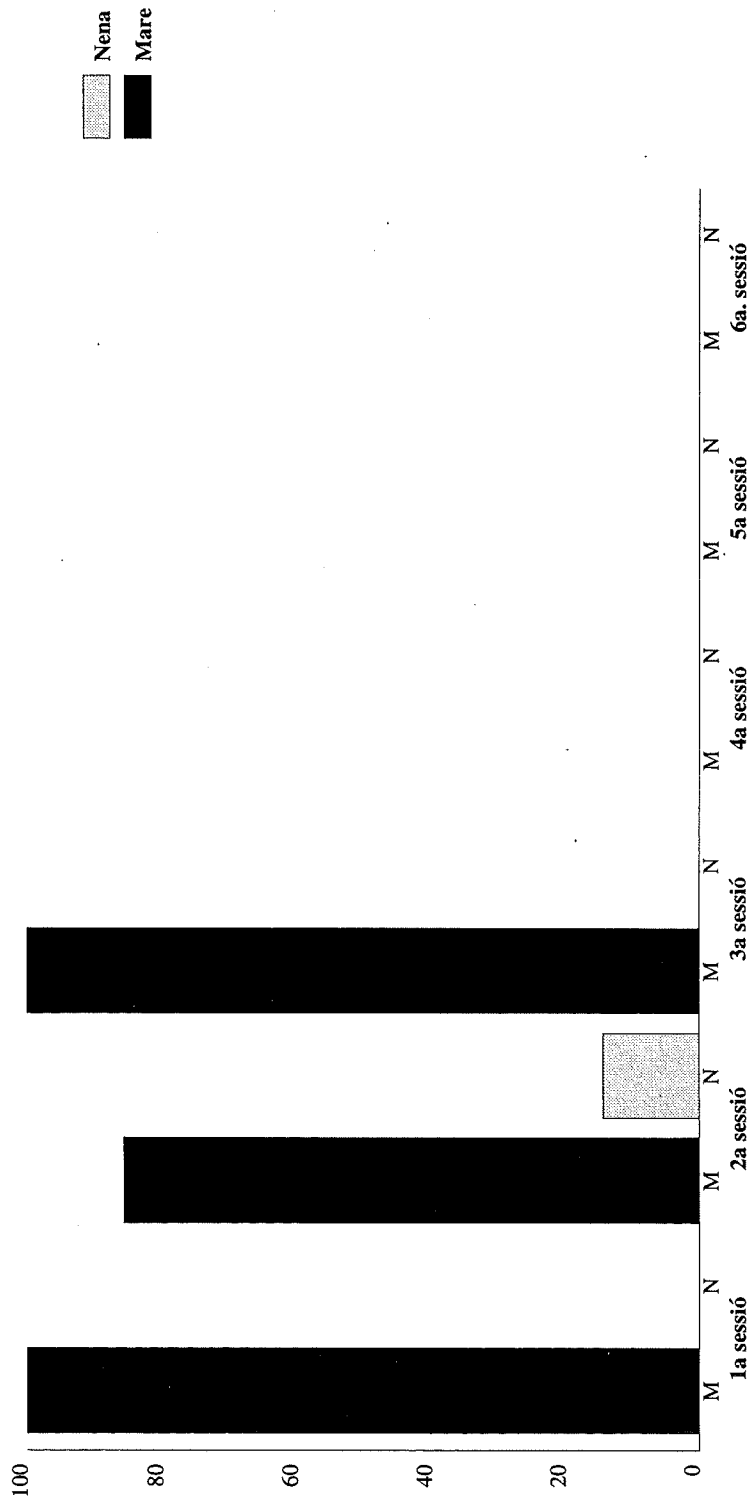
Gràfic VI. Freqüències de les formes d'actuacions sobre organització i disposició espacial del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic VII. Freqüències de les formes d'actuacions sobre identificació i exploració del material en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic VIII. Freqüències de les formes d'actuacions sobre propostes de representació d'esdeveniments en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Tot i que aquestes tres dimensions estan íntimament relacionades en les diferents actuacions, algunes en reflecteixen més directament una o una altra. En concret, com veurem en les taules V, VI i VII, presentades a les pàgines següents i que analitzem a continuació, hem seleccionat en relació amb la iniciativa de les participants, les formes d'actuacions (a), (e), (i); en relació amb la participació potenciada, els patrons articulats de formes d'actuacions de la mare i la nena (b-d), (f-h), (j-l) i (k-n); i en relació amb la interconnexió, les formes d'actuacions (c), (g) i (m).

A les pàgines següents també es reproduïxen els gràfics IX, X i XI, relatius a les freqüències de les formes d'actuacions que mostren iniciativa, participació potenciada i interconnexió en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari.

En primer lloc ens referirem a la taula V, en què apareixen els resultats totals de les tres formes d'actuacions que reflecteixen directament la dimensió d'iniciativa de la mare i la nena. Les dades ens duen a una primera conclusió: en general, la mare pren més la iniciativa que la nena al llarg de tota la delimitació de l'escenari de les fases de joc. Això no implica que la nena no tingui iniciativa; ben al contrari, ja des de la primera sessió, la nena compta amb més del 30% d'actuacions que indiquen iniciativa i autonomia en l'activitat conjunta que es porta a terme en el segment de delimitació de l'escenari.

A partir de la lectura d'aquestes freqüències no s'aprecia cap canvi al llarg de les sessions pel que fa a la iniciativa, ja que, com hem vist, no s'observa que en les primeres fases de joc hi hagi un predomini d'iniciativa d'una de les participants i que en les darreres sessions aquest predomini variï o s'inverteixi en favor de l'altre. La mare manté un major control pel que fa als tres tipus d'actuacions típiques que participen en la delimitació de l'escenari, i un paper preponderant en la definició de l'activitat, tot i que la nena mostra un cert grau d'autonomia ja des de la primera sessió i el manté en les següents. Al gràfic IX s'il·lustren clarament aquests resultats a partir del total d'actuacions d'iniciativa per al conjunt de les fases de joc.

Taula V. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren iniciativa de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total					
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T			
(a)	64	37	101	11	2	13	10	-	10	10	10	-	10	10	19	15	4	19	6	1	7	116	44	160
(e)	17	4	21	-	1	1	-	1	1	3	-	3	3	3	9	6	3	6	3	3	6	29	12	41
(i)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Total	82	41	123	11	3	14	10	1	11	13	-	13	21	7	28	9	4	13	146	56	202			

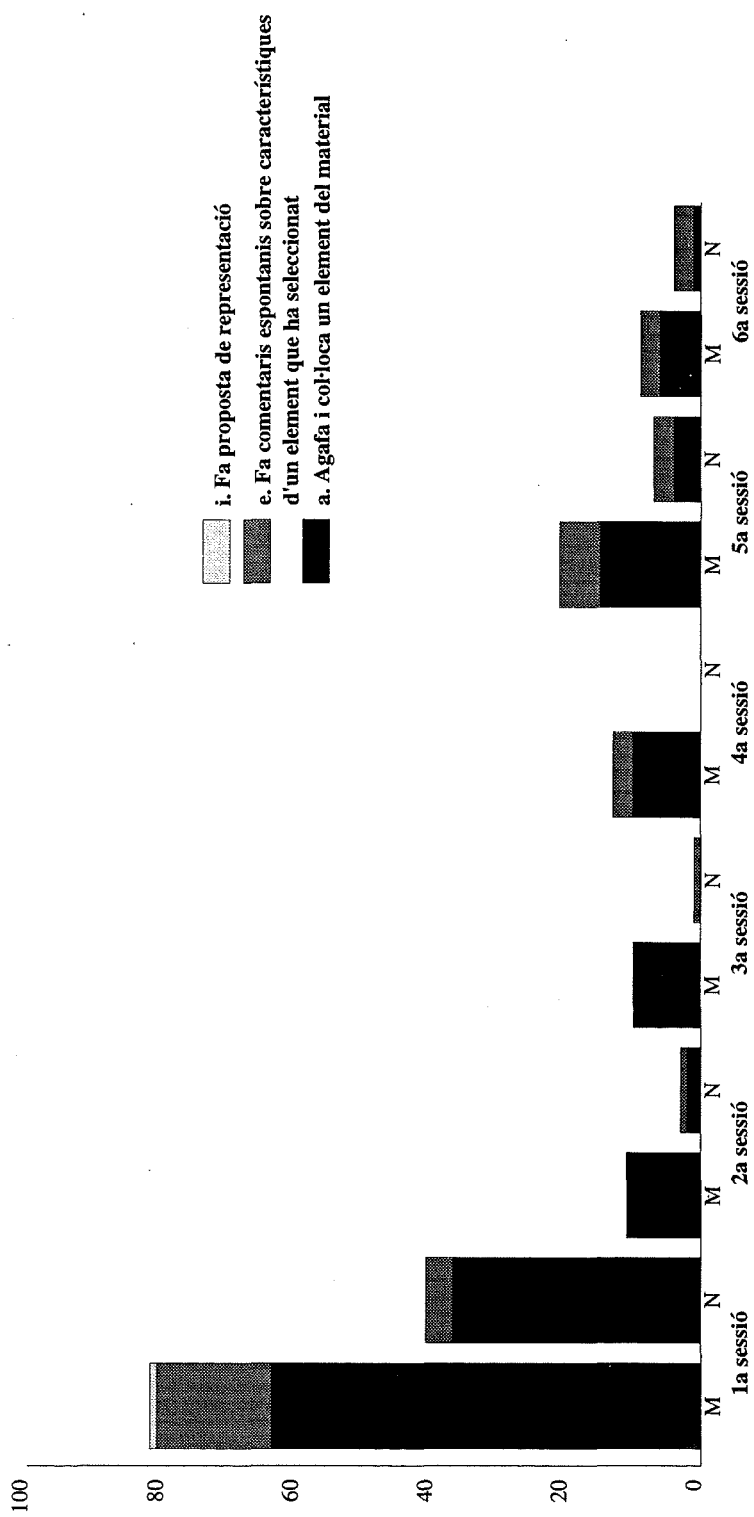
Taula VI. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren participació potentada de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total		
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T
(b)	6	8	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	14
(d)	4	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	8
(f)	5	3	8	-	-	-	4	-	4	2	1	3	3	-	3	3	-	3	14	5	19
(h)	3	5	8	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	2	2	1	-	1	5	9	14
(j)	-	-	-	4	1	5	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	12
(l)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(k)	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
(n)	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Total	11	11	22	6	1	7	11	-	11	2	1	3	3	-	3	-	1	1	33	14	47
	7	9	16	-	1	1	-	-	-	1	2	3	-	2	2	1	-	1	9	14	23

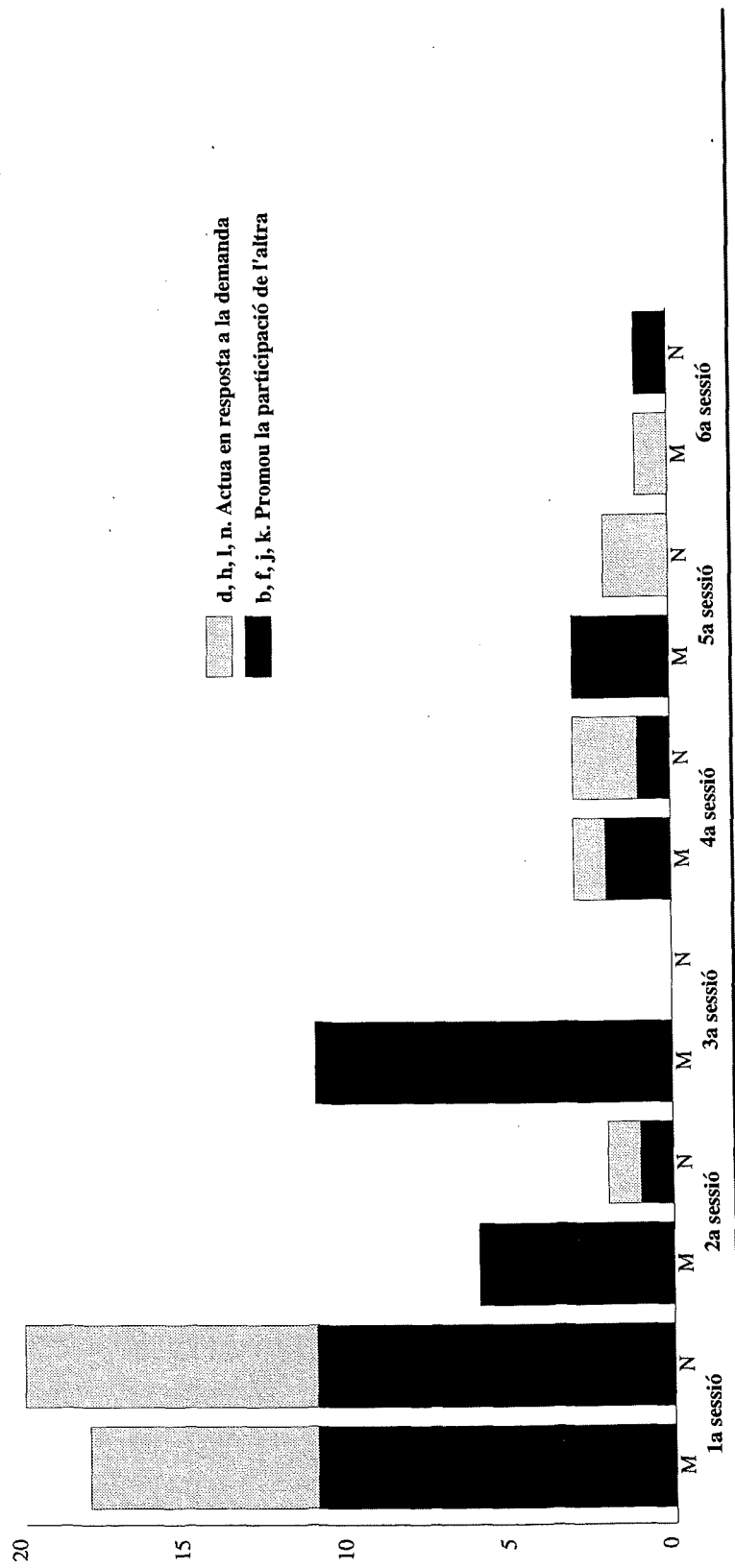
Taula VII. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *interconnexió* entre la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total				
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T		
(c)	17	10	27	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	18	13	31	
(g)	1	4	5	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	4	4	2	2	2	4	3	12	15
(m)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	18	14	32	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	1	5	6	2	2	2	21	25	46	

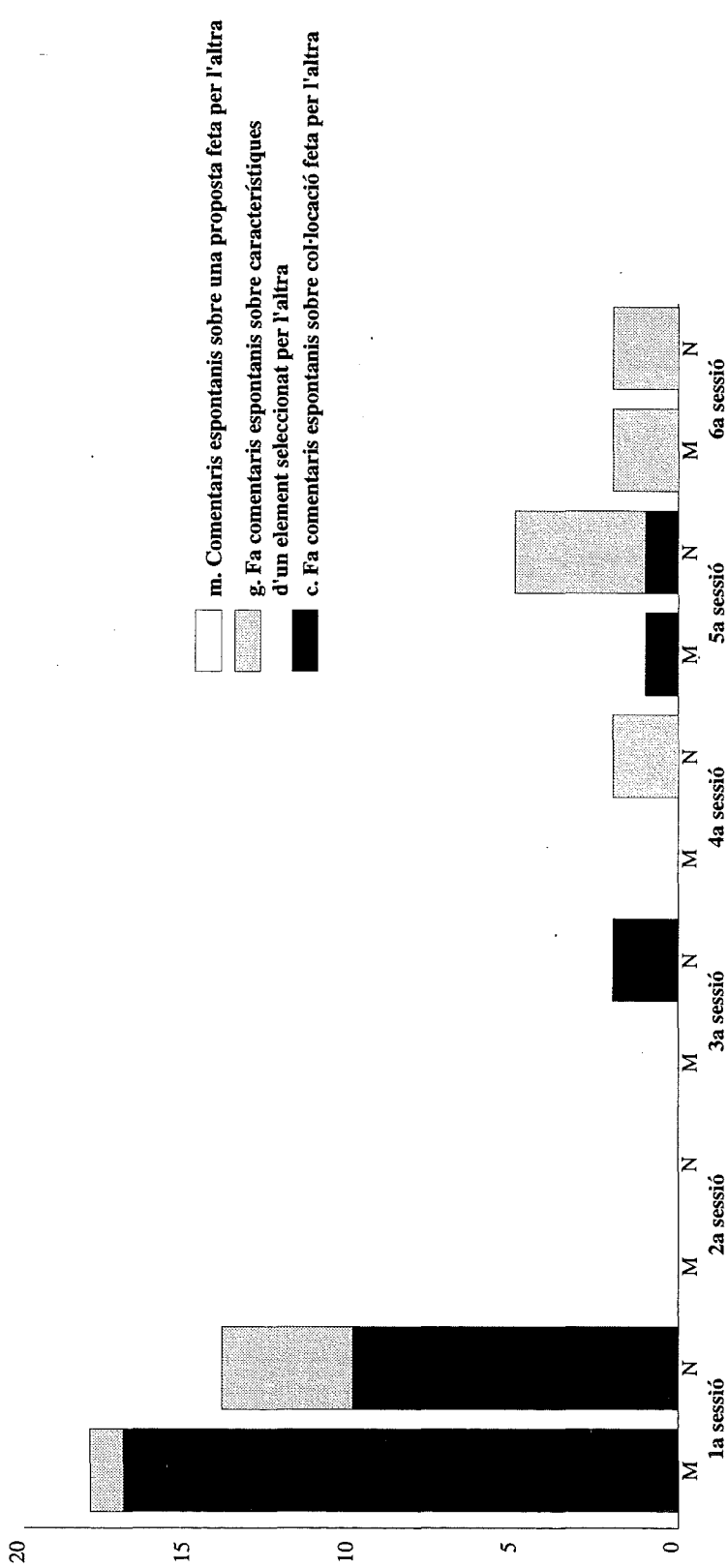
Gràfic IX. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *iniciativa* de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic X. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *participació potenciada* de la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Gràfic XI. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren interconnexió entre la mare i la nena en l'SI de delimitació de l'escenari (DE)

Pel que fa a la dimensió de participació potenciada que es recull en la taula VI, recordem que pretenem constatar, en primer lloc, si un participant propicia la participació de l'altre mitjançant requeriments; en segon lloc, si aquests requeriments tenen l'efecte desitjat i troben ressò en l'altre mitjançant una resposta al requeriment; i en tercer lloc, ens interessa també copsar si és sempre el mateix participant qui potencia l'actuació de l'altre o si hi ha variacions o evolucions en aquest sentit al llarg de les sessions.

Com hem anunciat anteriorment, en aquest cas, les freqüències de la taula han de llegir-se de manera creuada, en termes de patrons articulats de formes d'actuacions, ja que ens interessa veure si els requeriments troben, o no, resposta. Observem que pràcticament en totes les formes d'actuacions aquesta resposta existeix en més d'un 50% de les vegades, exceptuat el cas de les formes d'actuacions $j(M)-l(N)$. En aquest patró, trobem requeriments de la mare sobre propostes d'esdeveniments que la nena no respon en cap cas. Aquesta diferència tan evident amb les altres actuacions podria explicar-se pel fet que, si la nena formulés una proposta que la mare acceptés, passaríem a estar en l'inici d'un segment de representació. Recordem que en el marc del segment d'interactivitat de delimitació, les propostes de representació no són acceptades per les dues participants. Val a dir que la mare potencia la participació de la nena en la formulació de propostes, però la nena no invita la mare a fer-ho. En aquest mateix sentit, el patró $k(M)-n(N)$ presenta el requeriment de la mare perquè la nena formuli comentaris sobre les propostes, invitació que en aquest cas troba un resposta –amb el benentès que aquesta resposta no implica una acceptació de l'esdeveniment proposat per la mare.

Pel que fa a les actuacions vinculades a la disposició del material, observem que només apareixen en la primera sessió i que mare i nena potencien la participació de l'altra. El fet que no tinguin més presència per a cap participant pot fer suposar que la negociació sobre el tema de la ubicació del material *per se*, en funció de les característiques intrínseques d'aquest material, perd rellevància en l'activitat conjunta que es desenvolupa.

Els requeriments i les respostes en relació amb l'actuació típica d'identificació i exploració de característiques dels elements del material es mantenen durant totes les sessions excepte en la segona, en què desapareixen per complet i en la tercera, on només apareixen requeriments

de la mare que no són respostos per la nena. És pertinent recordar que en aquestes dues sessions, l'interès de les participants està centrat en les propostes d'esdeveniments. En termes generals, convé observar que el nivell de concordança entre requeriments i respostes és elevat. Com mostra el gràfic X pel que fa a les formes d'actuacions f(M)-h(N), la nena respon a la majoria de requeriments de la mare i en el cas de f(N)-h(M) la connexió entre actuacions és absoluta: sempre que la nena fa un requeriment sobre aquesta qüestió la mare hi respon. És probable que la identificació dels elements sigui un tema que preocupa especialment la mare, ja que és imprescindible compartir la manera de referir-se a un element concret per poder desenvolupar una activitat conjunta en què aquest element es veu implicat.

En termes generals, sembla clar que ambdues participants demanen la participació de l'altra i responen a aquestes sol·licituds. Cal explicitar que aquest fet, a més de les implicacions que presenta per a la participació potenciada, també suposa una informació valuosa per revelar el grau important d'interconnexió que existeix entre les actuacions de mare i nena i és un indicador que l'activitat que porten a terme és realment conjunta. Per acabar de matisar aquesta interconnexió, comptem, en la nostra categorització del segment de delimitació de l'escenari, amb les formes d'actuacions que es presenten a la taula VII.

La categoria (m), relativa a les propostes d'esdeveniments, no presenta freqüències. Ens referirem, doncs, a les aportacions de les categories (c) i (g) pel que fa a les actuacions típiques relatives a la disposició espacial i a la identificació-exploració. Pel que fa a la disposició espacial, en la primera sessió apareixen la majoria d'intervencions de les dues participants (27 d'un total de 31); a partir de la segona sessió gairebé desapareixen. El nombre d'intervencions és major en la mare, que sembla controlar més que la nena aquest aspecte -18 (M) i 13 (N).

En relació amb la identificació/exploració dels elements del material, aquesta actuació típica apareix en la primera sessió per a les dues participants, desapareix per a la mare fins a la sisena sessió i per a la nena torna a aparèixer des de la quarta sessió fins a la sisena. Sembla que en aquest tema la nena presenta un elevat grau d'atenció pel que fa la mare i de control sobre aquesta qüestió.

A partir de les dades que mostra el gràfic XI, podem afirmar que les dues participants estan pendents del que fa l'altra i intervenen amb comentaris espontanis a propòsit d'aquestes actuacions. La nena pren un paper clarament actiu des de la primera sessió i, en el cas de la identificació d'elements del material, supera àmpliament l'actuació de la mare.

Podem concloure que entre les actuacions de la mare i la nena corresponents a la delimitació de l'escenari, existeix, i ja des de la primera sessió, una articulació important, un grau d'interconnexió elevat en sentit recíproc i bidireccional: totes dues presenten iniciativa en la delimitació de l'escenari, hi participen activament, potencien la participació de l'altra i fan un seguiment important de les actuacions de l'altra. Tot i que les dades d'interconnexió no mostren diferències entre mare i nena, això no implica, com hem vist, que totes dues tinguin el mateix paper en la definició de la situació ni en el control de l'activitat que realitzen en aquest segment. És la mare qui aporta un 75% de la iniciativa total, un 72% de requeriments que potencien la participació de la nena i un 74% d'atenció de demandes. En aquest sentit, és destacable el seu paper de directriu i la seva responsabilitat en la manera com ha estat definida la naturalesa de l'activitat dins d'aquests segments, alhora que no renuncia a afavorir la contribució de la nena ja que proporciona traspàs del control i el reprèn per respondre a les seves demandes. En síntesi, malgrat que les actuacions típiques que caracteritzen els segments d'interactivitat són les mateixes per a mare i infant i això podria interpretar-se, globalment, en la línia que ambdues tenen el mateix tipus de participació i, fins i tot, que la responsabilitat sobre l'activitat conjunta és no només compartida sinó també simètrica, hem constatat que no és així. Entenem que gràcies a l'anàlisi de les formes que prenen les actuacions, hem pogut identificar les semblances i diferències entre la participació de mare i filla i, especialment, la relació asimètrica que caracteritza l'activitat conjunta.

3.2.2. SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE REPRESENTACIÓ D'ESDEVENIMENTS

3.2.2.1. CATEGORITZACIÓ ELABORADA PER AL SEGMENT D'INTERACTIVITAT DE REPRESENTACIÓ D'ESDEVENIMENTS: FORMES D'ACTUACIONS DE LES PARTICIPANTS

En el quadre VI, reproduït en aquesta pàgina, hi consten les actuacions típiques, les formes que prenen i els patrons de formes d'actuacions, així com la seva relació amb les dimensions utilitzades per a la l'anàlisi (iniciativa, participació potenciada i interconnexió) en el segment de representació d'esdeveniments.

Quadre VI. Relacions entre les actuacions típiques, les formes que prenen, els patrons que configuren i les dimensions implicades^(*) en el segment d'interactivitat de representació d'esdeveniments

Actuacions típiques	Formes d'actuacions	Dimensions	Patrons de formes d'actuacions
Proposta de representació d'esdeveniments	a b c d e f	Iniciativa Participació potenciada Participació potenciada Participació potenciada Interconnexió Participació potenciada	b - c d - f a - e
Gestió de l'esdeveniment i distribució de rols	g h i	Iniciativa Participació potenciada Participació potenciada	h - i
Representació de l'esdeveniment	j k l	Iniciativa Iniciativa Interconnexió	l - l

(*) Les dimensions utilitzades per a la categorització de les formes que prenen les actuacions són: iniciativa, participació potenciada i interconnexió.

(a) Formula espontàniament una proposta de representació d'esdeveniments.

La proposta dels esdeveniments per representar que pot suggerir un dels dos participants es concreta de diverses maneres:

1. Proposant un esdeveniment amb l'explicació d'alguns personatges i les accions que poden realitzar.

M: Hombre, pues... podríamos hacer que...

N: ¿Qué?

M: Que el David fuera... Como él es médico, ¿no?

N: Sí.

M: Podríamos hacer que... Que tú te ponías malita. Y el David te venía a curar.

(3ª sessió)

2. Proposant una distribució de rols entre mare i infant que farà possible la materialització de la representació en nom dels personatges.

M: Va. Tú, tú mueves los que vienen, ¿eh? Tú eres el que visitas y yo soy de la casa.

N: No. Yo soy de la casa.

(1ª sessió)

3. Iniciant la representació directament.

[M. ha agafat el gnom que fa de David i el mou fent veure que és ell qui xiula cridant la guineu.]

M: "Fiiiiiu!" *[Mira N.]*

N: No. Estaba aquí. *[Canvia la guineu de lloc.]*

(2ª sessió)

Aquesta categoria respon a la forma d'actuació que obre els segments de representació d'esdeveniments. Qui formuli la proposta, com la formuli, així com l'evolució en la manera de formular-la, poden ser indicadors rellevants de les diferents formes de centrar l'atenció sobre aquells elements necessaris per a la iniciació i el desenvolupament de la construcció de la

representació de l'esdeveniment. Aquesta categoria informa sobre la iniciativa.

(b) Fa un requeriment a l'altre participant perquè formuli una proposta de representació d'esdeveniments.

Aquesta forma d'actuació és una de les que, en aquest segment d'interactivitat de representació, informa del fet que el participant que la realitza potencia la participació de l'altre. En el cas que el requeriment perquè l'infant proposi un esdeveniment per representar sigui fet per la mare, aquesta actuació podria proporcionar informació sobre el procés del traspàs del control.

(c) Després del requeriment de l'altre participant, formula una proposta de representació d'esdeveniments.

Forma d'actuació estretament relacionada amb l'anterior, que proporciona dades sobre la participació en resposta a una demanda o requeriment de l'altre participant. Informa sobre la participació potenciada. Dóna lloc a un patró de formes d'actuacions dels participants articulades b(M)-c(N) i viceversa.

En el cas que sigui l'infant qui respongui al requeriment de la mare en aquest sentit i formuli una proposta, podria ser un indicador de l'assumpció del control, amb el benentès que, posteriorment, la proposta pot ser en major o menor grau assumida per la mare. Pel fet de donar-se en aquest segment de representació, ha d'ésser. Per definició una proposta acceptada per ambdues, però poden haver-hi negociacions.

(d) Formula una proposta de representació d'esdeveniments i fa un requeriment a l'altre participant sobre aquesta proposta.

Aquesta categoria dóna informació especialment sobre la manera com el participant que la realitza potencia i busca la participació de l'altre.

En el cas que sigui un requeriment de la mare, hi hauria un indicador de la manera com la mare centra l'atenció sobre la necessitat de la representació d'un esdeveniment i com la construcció d'aquest esdeveniment no és cosa d'una participant sinó de totes dues.

(e) Formula espontàniament comentaris sobre la proposta de representació d'esdeveniments realitzada per l'altre participant.

Comentaris dirigits a l'intent de negociació, ja sigui per canviar o per ampliar algun aspecte del que ha proposat l'altre que permetés la continuïtat de l'activitat conjunta, poden indicar per part de qui els fa que es comparteix l'objectiu de la representació i que hi participa.

Aquesta categoria dóna informació rellevant del grau d'interconnexió.

(f) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre la proposta de representació d'esdeveniments realitzada per l'altre participant.

Forma d'actuació vinculada a una forma d'actuació (d) anterior de l'altre participant. Implica una resposta al requeriment de l'altre per realitzar comentaris sobre la proposta de representació formulada. Informa sobre la participació potenciada. En aquest sentit, apareix un patró de formes d'actuacions dels participants articulades d(M)-f(N) i viceversa.

(g) Formula espontàniament comentaris i/o propostes sobre la distribució de rols i altres aspectes del desenvolupament de l'esdeveniment representat.

En aquestes formes d'actuacions se centra l'atenció sobre els aspectes organitzatius de l'esdeveniment, aspectes necessaris per representar aquest esdeveniment que cal negociar i compartir.

La proposta d'una distribució de rols es refereix a la interpretació (per delegació o directa) que fan els subjectes atès que els personatges que

encarnen alguns dels elements del material són joguines inanimades i no són autònoms. Es tracta, en certa manera, de donar vida a uns personatges en termes de manipulació, i sovint de verbalitzacions amb veus atribuïdes als personatges.

Cal, a més, explicitar que la distribució de rols es refereix fonamentalment a dos tipus de personatges que apareixen en el joc: els personatges protagonistes, que intervenen durant tot l'esdeveniment, i els personatges secundaris, que s'hi incorporen, sovint formant part d'alguna de les escenes que el conformen.

La proposta de distribució de rols es pot concretar de diferents maneres:

1. Proposta explícita en termes d'identificació entre subjecte (mare o infant) i personatge a representar. La proposta habitualment es presenta en forma de pregunta a l'altra; les preguntes poden ser obertes o més tancades, com veurem en els exemples següents.

M: ¿Tú qué quieres ser?

N: Yo quiero ser el ciervo.

M: ¿Tú quieres ser el ciervo? Venga, va. Pues yo soy la Lisa y yo llevo al David, ¿vale?

(3ª sessió)

M: ¿Tú qué haces, de, de Lisa o de, de David?

N: De Lisa.

M: Vale. Yo de David. ¿Y tú llevas al Switt o lo llevo yo?

N: Tú.

(6ª sessió)

2. Proposta implícita per part d'una de les participants, que es concreta en l'inici de la representació interpretant un rol determinat. En el cas que l'altra participant no segueixi la proposta, se la interpel·la (sovint amb la mirada) perquè actuï interpretant un altre rol –especialment clar en el cas que hi hagi dos protagonistes que inicien l'acció.

M: ¿Qué han hecho para llamar al zorro? ¿Cómo lo llaman?

N: [Mira M. i pica de mans.]

M: "Xiu-xiu." [Mira N. i xiula.] ¿Le hacen un silbidito?

N: [Mira M. i assenteix.]

M: Va. ¿Tú llevas al zorro?

N: Claro, siempre tengo que llevar yo el zorro.

M: Bueno, va, tú haces el silbidito y entonces viene. Viene... [M. agafa la guineu i els gnoms i els fa avançar.]

(2ª sessió)

Aquesta categoria recull formes d'actuacions sobre comentaris en relació a mbra proposta de distribució de rols, o bé abans d'acceptar-la.

N: No. Yo el David y tú la Lisa.

(3ª sessió)

O bé amb la intenció de canviar-la en el decurs de la representació.

N: Ahora lo eres tú.

(6ª sessió)

A més de la distribució de rols, els subjectes negocien aquelles accions que realitzaran els personatges, les que van a realitzar o les que realitzaven en la pel·lícula de vídeo i que serveixen de referència per a les que faran. De vegades, aquestes accions les realitzen mare i infant interpretant directament el comportament dels personatges que incorporen, però el més important és l'aspecte d'explicitació de la gestió, és a dir del guió necessari per al desenvolupament de la representació.

N: El Switt mira y dice "fiuuu".

M: Pero aún no le llama. Primero se despiden de su casa, ¿eh? Están en su casa.

N: No, se tienen que hacer así primero. [N. intenta enfilear la Lisa damunt de Switt.]

M: Pero aún no están fuera de su casa. Primero tienen que estar en su casa. Y se despiden.

(6ª sessió)

Aquesta categoria informa sobre la iniciativa.

(h) Fa un requeriment a l'altre participant sobre la distribució de rols i altres aspectes del desenvolupament de l'esdeveniment representat.

Aquesta categoria és rellevant en el sentit que potencia i afavoreix la participació de l'altre, al qual es demana informació sobre com dur a terme la gestió de la representació tant pel que fa a la distribució de rols com pel que fa al guió del desenvolupament de l'esdeveniment que construeixen les participants en el decurs de l'activitat conjunta. Informa sobre la participació potenciada.

M: ¿Qué hace el Switt ahora?

N: "Pff, pff, pff."

M: ¿Eso qué es?

N: Escupir.

(5ª sessió)

En aquest exemple, el requeriment de la mare dona lloc a una resposta de la nena en forma d'actuació de representació. Sense que això vulgui dir que no col·labora en el desenvolupament de l'esdeveniment, en aquest cas la seva col·laboració es fa directament i implícitament en forma de representació.

(i) Després del requeriment de l'altre participant, formula comentaris sobre la distribució de rols i altres aspectes del desenvolupament de l'esdeveniment representat.

Aquesta forma d'actuació està íntimament relacionada amb l'actuació anterior i implica un patró de formes d'actuacions articulades dels participants h(M)-i(N) i viceversa. És una actuació rellevant perquè el participant respon a les demandes de l'altre i, en aquest sentit, reflecteix la participació potenciada dels subjectes.

Un exemple del patró h(N)-i(M), en què l'infant planteja un requeriment sobre la gestió del desenvolupament de l'esdeveniment que estan representant, versa en concret sobre un material que han d'introduir per seguir endavant amb la representació.

N: ¿Y las ramas? ¿Qué puede ser las ramas?

M: Hem. ¿Qué puede ser la rama? Pero bueno... A ver. Tú ahora envía la Lisa que vaya a buscar las ramas. Y luego cuando tenga que traer las ramas ya pensaremos, ¿vale?

N: Ya, claro, si no lo vas pensando ahora... Pues qué quieres, que coja la Lisa.

(3ª sessió)

A continuació, presentem un exemple d'aquest patró h(M)-i(N) referit a la distribució de rols.

M: Ahora tú eres la mujer y yo soy el hombre, ¿vale?

N: No. Tú al revés. La mujer.

M: Yo la mujer.

(5ª sessió)

(j) Adopta rols i/o porta a terme la representació al marge o amb independència del rol assumit per l'altre i/o de l'esdeveniment representat per l'altre participant.

És una categoria que proporciona indicadors sobre la ruptura de l'activitat conjunta. És relativa a representacions paral·leles que efectuen la mare i l'infant sense que, aparentment, mantinguin un grau d'interconnexió, o bé a aquelles en què allò que fa, o millor allò que, representa un dels participants no està clarament relacionat ni condicionat per les representacions que està –o no– realitzant l'altre.

N: "Niños, yo me voy por el puente, me voy por el puente."

"Oi, si estoy solo." [N. fa parlar al papà gnom.]

M: "Croac-croac." [M. fa saltar una granota a la vora del riu.]

N: "Oi, oi."

M: Pero... ¡qué rollo! [M. mira la càmera de filmar i riu.]

N: ¡Va mamá! [N. mira M.]

M: Oh, va mamá...

(1ª sessió)

Informa sobre la iniciativa dels participants, iniciativa que no pren en consideració ni espera explícitament de la intervenció de l'altre.

(k) Dóna per acabada la representació de l'esdeveniment.

Aquesta categoria és relativa a la forma d'actuació de tancar la representació de l'esdeveniment. Com en el cas d'altres categories d'aquest segment, és excloent en relació amb els dos subjectes: o bé ho fa la mare, o bé ho fa l'infant. Informa sobre la iniciativa.

Observant les dades trobem que s'operativitza de diferents maneres: iniciant directament actuacions que defineixen un altre tipus de segment d'interactivitat, com en l'exemple següent, en què la mare inicia un segment d'aprofundiment establint un tema que la nena accepta i que ocuparà la seva activitat conjunta en el període de temps posterior a la representació de l'esdeveniment.

M: Oye Nora, ¿a ti te gustan los vestidos que llevan los gnomos?

N: Sí, y las gnomas.

(3ª sessió)

També es dóna per acabada la representació explicitant directament que s'ha acabat.

N: Ya está.

(4ª sessió)

Apareixen, així mateix, explicitacions relatives a l'acabament de l'esdeveniment durant la darrera forma d'actuació de representació que realitza un dels participants.

M: "Ah, y lo único que ha pasado es que se ha roto el gorro, pero mañana te haré un gorro nuevo."

"Así lo ha dicho la nena Grospe que se acuerda muy bien de todas las cosas."

(5ª sessió)

(l) Actuacions de representació.

Les actuacions de representació que realitzen les participants segons les dades de la nostra investigació, com ja hem explicitat en la presentació del

segment d'interactivitat de representació, es manifesten concretament a través de tres tipus de recursos o procediments que hem anomenat d'interpretació directa, d'interpretació per delegació i de narració. Aquests tres recursos poden aparèixer en el decurs d'un mateix esdeveniment.

Un exemple de la interpretació per delegació en la representació el trobem en la quarta sessió, en que la mare interpreta el paper dels trolls i la nena interpreta el paper de Lisa, personatges que ambdues manipulen i als quals presten la veu.

- M: "Mmm, mmm. ¡Qué olor! Mmm, mmm. Hacía mucho tiempo que no comíamos de esto."
N: "Hola."
M: "Hola, hola." "¿Qué estás haciendo?"
N: "Comida."
(4ª sessió)

Presentem també un exemple en què apareixen alhora els recursos de la narració del que s'esdevé i especialment de la interpretació directa en què la mare i la nena realitzen les accions corresponents a uns personatges que han assumit; concretament, la mare fa de llenyataire humà i la nena fa de gat que ha caçat una gnoma (Lisa).

- M: Yo estoy dentro de la casa. La puerta está cerrada.
N: "Miau, miau." [*N. porta a la boca una gnoma i s'està de quatre grapes al costat de M.*]
M: "Nyaaaa." [*M. fa amb la mà el gest d'obrir la porta.*]
"Ah, hombre, cómo se nota que ya estás bueno, que ya puedes volver a cazar." [*M. acarona el cap de N.*]
"¡Pero si esto no es un ratoncito! Ah, ¡es un gnomo!" [*M. agafa la gnoma de la boca de N.*]
N: ¡Una gnoma! ¡Hala!
M: "Una gnoma, pobrecita."
(5ª sessió)

Convé aclarir que en el conjunt d'aquestes actuacions no es comptabilitzen les formes d'actuació de representació que no siguin coordinades; si la representació que realitza una de les participants està al marge de la que realitza l'altra, ens remetem a la forma d'actuació (j) categoritzada en aquest mateix segment d'interactivitat i que hem descrit

anteriorment. En aquest sentit, les formes d'actuacions de representació que ens interessin ens proporcionen informació sobre la participació dels dos membres de la díada en la realització de l'esdeveniment i sobre el grau d'interconnexió que existeix en el procés de construcció de l'activitat conjunta.

(m) Actuacions de disposició i organització espacial.

En el marc dels segments de representació d'esdeveniments apareixen també actuacions que hem identificat com a pertanyents als segments d'interactivitat de delimitació de l'escenari, és a dir, a l'organització i disposició espacial dels elements del material. Tal com hem comentat en la presentació del segment de representació, aquestes actuacions presenten característiques diferencials i semblants a les del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari, i no les repetirem aquí. Un exemple d'organització i disposició espacial d'alguns elements del material, clarament relacionat amb l'esdeveniment que s'està representant, el trobem a propòsit d'una migdiada dels gnoms que les participants proposen de representar.

M: Sí, es que están un poco cansados, me parece. Yo creo que se quieren ir a dormir. Que no quieren comer ni nada, se van a dormir.

N: "Yo no quiero comer."

M: Como es verano, van a dormir aquí a la entrada, al aire libre, que así estarán más fresquitos. [*M. va col·locant els gnoms estirats a terra.*]

(1ª sessió)

(n) Actuacions d'identificació i exploració.

La identificació, i eventual exploració, dels elements que apareix aquí està íntimament relacionada amb la història o els esdeveniments a representar, esdeveniments que ja estan explícits i han estat acordats gràcies a la proposta d'esdeveniments acceptada prèviament per les participants.

Habitualment es troba aquest tipus d'actuacions en relació amb els elements del material que representen determinats personatges que poden incorporar-se al principi del segment d'interactivitat de representació –i que sovint coincideixen amb els protagonistes de l'esdeveniment– o bé que

es van incorporant al llarg de l'esdeveniment –relacionats amb les diferents escenes i que són, en general, personatges secundaris. Un exemple d'identificació d'elements del material amb personatges és el següent.

N: Sólo hay dos, había tres. [*N. es refereix al fet que en la pel·lícula hi havia tres gnoms.*]

M: Bueno, ¿pues cuál quieres que sea el otro amigo?

N: Este no, el del cesto colgado aquí. Éste.

(6ª sessió)

(o) Realitza comentaris i/o proporciona explicacions sobre un tema concret.

Aquesta forma d'actuació apareix en períodes d'activitat conjunta entre les participants en què centren momentàniament l'atenció sobre un tema determinat relatiu al món gnom i/o al món humà. Aquestes actuacions formen part de la caracterització del segment d'interactivitat d'aprofundiment però no són actuacions exclusives d'aquest segment i, de vegades, també apareixen en el context del segment de representació d'esdeveniments. En efecte, en el desenvolupament de la representació, la mare i l'infant introdueixen comentaris centrats en un aspecte o una característica d'un element determinat que surt a col·lació; aquests comentaris poden prendre, fins i tot, la forma de breus explicacions sobre aquest tema i possibiliten que les participants puguin compartir alguns coneixements que, de vegades, poden arribar a ser molt importants per al curs de la representació.

En l'exemple següent les participants utilitzen el recurs de la interpretació directa: la nena fa de cèrvol ferit i la mare fa de David, que guareix el cèrvol; és una il·lustració interessant de la manera com en el procés de la representació d'un esdeveniment les participants introdueixen comentaris sobre una característica concreta que els crida l'atenció, i després reprenen la representació si encara no s'ha donat per acabada. Molt sovint és precisament la mare qui, aprofitant que s'introdueix aquest fet, proporciona informacions que amplien els coneixements de l'infant sobre el tema en qüestió.

- M: ¿Cómo estaba el ciervo que tenía la pata mala?
N: Así. [N. estira les cames.]
M: ¿Y estaba con la cabeza levantada?
N: Sí. [N. fa un gest afirmatiu amb el cap.]
M: Estaba estirado porque así es muy incómodo. Le duele.
N: ¿Así? [N. s'estira a terra.]
M: Así, ¿eh? Entonces...
N: Ah, pero no puedo poner la pata para adentro, mi pierna.
M: No, pero lo que pasa, Nora, lo que pasa es que el ciervo el tobillo lo tienen diferente a nosotros. Nosotros hacemos así y así.
[M. ressegueix amb el dit a la cama la forma dels ossos del turmell dels humans.]
Y ellos hacen así y luego esto se les va para adentro.
[M. ressegueix amb el dit a la cama la forma dels ossos del turmell dels animals.]
¿Eh? Mira. ¿Ves esto? Donde se acaba el pie, recto, tienen forma diferente.
[M. ha agafat un ruc del material de joc i assenyala la pota del ruc mostrant-la a N.]
Pero bueno, es igual, yo ya lo entiendo. ¿Eh? Bueno, vamos.
N: Bueno, estirada así. [N. estira les cames.]
(3ª sessió)

(p) Altres actuacions

En aquesta categoria es recullen les formes d'actuacions de naturalesa essencialment verbal que no s'han considerat rellevants per a l'anàlisi del segment d'interactivitat i que, en conseqüència, no es poden inscriure en cap de les categories prèviament assenyalades.

3.2.2.2. EVOLUCIÓ DE LES FORMES D'ACTUACIONS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT DE REPRESENTACIÓ D'ESDEVENIMENTS

La representació dels esdeveniments es concreta mitjançant tres tipus de recursos: *interpretació per delegació*, *interpretació directa* i *narració* del que s'esdevé, que és important per la funció que compleix com a guió de representació (per a la descripció d'aquests recursos, vegeu el primer apartat d'aquest mateix capítol 4). En aquest sentit, és remarcable el paper de la mare com a apuntador del guió sia proposant-lo sia fent preguntes a

la nena perquè sigui ella qui en proposi les parts. La nena i la seva mare esdevenen tramoistes expertes que canvien les peces del decorat i belluguen els personatges que realitzen els diferents esdeveniments escena per escena, amb un alt grau d'estructuració interna i seguint, de vegades literalment, el referent proporcionat per la pel·lícula de vídeo.

A partir de la segona sessió, la representació que desenvolupen la mare i la nena té una nova característica especial. Mentre que en la primera sessió la representació no es referia directament al que havien vist al vídeo, a partir d'ara, en canvi, fan una rèplica o reconstrucció molt propera a la història que presenta la pel·lícula que acaben de veure. D'altra banda, potser perquè en la segona sessió és la primera vegada que això passa, hi ha molta dedicació al treball de negociació de la distribució de rols i molts recordatoris sobre allò que han de fer abans de començar la representació pròpiament dita.

Els esdeveniments representats per aquesta díada estan molt organitzats i presenten una estructura interna molt definida que es mostra en les escenes clarament diferenciades que els constitueixen.

A més dels trets que acabem d'esmentar, les participants aporten també diferents i variats recursos a la representació. Un d'aquests recursos és el gran nombre d'objectes que afegeixen espontàniament al material de joc que se'ls dona i als quals atorguen funcions fictícies que, aparentment, no tenen res a veure amb el seu ús quotidià: per exemple, una cadireta de fusta que incorporen al joc a partir de la quarta sessió i que passa a formar part definitivament del material habitual amb què compten mare i nena fins acabar la seqüència d'activitat conjunta; la cadireta simularà la cova dels trolls, la casa d'un gat i la Muntanya del Més Enllà en els diferents segments de representacions de les sessions quarta, cinquena i sisena respectivament.

Altres materials que incorporen tenen una relació més directa amb l'ús que la mare i la nena els donen, tal com el material sanitari de joguina, que imita el que porta David en la pel·lícula per guarir el cérvol, o l'olla de fireta que facilita que Lisa pugui fer una sopa. En definitiva, els diferents materials que introdueixen a la representació contribueixen a la simulació, riquesa i diversitat del joc que interpreten.

Un altre dels recursos que utilitzen, sobretot per suggeriment de la mare, és la simbolització per representar algun personatge –per exemple, simular un ocell amb les mans- que no poden identificar amb cap objecte del material de què disposen.

A continuació, explicitem l'evolució de les formes d'actuacions que caracteritzen aquest segment d'interactivitat. En primer lloc ens referirem a la *proposta de l'esdeveniment per representar (a)* i a les formes d'actuacions íntimament relacionades amb la proposta (b), (c), (d), (e) i (f).

Com s'observa en la taula VIII i en el gràfic XII (reproduïts a les pàgines següents), és sempre la mare qui fa les propostes presentades amb una o altra modalitat, propostes que inicien cada un dels segments de representació i que sempre són acceptades per la nena –vegeu la descripció de les formes que pot prendre la proposta en l'apartat 3.2.2.1. d'aquest mateix capítol 4. En la cinquena sessió la nena fa una proposta d'esdeveniment per introduir el segon segment de representació de la sessió, però la mare l'obvia i passa directament a iniciar la representació del que ella proposa com a esdeveniment, proposta que és acceptada per la nena. Aquest seria un dels pocs exemples de propostes d'esdeveniments no acceptades que apareixen dins del marc dels segments de representació, ja que aquests tipus de situacions són característiques del segment de delimitació de l'escenari.

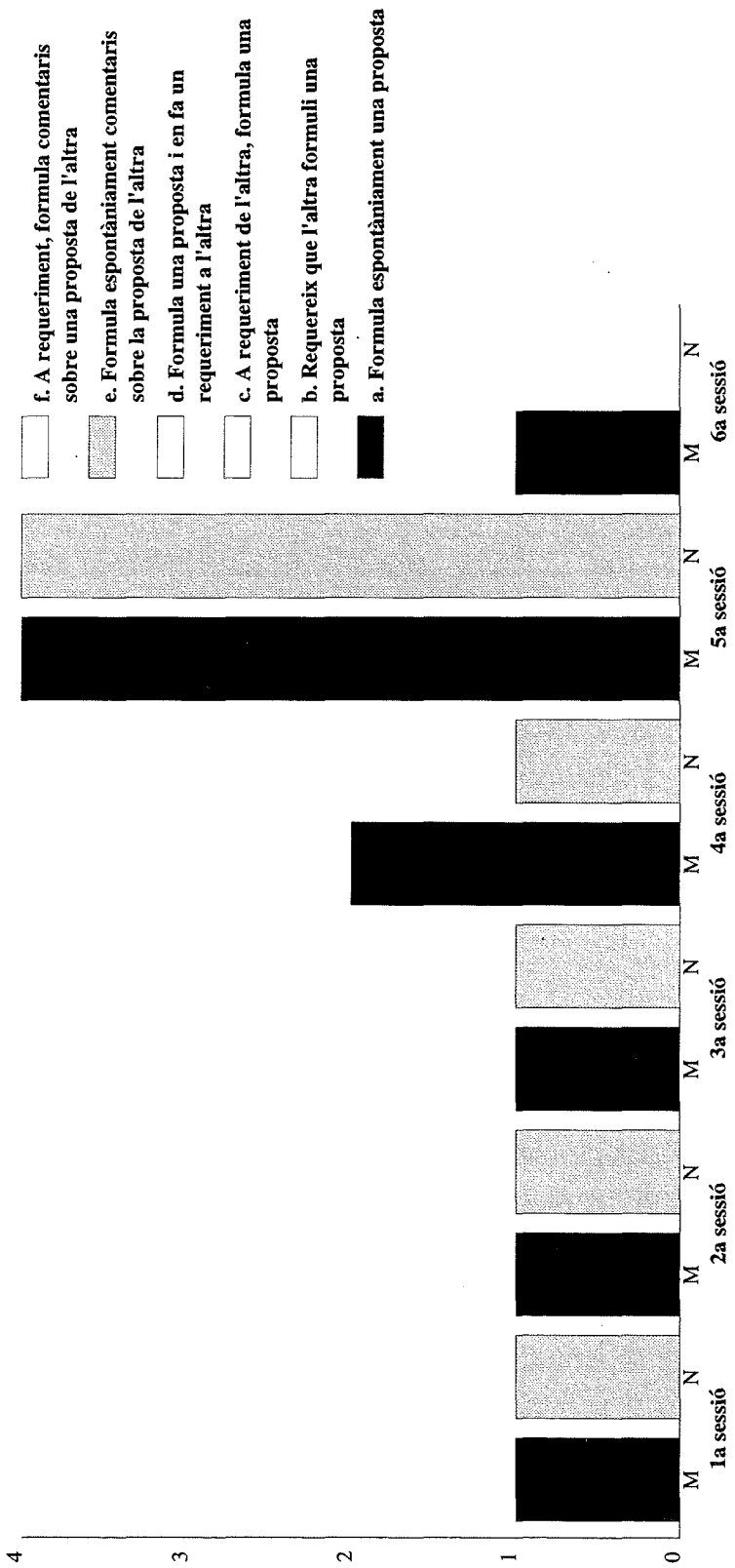
Tot i que la mare controla totalment aquesta forma d'actuació, si detallem més l'anàlisi observem que la nena té un cert control sobre alguns canvis en les escenes que es representen, introduint comentaris espontanis que originen algunes de les escenes que configuren els segments de representació.

La proposta acceptada que inicia cada segment de representació apareix, en el decurs de les sessions, de diferents maneres. La variació depèn especialment de la negociació que cal per a acordar-la; fins i tot després de ser acceptada, hi ha vegades (segona i tercera sessió) que experimenta modificacions en la concreció d'alguns aspectes de la proposta. El grau d'explicitació de la proposta varia considerablement: mentre que en les tres primeres sessions s'expliciten més les propostes –algunes de les quals originen veritables processos de negociació entre la mare i la nena–, a

Taula VIII. Freqüències de les formes d'actuacions analitzades en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Actuacions	1a sessió		2a sessió		3a sessió		4a sessió				5a sessió				6a sessió		Total					
	R		R		R		R1		R2		R1		R2		R3		R4		R		R	
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N
(a)	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	10	-
(b)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(c)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(d)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(e)	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	8
(f)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(g)	16	5	15	13	19	18	5	8	-	2	-	1	1	3	1	-	5	1	6	3	68	54
(h)	5	2	29	4	30	9	19	6	-	1	1	-	1	2	8	-	2	2	9	12	96	38
(i)	1	2	3	22	8	25	4	14	1	-	-	1	2	1	-	4	2	1	9	5	30	75
(j)	7	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	10
(k)	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	8	2
(l)	33	35	36	30	38	16	59	55	4	4	15	13	17	11	7	8	4	7	36	32	249	211
(m)	36	16	46	14	34	5	16	13	-	-	2	1	1	1	8	1	-	-	35	5	176	57
(n)	6	6	11	14	13	26	9	15	-	-	-	-	-	4	7	-	-	-	7	7	50	75
(o)	-	-	12	9	2	1	2	1	-	-	-	-	2	2	-	-	1	-	7	5	26	18
(p)	5	3	5	6	10	16	7	5	-	-	1	1	3	3	2	2	4	5	10	4	47	45
Total	111	80	159	113	156	117	123	118	7	7	18	20	29	24	32	23	20	17	120	74		

Gràfic XII. Freqüències de les formes d'actuacions de mare i nena sobre propostes d'esdeveniments en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

partir de la quarta sessió les propostes no són tan explícites ni tampoc la seva acceptació –s'accepten implícitament i introduint les característiques dels personatges que hi intervenen. El procés de negociació en relació amb el que s'ha de representar és pràcticament inexistent.

Les participants, que a partir de la segona sessió han definit que el joc consisteix a reconstruir el que han vist a la pel·lícula, i no necessiten explicitar aquesta regla i segueixin un guió prèviament establert que ambdues ja coneixen, ja que correspon a les historietes narrades a la pel·lícula que comparteixen mínimament. En aquest aspecte, mare i filla tenen un cert grau de control sobre la representació.

Pel que fa al conjunt de categories relacionades amb la proposta d'esdeveniments, l'única que apareix en les dades d'aquesta diada és la e(N), és a dir, comentaris espontanis de la nena sobre les propostes de la mare. De fet, és un dels recursos per mostrar l'acceptació de la proposta de l'altra. Curiosament, a més, té una presència gairebé total en cada sessió i dóna lloc a un patró estable: a(M)-e(N).

Un fet semblant succeeix amb l'actuació de la categoria relativa a (g) *donar per acabada la representació de l'esdeveniment*. Com en el cas de la categoria (a) d'aquesta selecció per a l'anàlisi del segment de representació, és una categoria excloent en relació amb les dues participants. Pel que fa a la mare, apareix en les tres primeres sessions i en tres dels segments de la cinquena sessió i en el cas de la nena, són actuacions que aparèixen en la quarta sessió, en el primer segment de representació de la cinquena sessió i en la sisena. Així, tot i que el paper de la mare és preponderant en el control del tancament de la representació d'esdeveniments, podem veure que la nena evoluciona en l'assumpció del control a mesura que se succeeixen les sessions.

Aquest tipus d'actuació pot concretar-se iniciant directament actuacions que defineixen un altre segment o bé explicitant que es dóna per acabat. Normalment, la mare tendeix a acabar la representació donant pas a un nou segment que, en les tres primeres sessions, és un segment d'interactivitat d'un altre tipus, el segment d'aprofundiment. En el cas del segon i tercer segments de representació de la cinquena sessió, dóna pas a un altre

segment de representació, i aquest, al seu torn, dona pas a un segment d'aprofundiment.

Com a síntesi de les formes d'actuacions de la mare i la nena pel que fa a l'inici i l'acabament dels segments de representació, podríem dir que aparentment no hi ha un traspàs del control en la gestió d'aquests aspectes ja que sempre és la mare qui proposa els esdeveniments i la nena qui els accepta. Ara bé, en l'anàlisi específica dels enunciats veurem, a més de diferents maneres de fer la proposta –més o menys explícita i negociada–, com varien els recursos en el discurs de la mare i com en les primeres sessions introdueix més referències compartides sobre el context perquè la nena pugui acollir-s'hi i comprendre la proposta. Aquestes referències disminueixen en les darreres sessions i es dona un major distanciament i abreviació en el plantejament de la proposta. Alhora, el fet que, a mesura que avancen les sessions, la nena pugui seguir les diverses propostes de la mare implica que realment estem davant d'un procés en què, mitjançant diversos dispositius, la mare i la nena arriben a compartir significats. D'altra banda, al final de la seqüència la nena va assumint control sobre algunes actuacions de donar per acabada la representació.

Per a una visió de conjunt del grup d'actuacions sobre propostes d'esdeveniments i també en relació amb els altres grups de formes d'actuacions que caracteritzen aquest tipus de segments, podem veure la taula IX, a la pàgina següent, que presenta en síntesi els percentatges globals d'actuacions relatives a cada grup.

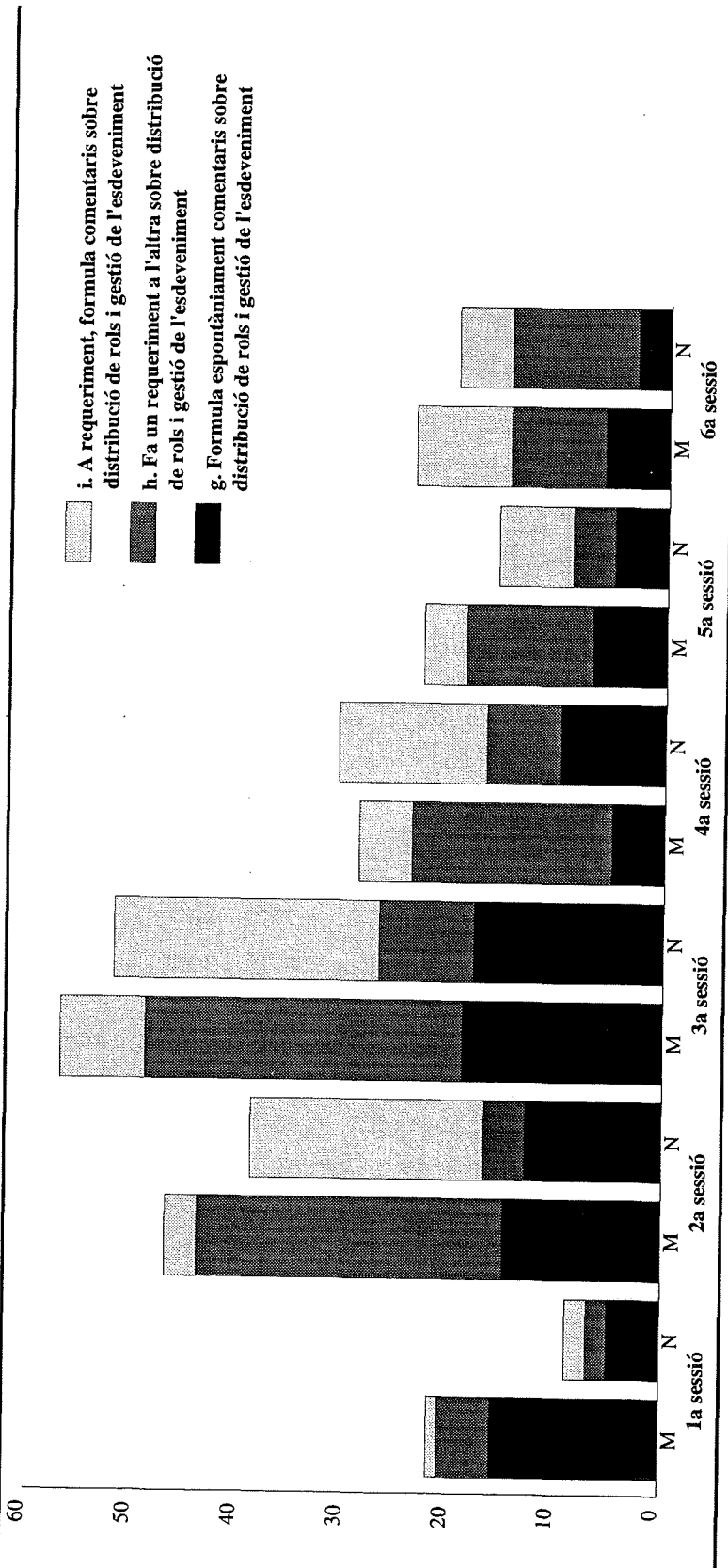
Ens ocuparem, a continuació, de les formes d'actuacions més vinculades a la **gestió i organització del desenvolupament de la representació** (g), (h), (i) i (j), estretament relacionades amb les actuacions de representació (l). Aquestes dades consten a la taula VIII i el gràfic XIII, aquest últim reproduït a les pàgines següents.

Pel que fa a les actuacions sobre l'organització de l'esdeveniment, cal destacar en primer lloc el paper de la distribució de rols, que està íntimament relacionat amb la proposta d'esdeveniments. Com en el cas de la proposta d'esdeveniments, és també la mare qui controla la distribució de rols, ja que és ella qui espontàniament proposa les distribucions a la nena. La nena hi aporta matisacions i propostes de canvi de rols.

Taula IX. Freqüències totals de les formes d'actuacions de cada un dels tipus d'actuacions típiques de l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Actuacions	1a sessió		2a sessió		3a sessió		4a sessió		5a sessió		6a sessió		Total	
	M	T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	T	M	T
Proposta														
d'esdeveniments														
(a, b, c, d, e, f)	1	1	2	1	1	2	1	3	4	4	8	1	1	10
	50%	50%	50%	50%	50%	50%	66,7%	33,3%	50%	50%	100%	100%	55,6%	44,4
Distribució														
de rols (g, h, i)	22	9	31	47	39	86	57	52	109	29	31	60	23	16
	71%	29%	54,6%	45,4%	52,3%	47,7%	48,3%	51,7%	59%	41%	54,5%	45,5%	54,7%	45,3%
Representació														
(j, k, l)	41	45	86	37	30	67	39	16	55	65	59	124	46	40
	47,7%	52,3%	55,2%	44,8%	71%	29%	71%	29%	52,4%	47,6%	53,5%	46,5%	52,1%	47,9%
Delimitació														
(m, n)	42	22	64	57	28	85	47	31	78	25	28	53	13	11
	65,6%	34,4%	67%	33%	60,2%	39,8%	47,2%	52,8%	54,2%	45,8%	77,7%	22,3%	63,1%	36,9%
Aprofundiment														
(o)	-	-	-	12	9	21	2	1	3	2	1	3	3	2
				57,1%	42,9%	66,7%	33,3%	66,7%	33,3%	60%	40%	58,3%	41,7%	59%
Total per sessió	106	77	183	154	107	261	146	101	247	123	120	243	89	73
% total	58%	42%	59%	41%	59%	41%	50,6%	49,4%	55%	45%	61%	39%	56%	44%

Gràfic XIII. Freqüències de les formes d'actuacions de mare i nena sobre *distribució de rols i gestió de l'esdeveniment* en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Aquestes formes d'actuacions es concreten en un patró coordinat que respon a l'estructura g(M)-g(N). La mare fa aquestes propostes de manera explícita, demanant a la nena que faci una proposta o bé començant directament la representació assumint un rol determinat i deixant que la nena assumeixi l'altre rol per representar. En el cas que la nena no ho assumeixi, la mare l'insta que ho faci mitjançant diversos recursos entre els quals trobem sovint la mirada acompanyant alguna verbalització –"¡Va!". Un patró de formes d'actuacions que recull aquesta situació és g(M)-h(M)-i(N) o, simplement, h(M)-i(N). Val a dir que la nena també fa nombrosos comentaris en aquest sentit i que la mare normalment accepta els canvis de distribució de rols.

El patró g(M)-h(N)-i(M) també apareix en les dades. De fet, a partir del segon segment de representació de la mateixa quarta sessió, la mare cedeix gran part del control sobre els canvis en la distribució de rols a la nena, que sembla assumir-ho sense cap dificultat; en realitat, l'única actuació de la mare comptabilitzada com a tal en la darrera sessió és més aviat un comentari que respon a una proposta de la nena: la mare fa una contraproposta al suggeriment de la nena a causa de la dificultat de poder fer el que ha proposat la nena –portar ella sola els tres gnoms i la guineu–, i per aquesta raó li demana la col·laboració.

Apareixen més intervencions sobre la distribució de rols en les primeres sessions i disminueixen a partir de la quarta sessió fins al final. Aquesta evolució pot ser interpretada en termes de major coneixement compartit, ja que està negociat per part de totes dues. No desapareix totalment perquè sempre cal concretar *qui* s'ocupa de cada rol.

A més de comentaris sobre canvis en la proposta de distribució de rols, la nena utilitza el recurs de proposar canvis momentanis, i immediatament reversibles, en la distribució –que la mare també accepta– en aquells casos en què no recorda exactament què ha de dir o què ha de fer el personatge que ella representa per delegació. Ho il·lustra un exemple de la sisena sessió.

N: Ahora lo eres tú. [*Alhora que N. canvia a la mare l'element del material que representa el personatge.*]

(6ª sessió)

Tot i que aparentment la mare controla molt la distribució de rols, hi ha diferències en la manera com ho proposa a la nena a mesura que avancen les sessions. En efecte, si analitzem més detalladament com planteja la mare de manera explícita les distribucions de rols, malgrat que en tots els casos s'expressa en to de pregunta, es pot observar que en les primeres sessions la seva formulació no exigeix a la nena més resposta que sí o no, la qual cosa suposa un major control per part de la mare sobre el tema.

M: ¿Tú llevas a los de las visitas y yo a los de la casa?
(1ª sessió)

En canvi, posteriorment plantejar la pregunta com una elecció i la nena necessàriament ha de respondre amb la tria d'un rol.

M: ¿Tú qué haces, de David o de Lisa?
(3ª sessió)

Però de fet, la nena, des de la primera sessió, no es limita a acceptar directament la proposta de distribució de rols que fa la mare sinó que respon amb canvis en aquesta distribució –en les quatre primeres sessions– o bé demanant expressament una distribució de rols –a partir de la cinquena sessió–, la qual cosa implica que no només accepta la regla de distribuir els rols sinó que es capaç d'assumir-ne el control i portar-ne la iniciativa.

N: ¿Quién hace de gato?
(5ª sessió)

En efecte, la nena provoca redefinicions en les distribucions de rols acceptades i, de vegades, obliga a aclarir-ne la distribució a la mare que no l'ha fet explícita i ha iniciat directament la representació en un segment nou, assumint un rol determinat sense comentar-ne res. Així mateix, davant d'aquest comportament de la mare, trobem ocasions en què la nena s'incorpora assumint un rol sense dificultats. En aquest cas podem parlar de l'assumpció del control per part de la nena en relació amb aquestes actuacions. En definitiva, possiblement la mare va canviant la forma de proposar la distribució de rols, fent aquesta regla menys explícita, proporcionant més marge a la nena per intervenir en la distribució i alhora

que la nena es va fent més capaç de controlar la necessitat d'aquesta distribució per poder representar quelcom conjuntament amb la mare.

Tanmateix, no tots els comentaris sobre l'organització de l'esdeveniment es limiten a la distribució de rols. Per exemple hi ha actuacions que es refereixen a la planificació de les accions que duren a terme amb els personatges. Així, per exemple, especialment a partir de la quarta sessió, la nena fa nombroses referències a la seqüenciació de la incorporació dels personatges a l'esdeveniment.

N: La Lisa sale un poco más tarde.
(4ª sessió)

Pel que fa a la categoria (j) *sobre assumir un rol –o rols– determinat, al marge o amb independència del rol assumit per l'altre*, apareixen formes d'actuacions d'aquest tipus, tant en la mare com en l'infant, amb una freqüència i durada molt baixes només en alguns moments de la primera sessió. Aquestes dades ens informen que mare i nena organitzen el joc conjuntament; de fet, seria difícil arribar a l'estructuració elevada que presenten les actuacions en totes les fases de joc, i en concret en la representació, si les participants no procedissin de manera tan articulada com ho fan. En certa manera sembla que mare i nena són conscients que la representació exigeix una assumpció de rols necessàriament coordinada per assolir l'objectiu de representar quelcom conjuntament. Aquesta és una de les regles bàsiques de la representació que cada vegada es va fent més implícita.

Quant a les formes d'actuacions relatives a *la representació (l)* pròpiament dita, començarem dient que aquesta díada combina els tres recursos de narració, interpretació directa i interpretació per delegació, amb una especial preferència per aquest darrer. Efectivament, en la majoria d'actuacions d'aquest tipus, la mare i la nena desenvolupen aquests esdeveniments en forma d'interpretació per delegació, a la manera d'una representació de titelles, però de tant en tant introdueixen en el mateix segment períodes en què elles mateixes interpreten directament el rol que han assumit.

Trobem exemples interessants en relació amb les expectatives associades a allò que s'espera que es pot fer i que no es pot fer: en relació amb les regles de participació en aquesta activitat que estan construint. En la cinquena

sessió, mare i nena estan representant un esdeveniment en què Lisa ha estat segrestada per un gat i gairebé al final de la representació, que ha estat mixta ja que les dues participants han interpretat rols combinats amb els altres rols que atorguen als elements del material, la mare s'estira a terra i es fa la morta, com ho havia fet Lisa a la pel·lícula i a la representació que elles mateixes acaben de fer. Aquesta actuació no és compresa per la nena, que no entén què fa la mare i, després d'uns tres minuts aproximadament, inventa una estratègia per despertar-la consistent a posar-li una injecció fictícia. Quan la mare s'incorpora, la nena li demana explicacions i davant la resposta de la mare, que li explica que ha imitat Lisa, la nena li retreu que ho hagi fet.

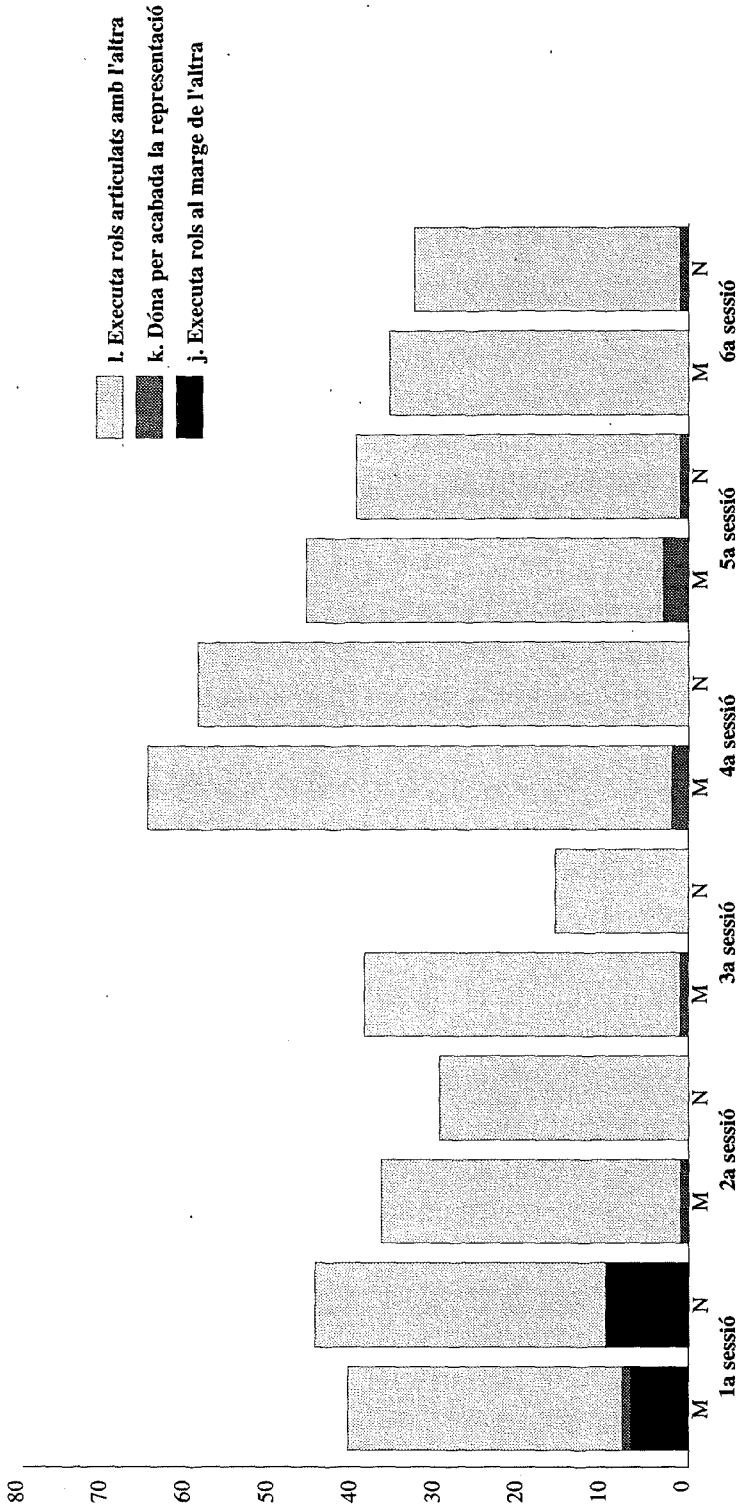
N: No jugamos contigo ahora. Jugamos con los gnomos.
(5ª sessió)

En efecte, per la nena, la representació que acaba de fer la mare no és pertinent en el marc de l'activitat conjunta que estan desenvolupant. Possiblement per ella cal comptar, en una o altra mesura, amb la presència dels gnoms. La presència dels gnoms en la representació forma part de la definició de la situació de representació per la nena, en aquest punt diferent de la de la mare.

Convé explicitar la coordinació entre les formes d'actuacions de les participants en el segment de representació –patrons articulats l(M)-l(N) i l(N)-l(M). Com mostra la taula VIII, ja des de la primera sessió es comptabilitzen 33 formes d'actuacions d'aquest tipus per a la mare i 35 per a la nena, les quals es porten a terme de manera coordinada, com ho mostra l'equilibri d'aquestes actuacions de les dues participants en tots els segments de representació. Aquesta articulació queda palesa en el gràfic XIV, que es presenta a la pàgina següent, per concloure aquest grup de formes d'actuacions.

Les actuacions de *disposa i/o organitza espacialment un element del material (m)* tenen una presència important dins del segment de representació. Cal remarcar que l'existència d'aquests períodes d'organització i reorganització de la distribució espacial del material estan molt directament relacionats amb els personatges que realitzen la representació en concret; és a dir, trobem la disposició del material molt lligada a una

Gràfic XIV. Freqüències de les formes d'actuacions de mare i nena sobre la representació en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

representació, un cop ja s'ha acceptat una proposta de joc determinada. Per exemple, després d'explicitar que els gnoms faran un ball, la mare comença a distribuir-los fent una rotllana i la nena l'ajuda. O després de comentar que els personatges estan tots molt cansats després de la festa i decideixen anar a fer una migdiada, mare i nena els ajeuen un per un per dormir.

Aquestes actuacions són menys presents en aquells casos en que les col·locacions i ubicacions dels elements ja han estat suficientment preparades en el decurs dels segments de delimitació de l'escenari que precedeixen la representació. Així, per exemple, en la cinquena sessió, en què les participants han dedicat més temps a l'organització de l'escenari que es porta a terme en el marc del segment de delimitació, en el segment de representació aquestes actuacions tenen una presència menor i més implícita: no centren l'atenció conjunta i s'en parla menys.

Pel que fa a la categoria (*n*) *identifica i/o explora un element del material*, al llarg de totes les sessions es troben comentaris o propostes relatius a la selecció dels personatges que apareixeran en el decurs de la representació; les dues participants fan referència als protagonistes, a l'inici de la representació i als personatges secundaris que s'incorporen a les diferents escenes que componen l'esdeveniment. Com es mostra en la taula IX, en les primeres sessions tant la mare com la nena compten amb freqüències més altes en aquest tipus d'actuacions. Per altra banda, en la majoria de sessions, la nena s'ocupa més que la mare d'aquesta activitat. Es pot presumir, en aquest cas, que la mare cedeix el control sobre les qüestions relatives als personatges que intervenen en l'esdeveniment i la nena l'assumeix molt ràpidament. A títol d'exemple, en la quarta sessió, després d'haver-se iniciat la representació, la nena detecta un error en la identificació entre el personatge de David i el gnom del material que han utilitzat en aquesta ocasió per interpretar aquest rol.

N: ¡Si este no es el David, jolín!
(4ª sessió)

En la mateixa sessió, la nena es refereix al troll que acaba d'introduir-se en l'esdeveniment, diu que pot immobilitzar les potes de la guineu i convertir-les en pedra momentàniament; matisa així unes característiques rellevants dels trolls per a l'esdeveniment que està sent objecte de la representació.

N: Estos son mágicos. [*Assenyala els trolls.*]
(4ª sessió)

Per acabar, les actuacions relatives a *realitza comentaris i/o proporciona explicacions sobre un tema concret (o)*, en termes generals, no són gaire nombroses en aquests segments de representació, però habitualment apareixen vinculades a una qüestió que sorgeix en l'activitat conjunta, davant el procés de representació sobre la qual una de les participants fa un requeriment a l'altre.

M: ¿Cómo estaba el ciervo que tenía la pata mala?
N: Así. [*N. estira les cames.*]
M: ¿Y estaba con la cabeza levantada?
N: Sí. [*N. fa un gest afirmatiu amb el cap.*]
M: Estaba estirado porque así es muy incómodo. Le duele.
N: ¿Así? [*N. s'estira a terra.*]
M: Así, ¿eh? Entonces...
N: Ah, pero no puedo poner la pata para adentro, mi pierna.
M: No, pero lo que pasa, Nora, lo que pasa es que el ciervo el tobillo lo tienen diferente a nosotros. Nosotros hacemos así y así.
[*M. ressegueix amb el dit a la cama la forma dels ossos del turmell dels humans.*]
Y ellos hacen así y luego esto se les va para adentro.
[*M. ressegueix amb el dit a la cama la forma dels ossos del turmell dels animals.*]
¿Eh? Mira. ¿Ves esto? Donde se acaba el pie, recto, tienen forma diferente.
[*M. ha agafat un ruc del material de joc i assenyala la pota mostrant-la a N.*]
Pero bueno, es igual, yo ya lo entiendo. ¿Eh? Bueno, vamos.
N: Bueno, estirada así. [*N. estira les cames.*]
(3ª sessió)

Són actuacions de durada breu, tot i que, en ocasions, ocupen un període més llarg. Un exemple de més durada el trobem en la segona sessió, quan les participants es refereixen al tema del comiat dels gnoms. Mare i nena entaulen una discussió sobre si la paraula "slitweitz" és anglesa o no. Malgrat que és un tema que ocupa un període de temps important, no l'hem considerat dins del segment de representació perquè, de fet, constitueix un parèntesi en la representació i, posteriorment a aquesta conversa, la mare i la nena reprenen i finalitzen l'esdeveniment. En les darreres sessions,

aquestes explicacions es fan més extenses tant per part de la mare com per part de la nena, la qual li demana informacions i aclariments.

[M. i N. comencen la representació del comiat de David i Lisa dels seus amics abans d'emprendre el viatge cap a les Muntanyes del Més Enllà.]

N: Y todos empiezan a llorar, claro.

M: Porque no los van a ver más.

N: ¿Nunca?

M: Bueno. A lo mejor, luego el Switt les explica que son tres árboles. Y entonces a lo mejor, van a hacer un picnic.

N: ¿Qué es un picnic?

M: Un picnic es ir a merendar al campo. Y entonces, pues pueden meterse debajo de dos árboles y es como si estuvieran con sus amigos, ¿no?

N: *[Mira M. molt seriosa.]*

M: ¡Hombre! Yo mis plantas las cuido, ¿verdad?

N: *[Assenteix i mira M.]*

M: Y les digo cosas.

N: Ya, pero las plantas no hablan.

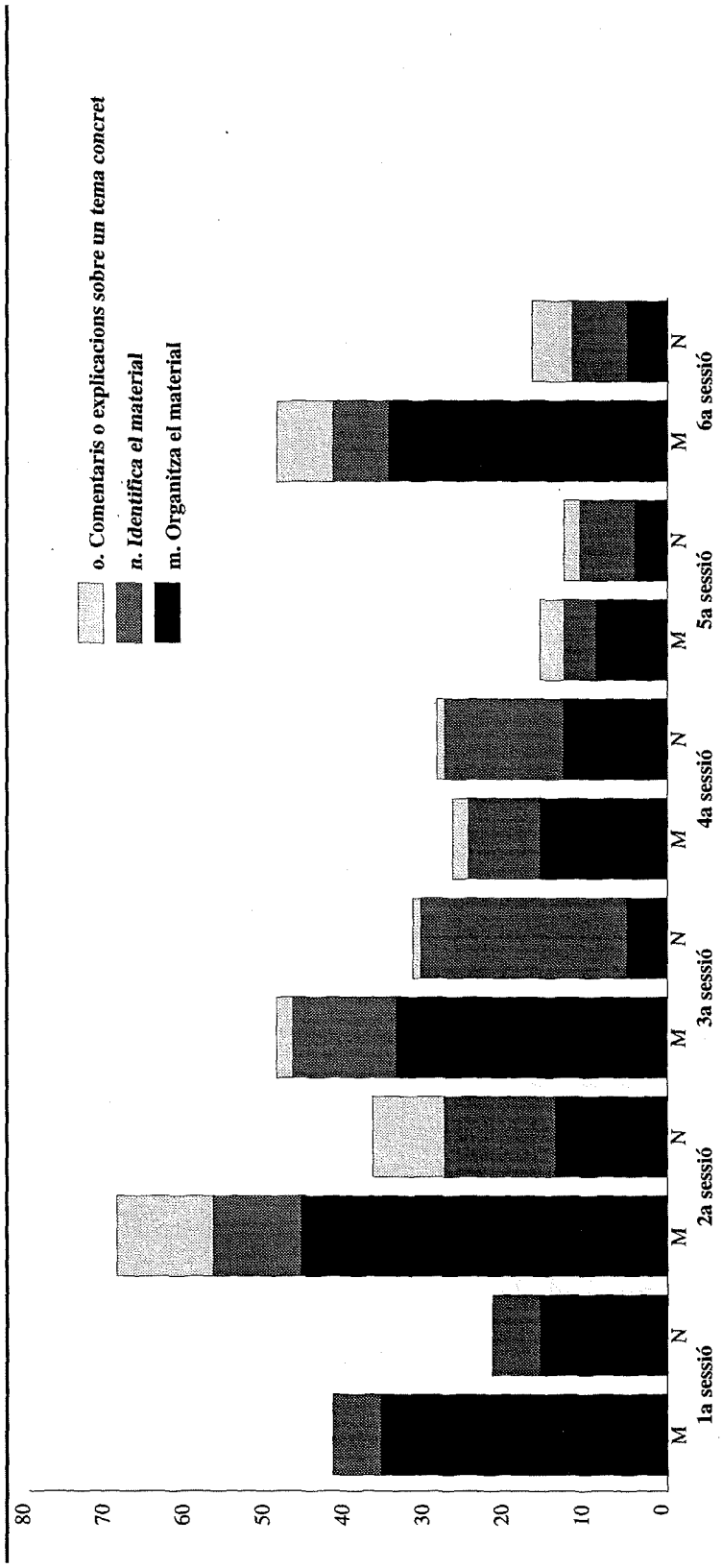
M: Es igual, pero a lo mejor me escuchan. Porque a lo mejor no hablan como yo, pero yo creo que cuando las plantas se ponen bonitas y están bien en una casa... pues están diciendo que están bien. No lo dicen con palabras pero si están bonitas...

(6ª sessió)

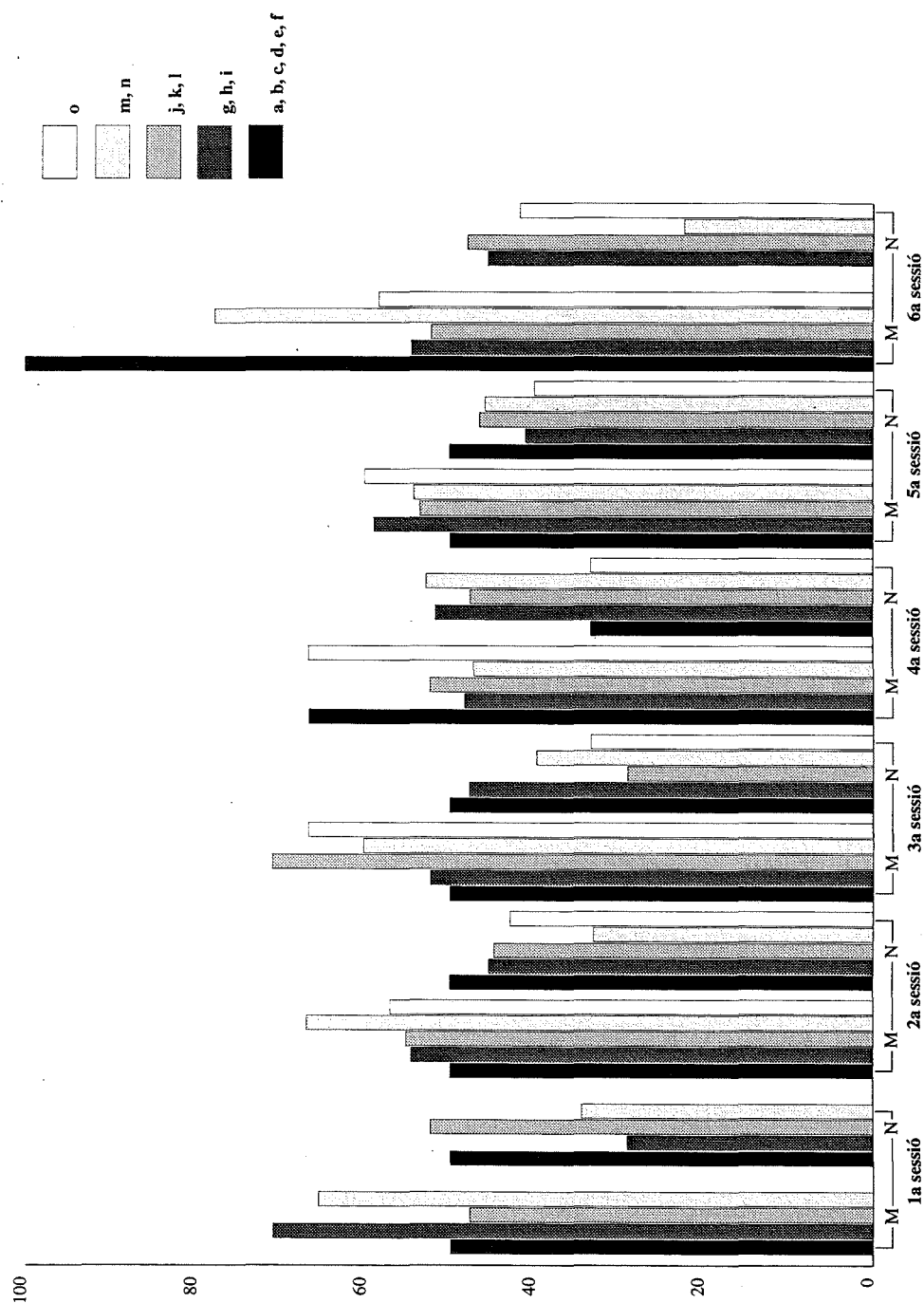
Com hem vist en aquest exemple, les intervencions d'aquest tipus en el context dels segments de representació prenen unes característiques concretes que són molt properes a les que desenvolupen en altres casos, i construeixen veritables segments d'aprofundiment: les participants, malgrat que estan en procés d'iniciar la representació, quan se centren en el tema no estalvien comentaris detallats i ampliats sobre la qüestió; cal destacar especialment que la mare s'estén en les explicacions mentre la nena li demana aclariments i fa comentaris.

El gràfic XV, reproduït a la pàgina següent, representa els principals comentaris realitzats sobre les actuacions de disposició espacial, identificació del material i aprofundiment, que, sense ser actuacions que defineixen pròpiament els segments de representació, també hi tenen un paper específic. El gràfic XVI, reproduït a les pàgines següents, recull les freqüències globals dels cinc grups d'actuacions presentats en aquest segment de representació.

Gràfic XV. Freqüències de les formes d'actuacions de mare i nena sobre delimitació del material i aprofundiment en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

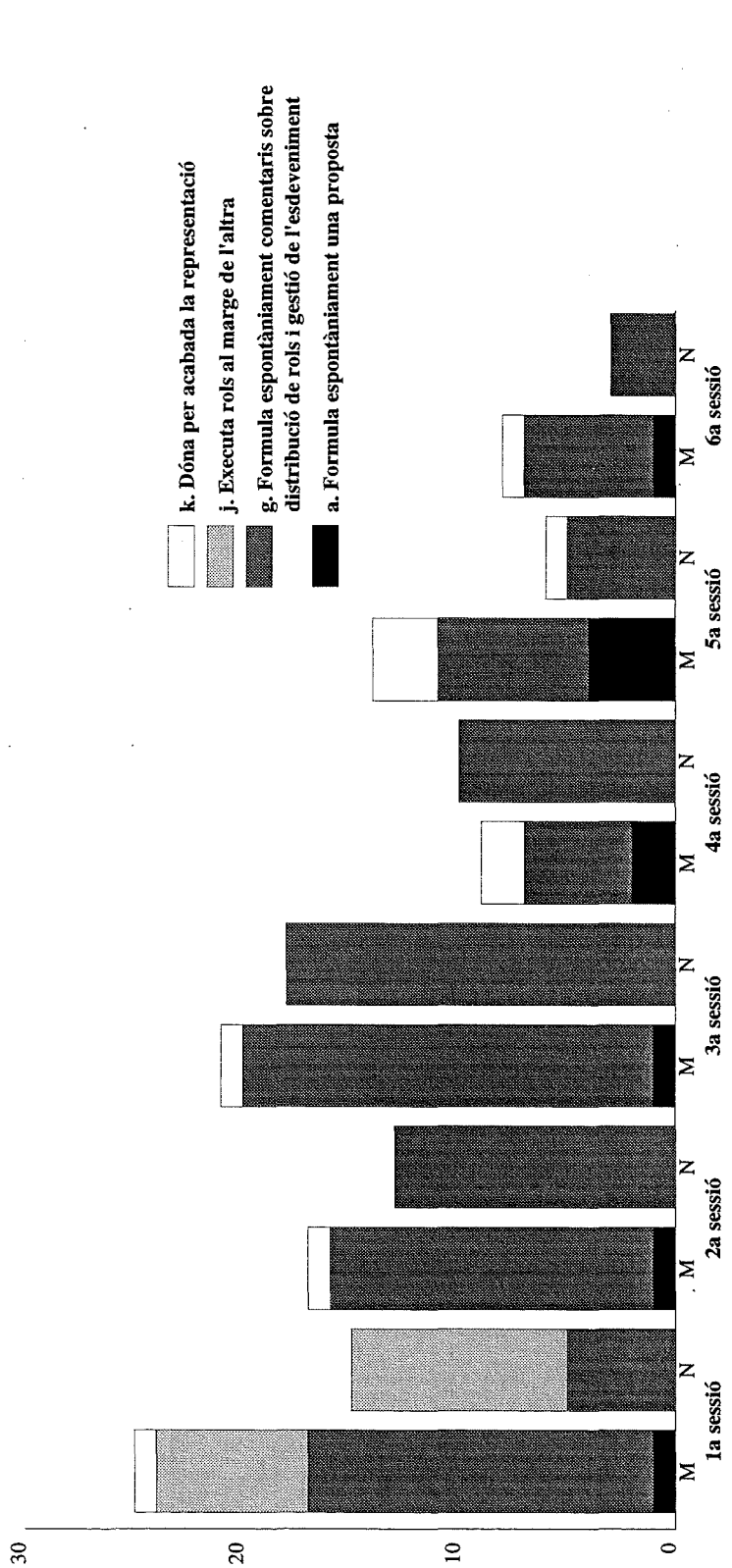
Gràfic XVI. Freqüències globals de cada un dels cinc tipus d'actuacions típiques de l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Taula X. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *iniciativa* de la mare i la nena en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total		
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T
(a)	1	-	1	1	-	1	1	-	1	2	-	2	4	-	4	1	-	1	10	-	10
(g)	16	5	21	15	13	28	19	18	37	5	10	15	7	5	12	6	3	9	68	54	122
(j)	7	10	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	10	17
(k)	1	-	1	1	-	1	1	-	1	2	-	2	3	1	4	1	-	1	9	1	10
Total	25	15	40	17	13	30	21	18	39	9	10	19	14	6	20	8	3	11	94	65	159

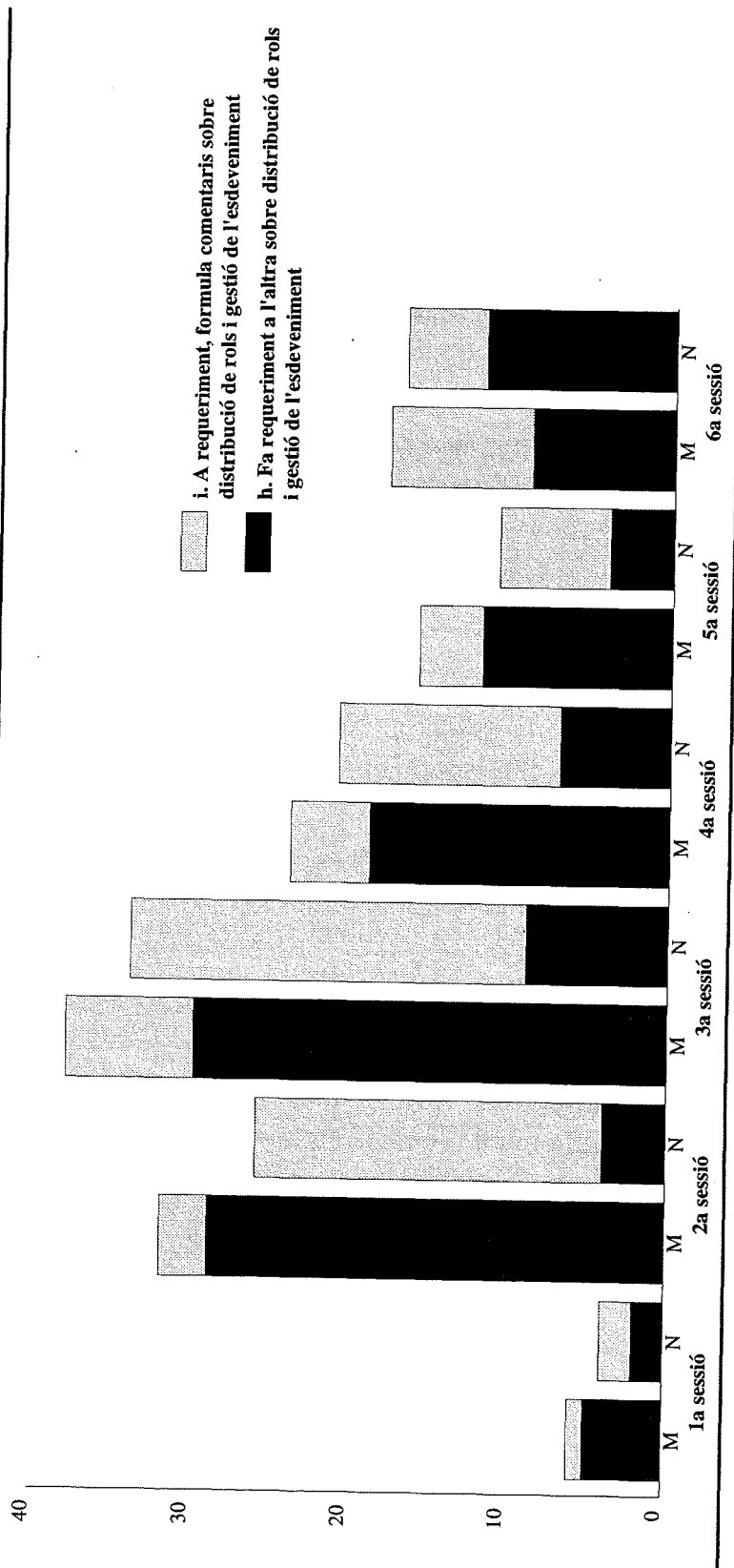
Gràfic XVII. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *iniciativa* de la mare i la nena en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Taula XI. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *participació potenciada* de la mare i la nena en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total			
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	
(b)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(c)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(d)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(f)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(h)	5	2	7	29	4	33	30	9	39	19	7	26	12	4	16	9	12	21	104	38	142	
(i)	1	2	3	3	22	25	8	25	33	5	14	19	4	7	11	9	5	14	30	75	105	

Gràfic XVIII. Freqüències de les formes d'actuació que mostren participació potenciada de la mare i la nena en l'SI de representació d'esdeveniments (R)

Finalment, després de l'evolució que presenten les formes d'actuacions que s'analitzen en el segment de representació, acabarem aquest apartat seleccionant les formes d'actuacions que de manera més directa aporten informació sobre les dimensions d'iniciativa, participació potenciada i interconnexió. En concret, i en relació amb la iniciativa de les participants, hem seleccionat les formes d'actuacions (a), (g), (j) i (k) –vegeu la taula X i el gràfic XVII, a les pàgines anteriors–; en relació amb la participació potenciada, els patrons articulats de formes d'actuacions de mare i nena (b-c), (d-f) i (h-i) –vegeu la taula XI i el gràfic XVIII a les pàgines anteriors–; i pel que fa a la interconnexió, és l'actuació (e) i el patró (a-e) els que poden completar la informació sobre el grau d'articulació entre les actuacions.

Pel que fa a la iniciativa, observem en la taula X que la mare presenta tota la iniciativa en la proposta d'esdeveniments i no tota però més que la nena a l'hora de donar per acabat l'esdeveniment: formes d'actuacions (a) i (k) respectivament. La nena, d'altra banda, evoluciona en el grau d'iniciativa en relació amb la gestió de la representació (g): la iniciativa és menor en la primera sessió –la nena pren la iniciativa en una tercera part dels casos–, però a partir de la segona sessió la diferència amb la mare disminueix.

En l'actuació d'adoptar rols al marge de la representació conjunta (j), les dues participants prenen la iniciativa exclusivament en la primera sessió. Convé recordar que, com hem vist en l'evolució de les formes d'actuacions de representació (l), la interconnexió i coordinació entre la mare i la nena és elevada ja des de la primera sessió.

En la taula XI es recullen les formes d'actuacions que mostren la participació potenciada de la mare i la nena en termes de patrons de formes d'actuacions articulades –una requereix la participació de l'altra– i les respostes a aquests requeriments. Els patrons de formes d'actuacions (b-c) i (d-f) no tenen freqüències d'aparició; ens referirem, doncs, al patró h-i d'actuacions relatives a la gestió de l'esdeveniment. Globalment, les dades mostren que la mare invita a la participació més que la nena, llevat del cas de la darrera sessió, en la qual la nena assumeix major control i iniciativa. Així mateix, la nena respon als requeriments de la mare en una elevada proporció (en un 72% dels casos aproximadament); per la seva part, la mare respon als requeriments de la nena en una proporció encara més elevada (un 79% dels casos).

La interconnexió que existeix entre les actuacions de les dues participants és considerable, com es desprén de les dades anteriors sobre la participació potenciada. Si, a més, hi afegim la informació procedent de la categoria (e) *formula espontàniament comentaris sobre la proposta de representació d'esdeveniments realitzada per l'altre participant*, observem en la taula VIII que apareixen comentaris de la nena en les diferents sessions i cal tenir en compte que es tracta de comentaris que impliquen una acceptació de la proposta que sempre fa la mare –com hem vist en relació amb l'actuació (a) analitzada en termes d'iniciativa.

3.2.3. SEGMENT D'INTERACTIVITAT D'APROFUNDIMENT EN CARACTERÍSTIQUES DEL MÓN GNOM I/O HUMÀ

3.2.3.1. CATEGORITZACIÓ ELABORADA PER AL SEGMENT D'INTERACTIVITAT D'APROFUNDIMENT EN CARACTERÍSTIQUES DEL MÓN GNOM I/O HUMÀ: FORMES D'ACTUACIONS DELS PARTICIPANTS

En el quadre VII hi consten les actuacions típiques, les formes que prenen aquestes actuacions i els patrons de formes d'actuacions, així com la seva relació amb les dimensions utilitzades per a la l'anàlisi (iniciativa, participació potenciada i interconnexió) en el segment d'aprofundiment.

Quadre VII. Relacions entre les actuacions típiques, les formes que prenen, els patrons que configuren i les dimensions implicades^(*) en el segment d'interactivitat d'aprofundiment

Actuacions típiques	Formes d'actuacions	Dimensions	Patrons de formes d'actuacions
Proposta de tema	a	Iniciativa	
Desenvolupament del tema objecte d'aprofundiment	b c d	Interconnexió Participació potenciada Participació potenciada	a - b c - d
Finalitza el tema	e	Iniciativa	

(*) Les dimensions utilitzades per a la categorització de les formes que prenen les actuacions són: iniciativa, participació potenciada i interconnexió.

(a) Estableix el tema de l'aprofundiment.

Una de les participants introdueix un aspecte o un conjunt de significats relacionats amb el món dels gnoms o amb el món humà, en definitiva un tema o tòpic, sobre el qual centra l'atenció de l'activitat conjunta, amb la intenció de clarificar, comentar o explicitar algunes qüestions que s'hi refereixen.

La introducció i presentació del tema d'aprofundiment pot fer-se de diferents maneres; la més habitual adopta la fórmula de pregunta a l'altra participant. Aquesta pregunta pot versar sobre una qüestió molt específica o ser més oberta, com ho reflecteixen els dos exemples següents.

[M. mostra un troll a la nena.]

M: ¿Has visto qué feo que es, Nora? Mira qué feo es.

(1ª sessió)

M: Nora, ¿si tú te perdieras que harías?

(5ª sessió)

En aquests casos, així com s'esdevé en algunes categories que caracteritzen altres segments d'interactivitat, l'establiment d'un tema per aprofundir-hi implica, implícitament, les dues participants –amb el benentès que és una d'elles qui fa la proposta i que sobre ella recau la iniciativa. D'aquesta manera el tema queda establert i dóna forma a l'eix entorn del qual mare i infant desenvoluparan la seva activitat, quedant palès que l'altra participant n'accepta la proposta.

(b) Realitza comentaris i/o proporciona explicacions sobre el tema espontàniament.

Entenem per explicació la intenció d'explicitar, expressar, aclarir i desenvolupar una idea, introduint exemples que puguin resultar aclaridors i representatius d'allò que un participant intenta comunicar a l'altre amb la intenció de fer-li-ho assolible, entenedor, amb l'objectiu que ho compregui.

[M. i N. parlen del material sanitari de plàstic amb què acaben de jugar; concretament, M. està explicant el funcionament del bisturí.]

M: ¿Y esto?

N: [N. s'acosta el bisturí a la boca i fa com si es raspallés les dents.]

M: ¡Hala! ¡Que no! Esto es para cortar. Es un bisturí, es para hacer "¡shckkk!". Y entonces se abre la carne, y pueden arreglar lo que hay dentro de la carne.

N: "¡Shckkk!"

M: Y corta mucho.

N: Pero como esto no es de verdad no corta.

M: Bueno, ya lo sé. Pero bueno, si fuera de verdad cortaría muchísimo.

(3ª sessió)

Algunes d'aquestes explicacions prenen la forma de comparacions explícites entre el món dels gnoms i el món humà.

M: Pues lo tienes claro porque aquí, por mucho que silbes, no viene ningún zorro ni ningún gnomo a buscarte.

(5ª sessió)

[M. i N. estan parlant sobre les Muntanyes del Més Enllà.]

N: Aquí no hay montaña de eso.

(6ª sessió)

En aquest cas, la categoria informa sobre la iniciativa i pot informar també sobre la interconnexió que mostra la participant que formula aquests comentaris –en el primer exemple: la mare; en el segon exemple: la nena–, els quals, en el marc d'aquesta forma d'actuació, impliquen una participació espontània, no induïda per l'altra ja que no es donen com a resposta a cap requeriment anterior. Podem trobar patrons (a-b) de formes d'actuacions de les participants.

(c) Fa un requeriment a l'altre participant sobre el tema de l'aprofundiment.

En el cas que sigui la mare qui faci aquesta actuació, pot interpretar-se com una exploració dels coneixements previs de l'infant per, a partir d'aquí, anar més enllà dels significats que té l'infant. Pot ser un indicador de la manera

com la mare va ajustant la presentació de la informació als coneixements de l'infant.

[M. i N. parlen del material sanitari de plàstic amb què acaben de jugar.]

M: Termómetro. ¿Y dónde se pone el termómetro? ¿Para qué sirve?

N: Para cuando está malita.

(3ª sessió)

Aquesta forma d'actuació informa sobre la participació potenciada, invita a la participació de l'altre i obre la possibilitat d'interconnexió entre les actuacions d'ambdós, com ja es veu en l'exemple anterior.

(d) Després del requeriment de l'altre participant, realitza comentaris i/o proporciona explicacions sobre el tema de l'aprofundiment.

Forma d'actuació íntimament vinculada a l'anterior ja que es realitza com a conseqüència de les intervencions anteriors de l'altre, que ha formulat un requeriment. Informa sobre la participació potenciada. El subjecte respon a la demanda amb comentaris i, eventualment, amplia la seva resposta en forma d'explicació, entenent per explicació les consideracions que hem exposat en la categoria (b). Així, es concreta un patró de formes d'actuacions articulades de les participants, el qual pren la forma c(M)-d(N) i viceversa, que ens aporta informació sobre la participació i el grau d'interconnexió de les actuacions dels participants. Vegem un exemple de patró c(N)-d(M) a continuació.

N: ¿Y las otras flores eran gnomos?

M: Esto es un secreto.

N: ¿Por qué?

M: Porque nadie lo sabe. O sea aquí el único que lo ha visto es el Switt. Pero no sabemos si el viento...

(6ª sessió)

(e) Dóna per acabat el tractament del tema d'aprofundiment.

Aquesta forma d'actuació recull la iniciativa dels participants per cloure els comentaris sobre el tema específic que ha donat lloc al segment

d'aprofundiment. Com en el cas dels segments de representació, es pot donar per acabat el tractament del tema de diferents formes: de manera explícita, quan un dels participants deixa de prestar atenció al tema i l'altre no hi insisteix, o bé recollint el material de joc si el segment d'aprofundiment es realitza al final de la sessió; també es pot concloure implícitament quan un participant realitza actuacions acceptades per l'altre que porten a iniciar un altre segment d'interactivitat diferent.

[M. i N. estan implicades en un segment d'aprofundiment sobre la transformació dels gnoms en arbres. M. hi fa algun comentari i la nena fa la següent intervenció.]

N: ¿Y por qué no crecen como los trolls?

M: Porque los trolls son de otra raza.

(6ª sessió)

A partir de la resposta de la mare, en aquest cas, s'enceta un nou segment d'interactivitat d'aprofundiment sobre les característiques físiques dels gnoms i els trolls.

(f) Actuacions de disposició i organització espacial.

En el marc dels segments d'aprofundiment apareixen també actuacions que hem identificat com a típiques dels segments d'interactivitat de delimitació de l'escenari, d'organització i disposició espacial dels elements del material. Igual que quan apareixien en el segment de representació, aquestes actuacions presenten també característiques diferencials i semblants a les del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari. Quan apareixen en els segments d'aprofundiment, la principal característica és que són formes d'actuació essencialment no verbals que no van acompanyades de discurs: el discurs de les participants està centrat en el tema de l'aprofundiment mentre van col·locant els elements del material que necessitaran per a la representació posterior. Sempre apareixen en els segments d'aprofundiment que es donen a l'inici de la fase de joc.

(g) Altres actuacions.

En aquesta categoria es recullen les formes d'actuacions de naturalesa essencialment verbal que no s'han considerat rellevants per a l'anàlisi del segment d'interactivitat i que, en conseqüència, no es poden inscriure en cap de les categories prèviament assenyalades.

3.2.3.2. EVOLUCIÓ DE LES ACTUACIONS EN ELS SEGMENTS D'INTERACTIVITAT D'APROFUNDIMENT EN CARACTERÍSTIQUES DEL MÓN GNOM I/O HUMÀ

Segons la ubicació en què apareixen els segments d'aprofundiment, podem matisar la funció que fan. Així, quan apareixen al final de la sessió, podrien representar més aviat una cloenda de la sessió, un acabament amb èmfasi i/o recapitulació d'algun dels aspectes que han cridat l'atenció de mare i infant. En canvi, en els casos en què apareixen al principi de les sessions, immediatament després del segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari que inicia la sessió –imprescindible, però alhora cada vegada més reduït–, podrien realitzar més aviat una funció de separació: la mare introdueix el tema de la fase de joc mitjançant l'exploració prèvia de les opinions o dels coneixements de la nena. La raó per la qual la mare fa això podria obeir a la consciència que els gnoms i els humans fan algunes coses de manera essencialment diferent i que això pot comportar alguna dificultat a la nena.

Els temes sobre els quals versen els diferents segments d'aprofundiment de les diverses sessions són diversos i, en termes generals, podríem dir que hi ha una certa progressió: des de temàtiques molt lligades a aspectes del material físic fins a altres que impliquen més aviat processos, amb un major grau d'abstracció i més relacions a tenir en compte. En concret, els temes que apareixen són els següents:

- 1ª sessió: algunes característiques físiques dels trolls.
- 2ª sessió: característiques del naixement dels gnoms: nombre de gnoms que neixen en l'únic embaràs.

- 3ª sessió: característiques del material sanitari que han utilitzat en la representació anterior i comiat dels gnoms.
- 5ª sessió: procés de retorn a casa quan un gnom es perd.
- 6ª sessió: algunes característiques físiques dels gnoms i procés de convertir-se en arbres al final de la vida.

Podem observar una evolució pel que fa al tractament dels temes que apareixen. En efecte, en les tres primeres sessions els temes d'aprofundiment es vinculen a qüestions físiques relacionades amb el món dels gnoms: en la primera sessió es tracten aspectes físics dels elements del material (els trolls), de manera que es tracta d'una exploració de les seves característiques físiques; en la segona sessió, el tema d'aprofundiment es relaciona amb el naixement dels gnoms per parelles de bessons i només una vegada a la vida; en la tercera sessió, se centren en la roba dels gnoms i en el material sanitari que la nena ha incorporat al joc que acaben de fer. En canvi, en la cinquena i sisena sessió els temes giren entorn de nocions com el retorn a casa i la mort, molt vinculades al tema de tota la sessió, les quals, i això al nostre entendre és més important, posen en relació algunes maneres d'actuar i que operen de diferent manera en el món dels gnoms i el món humà.

A continuació, presentarem l'anàlisi de les formes d'actuacions de les participants seleccionades per copsar l'evolució en aquest segment d'interactivitat; les freqüències globals d'aquestes formes d'actuacions són a la taula XII, a la pàgina següent.

En primer lloc, necessàriament hem de referir-nos a l'actuació relativa a qui *estableix el tema de l'aprofundiment (a)*. En termes generals, és la mare qui planteja el contingut temàtic sobre el qual versarà l'activitat conjunta dins dels segments d'aquest tipus, com s'observa a la taula XII, llevat d'un segment de la darrera sessió, en què és la nena qui proposa el tema d'aprofundiment, assumint al final un major control sobre aquesta qüestió.

Taula XII. Freqüències de les formes d'actuacions analitzades en l'SI d'aprofundiment en característiques del món gnòmic i/o humà (A)

Actuacions	1a sessió		2a sessió		3a sessió		5a sessió		6a sessió		Total								
	A		A		A1		A2		A1		A2		A3						
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N					
(a)	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	7	1			
(b)	4	1	-	-	3	1	2	1	2	-	5	1	7	2	7	2	30	8	
(c)	2	-	6	-	7	4	10	-	3	1	7	1	4	-	18	6	57	12	
(d)	-	2	-	6	4	7	-	10	1	3	1	5	-	3	5	11	11	47	
(e)	1	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	1	-	1	4	4	
(f)	1	2	-	-	1	1	1	-	2	2	1	1	1	1	1	3	3	10	10
Total	9	5	8	6	16	14	15	11	10	6	15	9	12	8	34	23			

M: Oye, Nora. ¿Has visto qué feo es? [M. mostra un troll a N.]
(1ª sessió)

M: Vamos a ver, Nora. Si tú te perdieras ¿qué harías?
(5ª sessió)

M: Cuando... tú, Nora. Qué piensas cuando, cuando una persona se muere...

N: [Assenteix amb el cap.]

M: ¿Qué le pasa? A ver, ¿tú qué crees que le pasa?
(6ª sessió)

N: ¿Y por qué no crecen como los crolls?
(6ª sessió)

La categoria relativa a *realitza comentaris i/o proporciona explicacions espontàniament sobre el tema (b)*, és present en les formes d'actuacions de la mare que aporta la informació que considera necessària al llarg de tots els segments d'aprofundiment –llevat de la segona sessió.

Vegem, per exemple, els comentaris de la mare a propòsit d'un element del material sanitari de joguina que havien incorporat a la representació anterior, en què David guareix una cérvola.

M: ¿Y esto?

N: [N. s'acosta el bisturí a la boca i fa com si es raspallés les dents.]

M: ¡Hala! ¡Que no! Esto es para cortar. Es un bisturí, es para hacer "¡shckkk!". Y entonces se abre la carne, y pueden arreglar lo que hay dentro de la carne.

N: "¡Shckkk!"

M: Y corta mucho.

N: Pero como esto no es de verdad no corta.

M: Bueno, ya lo sé. Pero bueno, si fuera de verdad cortaría muchísimo.

(3ª sessió)

La nena introdueix espontàniament comentaris en les dues darreres sessions. En termes generals, tot i que impliquen l'assumpció de cert grau de control, més que explicacions pròpiament dites semblen reflexions breus –en oposició a la llargària de les explicacions de la mare– que se li acudeixen a propòsit de la conversa que manté amb la mare sobre un tema concret.

Els comentaris i explicacions que s'introdueixen, les relacions i comparacions explícites entre el món gnom i el món humà –sovint en termes de causa-efecte per part de la mare– són, per a nosaltres, d'especial interès. Aquestes comparacions o relacions apareixen en l'activitat de la mare en tots els segments d'aprofundiment de les dues darreres sessions, la qual cosa hauria d'interpretar-se probablement atenent a les característiques dels tipus d'esdeveniments que s'hi representen –com demanar ajut i com donar-lo; com es moren els gnoms. És possible que la mare consideri important posar en relació els dos mons socials diferents –gnom i humà–, ja sia per la diferència que existeix entre ambdós amb relació a les qüestions específiques, sia per la dificultat que puguin comportar els significats o conceptes concrets o les seves relacions.

[M. acaba de fer un seguit de preguntes a N. sobre com tornaria a casa si es perdés, i després de constatar que la nena no sap el número de la porta de casa, li fa el següent comentari.]

M: Está visto que si te pierdes lo tienes fatal. Porque aquí por mucho que silbes... ¿eh? No viene ningún gnomo ni no viene ningún zorro a buscarte.

(5ª sessió)

Les relacions que estableix la nena entre els dos mons en el darrer segment d'aprofundiment de la darrera sessió –segment d'interactivitat amb què finalitza el bloc de sis sessions d'activitat conjunta entre mare i infant– suposen assumpció del control i proporcionen la possibilitat d'ampliar coneixements compartits. Com ja apuntàvem anteriorment, en aquests casos se centra l'atenció en aspectes que la mare considera importants per a la representació posterior o bé en aspectes ja referits i que, en certa mesura, recullen i resumeixen la representació anterior.

[A propòsit del tema sobre allò en què es convertirien M. i N. si fossin gnoms, Nfa el següent comentari que relaciona els dos mons.]

N: Pero aquí no hay la Montaña de eso.

M: ¿Eh?

N: Aquí no hay la Montaña de...

M: Bueno, porque aquí se hace de otra manera.

(6ª sessió)

Sobre la categoria (c) fa un requeriment a l'altre participant sobre el tema de l'aprofundiment, en primer lloc hem d'assenyalar que, com es fa palès en els gràfics XII i XIII, aquests requeriments apareixen en totes les fases de joc en el cas de la mare, mentre que la nena fa preguntes en la tercera sessió i en les dues darreres.

En les primeres sessions, utilitzant els termes de Sinclair i Coulthard (1975), es tracta més aviat d'una successió d' I-R –pregunta de la mare o resposta de la nena–; en les darreres sessions, apareix sovint i més clarament la valoració o comentari de la mare després de la resposta de la nena i fins s'arriben a configurar cadenes de successius I-R-F (pregunta-resposta-feedback).

- M: Y estos dos niños, Nora, ¿de quién son?
N: De ellos
M: ¿De ellos? ¿Y nació uno primero que el otro?
N: No, los dos juntos.
M: ¿Qué son? ¿Gemelos?
N: Sí.
M: ¿Y tendrán más hermanitos?
N: No.
M: ¿Por qué?
N: Porque dos... ya es suficiente.
(2ª sessió)

En termes generals, el paper de les preguntes de la mare podríem qualificar-lo de socràtic, és a dir, va formulant un seguit de preguntes entorn d'un tema determinat –normalment no en formula una de sola– de manera que facilita que la nena pugui explicitar progressivament les seves idees en relació amb els temes que la mare planteja. Sembla que la mare, de fet, formula algunes d'aquestes preguntes amb l'objectiu de comptar amb elements sobre el que pensa la nena que li permetin de comentar, si és el cas, diferències respecte del que pensa ella sobre el tema en qüestió i enriquir així la seva comprensió. En el següent exemple, veiem com la mare, a partir de les preguntes que fa i de les explicacions que ella mateixa ofereix, aconsegueix que la nena s'atansi progressivament a la idea del tema central: la mort; des de la mort en el context humà i animal, fins a la mort dels gnoms. Això fa que la nena en compregui el perquè i s'adoni

que, com en el cas de les persones, passa quan ja han arribat a una edat avançada.

- M: Tú, Nora, ¿qué piensas cuando... cuando una persona se muere? ¿Qué le pasa? A ver, ¿tú qué crees que le pasa?
- N: No lo sé.
- M: ¿No lo sabes?
- N: ¿Y tú?
- M: Bueno, exactamente tampoco lo sé. Solamente sé que se mueren pero me parece que no se convierten así, en árbol. Esto solamente lo hacen los gnomos, pero se tienen que morir porque no pueden vivir toda la vida.
- N: Claro.
- M: Una flor sale, se abre, y al cabo de unos días ¿qué le pasa?
- N: Claro.
- M: Se muere, ¿no?
- N: *[Mira M. i assenteix.]*
- M: Una hormiga, va por la cocina de la nena. Se encuentra con un dedo de la nena que le hace así. *[Fa el gest d'aixafar amb el dit a terra.]*
- N: ¿Y qué le pasa?
- M: Se muere, ¿no?
- N: *[Mira M. i assenteix.]*
- M: ¿Un pollo que comemos al horno?
- N: Se muere.
- M: ¿Un gato que le atropella un coche?
- N: Se muere.
- M: Un señor que está muy malito, muy malito...
- N: Se muere.
- M: Y otro que está bien, pero que es muy viejecito, muy viejecito. También ya que es muy viejo, muy viejo, muy viejo...
- N: Se muere.
- M: Y al David, también le pasa lo mismo. El David tiene 400 años. Son muchísimos.
- N: Y la Lisa.
- M: Y la Lisa, tiene muchísimos, muchísimos años. Claro, llega un momento...
(6ª sessió)

Les preguntes de la nena, contràriament al que comentàvem en relació amb les de la mare, pretenen essencialment obtenir informacions sobre qüestions determinades que no comprèn i que estan relacionades amb el que la mare diu sobre el tema que és objecte de l'aprofundiment. Com veurem en el següent exemple, la nena provoca així que la mare faci

aclariments, torni a repetir la pregunta que li ha fet, reformulant-la, o expliciti més el que li està demanant.

M: ¿Qué te gusta más de lo que llevan vestidos, van vestidos?

N: ¿Vestidos?

M: ¿Qué es lo que más te gusta?

N: ¿Vestidos o gnomos o pantalones?

M: ¿Qué es lo que más te gusta? El pantalón, el gorro, la blusa, el cinturón, la bolsita, los zapatitos...

N: Todo, todo lo que dices tú me gusta.

(3ª sessió)

La categoria (d) després del requeriment de l'altre participant, realitza comentaris i/o proporciona explicacions sobre el tema de l'aprofundiment, en el cas de la mare, apareix per primera vegada en la tercera sessió, però cal destacar que l'amplitud de les explicacions que introdueix com a respostes a preguntes de la nena augmenta progressivament fins que arriba a ser especialment rellevant en els tres segments d'interactivitat d'aprofundiment de la darrera sessió.

N: Y las otras flores, ¿eran gnomos?

M: Eso es un secreto.

N: ¿Por qué?

M: Porque nadie lo sabe, o sea aquí el único que lo ha visto es el Switt.

N: ¿Por qué?

M: Pero no sabemos si el viento... ¿Has visto que había viento también?

N: [Assenteix amb el cap.]

M: No sabemos si el viento era, a lo mejor antes, un gnomo. No sabemos si las flores eran gnomos. Solamente sabemos que aquellos tres árboles sí que eran los gnomos, porque los hemos visto cómo se transformaban, pero lo demás es un secreto.

Si, por ejemplo, los otros gnomos fueran un día de excursión allí, no sabrían si antes eran gnomos. Porque ahora ya... son otra cosa. Ya no son gnomos sino que son árboles, o flores, o viento, o montaña.

N: Yo me convertiría en Elisa

M: ¿Ah, sí? ¿En Elisa? ¿Y si la Elisa ya no existiera?

N: Ya sé.

M: ¿Qué?

N: La flor. Las flores eran un gnomo.

M: ¿Sí?

N: Y el viento y las nubes.

M: Claro. Y... y... Pero allí no se podían convertir en personas. Tenían que convertirse en cosas de la naturaleza.

(6ª sessió)

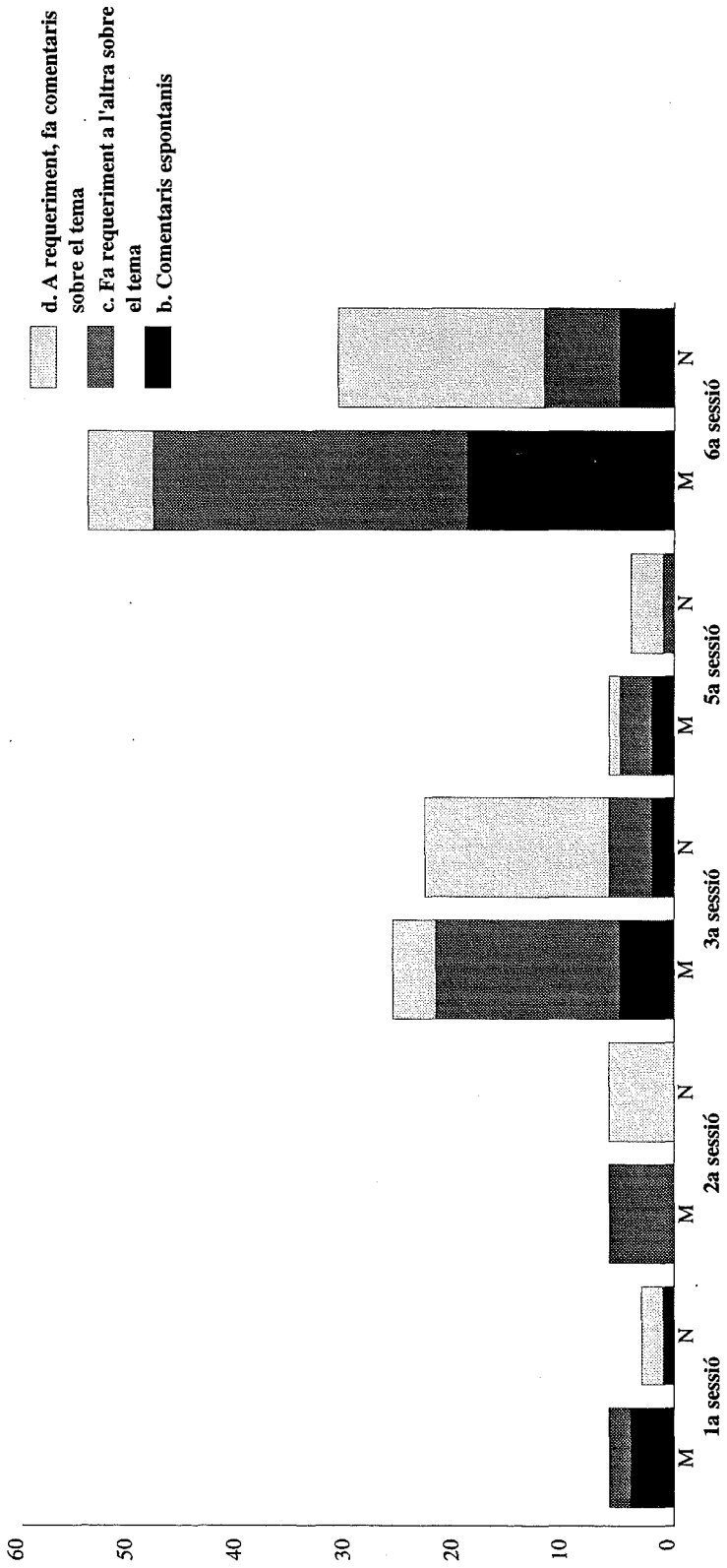
En el cas de la nena, formula comentaris a propòsit d'allò que estan fent que, més que explicacions pròpiament dites, són aportacions que matisen o afegeixen informació en funció de les demandes de la mare. Aquest tipus d'actuació té una presència constant en els segments d'aprofundiment de totes les sessions.

Com a síntesi d'aquests tres grups d'actuacions –comentaris espontanis, requeriments i respostes a requeriments sobre el tema–, presentem el gràfic XIX, a la pàgina següent, que il·lustra el control que té la mare d'aquestes qüestions.

En les formes d'actuacions corresponents a la categoria *(e) dona per acabat el tractament del tema d'aprofundiment*, cal assenyalar que la mare clou els segments d'aprofundiment –exceptuant el primer de la tercera sessió i els tres segments de la sisena sessió, que dona per acabats la nena– assumint un major control d'aquesta parcel·la de la situació.

Pel que fa a actuacions de *(f) disposa i organitza espacialment un element del material*, en els segments de delimitació de l'escenari i de representació, en els segments d'aprofundiment que apareixen al final de les sessions no hi ha manipulació de material de joc, normalment; de vegades, en els segments d'aprofundiment que apareixen al principi de les sessions després d'un segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari (cinquena sessió), la mare realitza una activitat de col·locació de diferents elements del material, com a continuïtat d'actuacions de delimitació de l'escenari, mentre manté l'atenció conjunta centrada en una conversa amb la nena sobre el tema d'aprofundiment que han establert. No tenim freqüències en relació amb la categoria *(g) identifica i explora un element del material*.

Gràfic XIX. Freqüències d'actuacions de la mare i la nena sobre el tema que és objecte d'aprofundiment (A)

En relació amb la categoria *altres formes d'actuacions (h)*, cal comentar que en aquest segment d'interactivitat apareixen, amb certa freqüència, formes d'actuacions de control de la mare relatives a la gestió de la participació de la nena quan aquesta desvia l'atenció del tema que és l'objecte de l'activitat conjunta.

[M. intenta parlar de si la nena sabia tornar a casa si es perdés.]

M: Por ejemplo, si saliéramos de casa de la abuela...

N: Ble, ble, ble, ble.

M: ¡Sht! ¡Ei! Escúchame, que si no no jugamos. [Toca N.]

(5ª sessió)

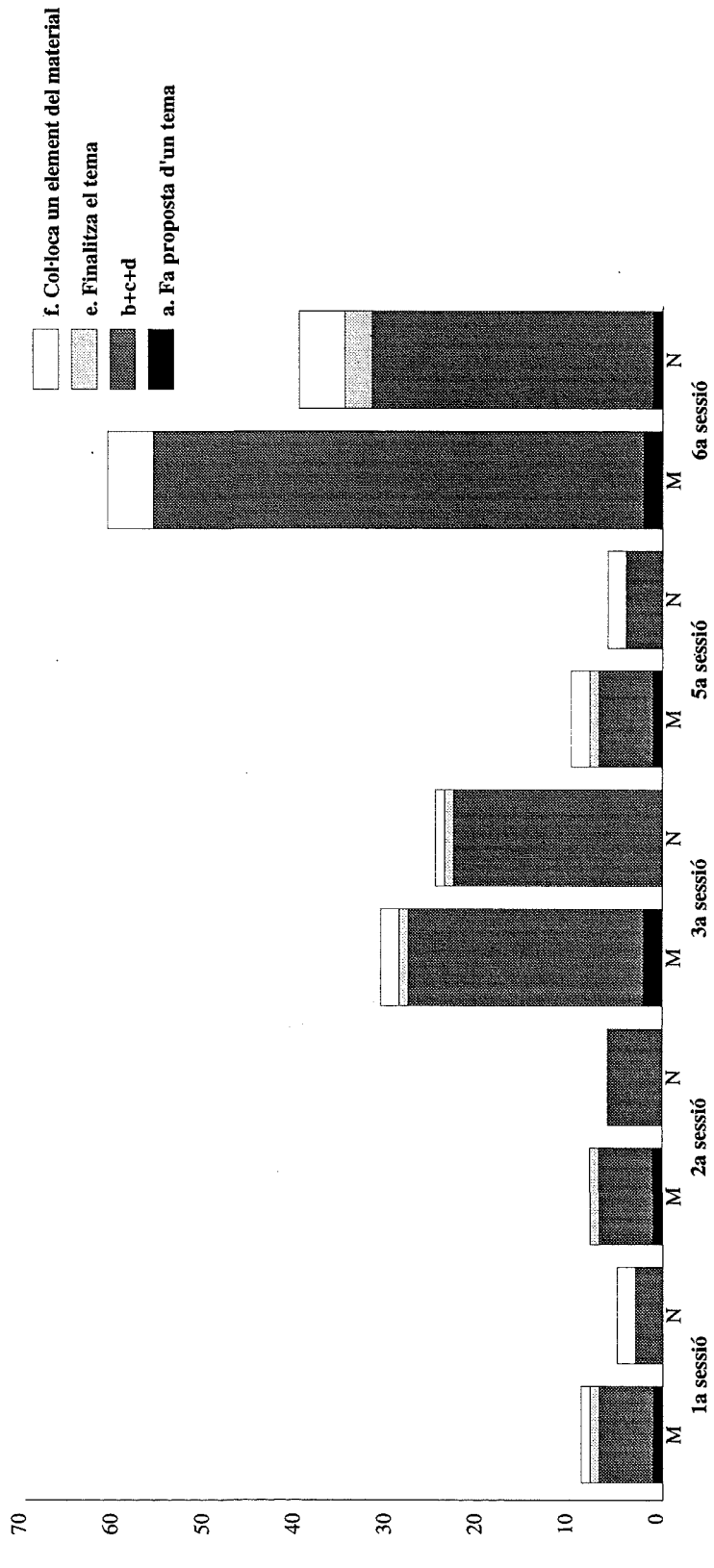
El gràfic XX, presentat a la pàgina següent, representa globalment la caracterització de l'activitat de la mare i la nena en relació amb les formes d'actuacions que acabem de comentar.

Per acabar amb la presentació de l'evolució de les formes d'actuacions analitzades en els segments d'aprofundiment, farem una lectura de les dades de la taula XII en termes d'iniciativa, participació potenciada i interconnexió en les actuacions de la mare i la nena.

Com es fa palès en les taules XIII i XIV i en els gràfics XXI i XXII, reproduïts a les pàgines següents, que els il·lustren i que presentarem a continuació, en relació a la iniciativa de les participants hem seleccionat les formes d'actuacions (a), (b) i (e); en relació amb la participació potenciada, el patró articulat de formes d'actuacions de mare i nena (c-d); i en relació amb la interconnexió, el patró (a-b).

Pel que fa a la iniciativa, com mostra la taula XIII, la mare controla essencialment el que té a veure amb l'establiment del tema de l'aprofundiment (a) en set dels vuit temes que apareixen en total, amb una iniciativa de la nena només en la darrera sessió. En l'actuació de donar per acabat el tema (e), en canvi, el conjunt d'iniciatives de la mare i de la nena són les mateixes, com es palesa en el gràfic XXI; ara bé, cal precisar que sembla que hi ha una evolució en el sentit que, a partir de la tercera sessió, la nena pren iniciativa en aquesta actuació i en la darrera sessió és sempre ella qui dona per acabat el tractament del tema.

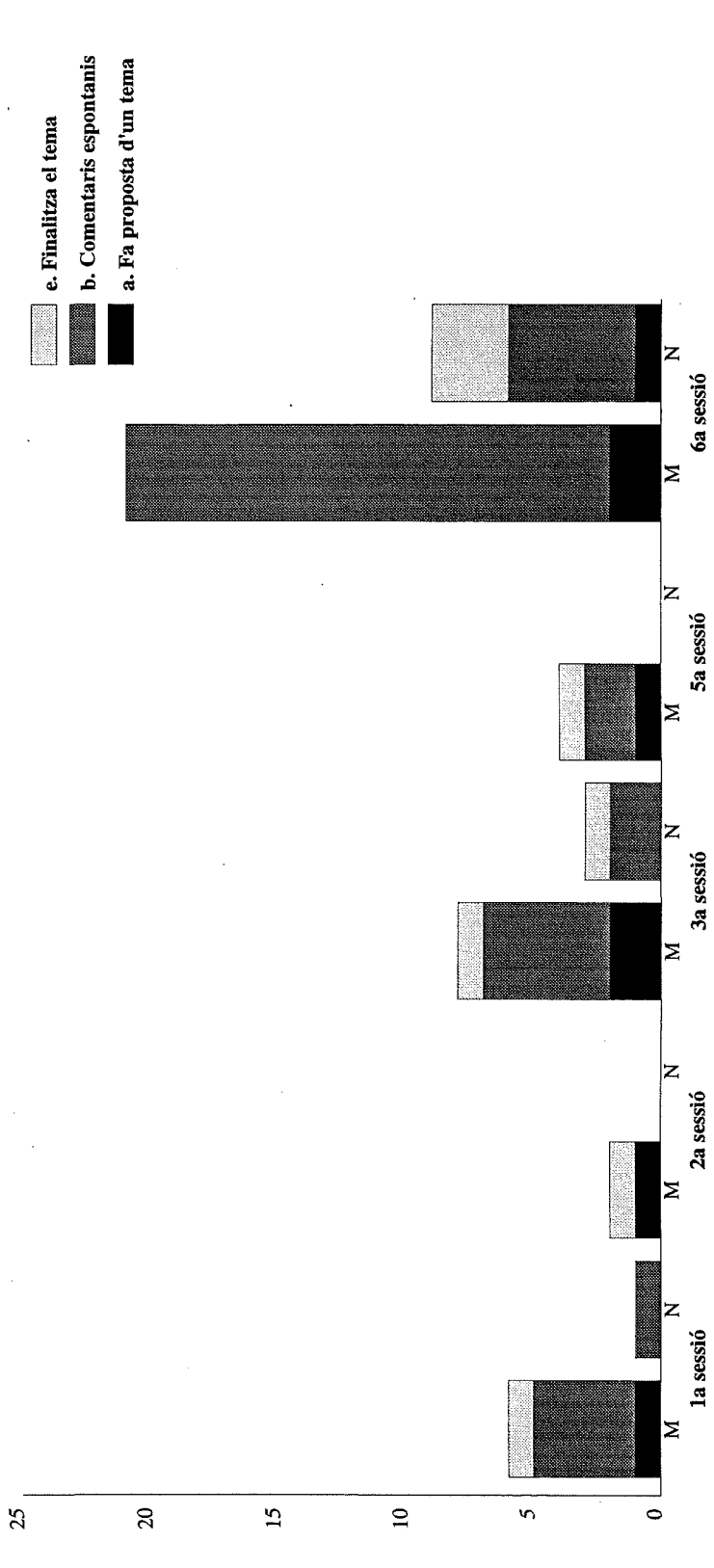
Gràfic XX. Freqüències globals de cada un dels quatre tipus d'actuacions típiques de l'SI d'aprofundiment

Taula XIII. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren *iniciativa* de la mare i de la nena en l'SI d'aprofundiment (A)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			5a sessió			6a sessió			Total		
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T
(a)	1	-	1	1	-	1	2	-	2	1	-	1	2	1	3	7	1	8
(b)	4	1	5	-	-	-	5	2	7	2	-	2	19	5	24	30	8	38
(c)	1	-	1	1	-	1	1	1	2	1	-	1	-	3	3	4	4	8
Total	6	1	7	2	-	2	8	3	11	4	-	4	21	9	30	41	13	54

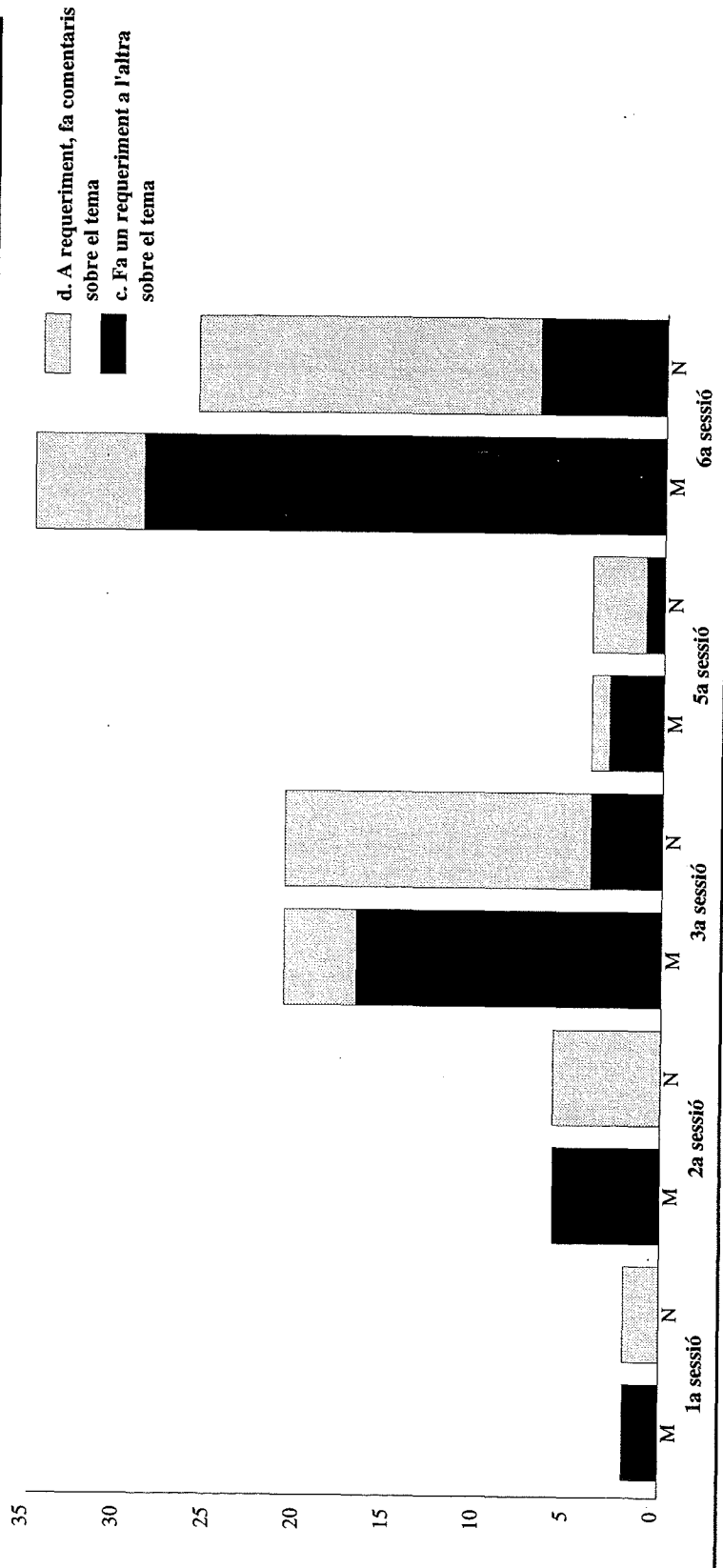
Gràfic XXI. Freqüències de les actuacions que mostren *iniciativa* de la mare i la nena en l'SI d'aprofundiment en característiques del món gnom i/o humà

Taula XIV. Freqüències de les formes d'actuacions que mostren participació potenciada de la mare i de la nena en l'SI d'aprofundiment (A)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			5a sessió			6a sessió			Total		
	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T	M	N	T
(c)	2	-	2	6	-	6	17	4	21	3	1	4	29	7	36	57	12	69
(d)	-	2	2	-	6	6	4	17	21	1	3	4	6	19	25	11	47	58

Gràfic XXII. Freqüències de les actuacions que mostren participació potenciada de la mare i la nena en l'SI d'aprofundiment en característiques del món gnom i/o humà

Quant a la participació potenciada de les actuacions de la díada, la taula XIV mostra que aquesta participació es concreta en un nombre elevat de requeriments per part de la mare (79% *versus* 21% de la nena) i un nombre elevat de respostes a aquests requeriments per part de la nena (77% *versus* 23% de la mare). En conseqüència, observem que la interconnexió en es actuacions de les participants és important, ja que, en termes globals, als requeriments de la mare correspon un 82,5% de respostes de la nena i els requeriments de la nena troben un 91,5% de respostes de la mare; el gràfic XXII mostra clarament l'existència d'aquesta connexió i el sentit en què s'orienta: el control que exerceix la mare sobre el tema d'aprofundiment i que intenta cedir a la nena a través de requeriments.

3.2.4. LA PRESENCIA DE LES ACTUACIONS DE DISPOSICIÓ ESPACIAL I D'IDENTIFICACIÓ DEL MATERIAL EN ELS TRES TIPUS DE SEGMENTS D'INTERACTIVITAT

Fins aquí hem presentat l'evolució de les formes d'actuacions en cada un dels tres tipus de segments d'interactivitat. Abans de cloure aquest apartat, ens sembla interessant referir-nos a un conjunt d'actuacions que apareix en els tres tipus de segments. En efecte, com hem vist en la categorització elaborada i utilitzada per a l'anàlisi dels segments, algunes de les actuacions típiques del segment de delimitació de l'escenari apareixen també, i en alguns casos amb una presència rellevant, en altres formes diferents d'interactivitat. Ens referim, a les actuacions vinculades a la disposició/organització i a la identificació/exploració dels elements del material. Entenem que la interpretació d'aquestes dades pot ser interessant per a la comprensió de l'activitat conjunta que defineixen les participants.

Una consideració bàsica a fer és que la interactivitat és entesa com un procés que es construeix i, en conseqüència, cada una de les formes en les quals s'organitza aquesta activitat es caracteritza per unes actuacions que no són necessàriament exclusives d'un segment en concret. No obstant això, cal interpretar el sentit que té que apareguin en els diferents segments, el paper que hi fan i com evolucionen en el decurs de les fases de joc. Així doncs, primer intentarem resumir les aportacions principals de l'evolució d'aquestes actuacions en els tres tipus de segments d'interactivitat i analitzar les diferències, semblances i relacions que

presenten segons que apareguin en un o altre segment. Finalment, intentarem esbrinar i interpretar quines funcions acompleixen aquestes actuacions en cada un dels segments que configuren l'organització de l'activitat conjunta.

Per comprendre per què aquestes actuacions de disposició/organització i identificació/exploració del material apareixen en els tres segments, començarem per assenyalar que per les característiques de l'activitat en què es veuen implicades les participants, en què se'ls proporciona un material de joc, sembla fàcilment comprensible que la manipulació dels objectes no sigui exclusiva d'un moment determinat sinó que es pugui donar al llarg de la fase de joc formant part de les diverses formes d'organització de l'activitat conjunta que construeixen la mare i la nena. La constatació immediata d'aquest fet en les dades de la investigació va fer que, al seu moment, fossin actuacions tenides en compte, com hem vist, en l'anàlisi dels tres tipus de segments i no només en el segment de delimitació de l'escenari que vertebraven. Ens interessa, aquí, veure no tant com evolucionen aquestes actuacions dintre de cada segment per separat –evolució que ja ha estat presentada en les pàgines anteriors– sinó com aquesta evolució es dona de manera interrelacionada tenint en compte el seu paper en els diferents segments de cada sessions.

Amb l'objectiu d'avançar en la comprensió del mapa global de l'evolució d'aquestes actuacions, a la pàgina següent presentem la taula XV, que comprèn un resum de les freqüències d'aquestes actuacions en els tres tipus de segments d'interactivitat, en totes les fases de joc.

Observem a la taula XV una primera conclusió interessant en la distribució dels percentatges d'actuacions dels tres tipus de segments d'interactivitat. Hi ha una diferència clara entre la primera sessió per una banda i la resta de sessions per una altra. En efecte, en termes globals, en els quals s'inclouen els dos grans tipus d'actuacions, en la primera sessió un 75% del conjunt d'actuacions està situat en el segment de delimitació de l'escenari, un 25% en el segment de representació i cap en el segment d'aprofundiment. En les altres sessions aquest percentatge s'inverteix, de manera que aquestes actuacions passen a tenir una presència del 75% en el segment de representació i 25% aproximat en el segment de delimitació de l'escenari –amb algunes variacions en el segment d'aprofundiment. Només en la

Taula XV. Freqüències globals de les actuacions d'organització / disposició espacial i d'identificació / exploració en els tres tipus de segments d'interactivitat (DE, R, A)

Actuacions	1a sessió			2a sessió			3a sessió			4a sessió			5a sessió			6a sessió			Total		
	DE	R	A	DE	R	A	DE	R	A	DE	R	A	DE	R	A	DE	R	A	DE	R	A
Organització i disposició espacial	150	52	-	13	60	-	12	39	-	10	29	-	21	13	8	7	68	4	213	261	12
Identificació i exploració	42	12	-	1	25	-	5	39	-	11	24	-	18	11	-	12	14	-	89	125	-
Total per sessió	192	64	-	14	85	-	17	78	-	21	53	-	39	24	8	19	82	4	302	386	12
% per sessió	75%	25%	-	14%	86%	-	18%	82%	-	28%	72%	-	55%	34%	11%	18%	78%	4%	43%	55%	2%

cinquena sessió aquest percentatge és superior en el segment de delimitació de l'escenari. A partir d'aquesta sessió apareix un petit percentatge en els segments d'aprofundiment.

A partir d'aquestes dades globals, interpretem que les actuacions dels participants vinculades a les característiques del material –disposició/organització i identificació/exploració- tenen un pes específic diferent segons que apareguin en cada un dels tres segments, i ben especialment en el segment de delimitació de l'escenari i de representació, i segons que siguin necessàries d'una o altra manera en l'organització de l'activitat conjunta de les participants.

Si ens centrem en la diferenciació entre els dos grans tipus d'actuacions i ens atenim a l'evolució de cada un d'ells en cada segment, podem obtenir informacions més específiques que matisen aquesta evolució, com veurem seguidament.

(i) Evolució de la disposició/organització i identificació/exploració del material en els segments de delimitació de l'escenari.

Quant a la disposició/organització i a la identificació/exploració dels elements del material, en termes globals observem en el quadre III una evolució en els següents termes:

- De la primera a la tercera sessió: predomini de les actuacions de disposició/organització del material.
- De la quarta a la cinquena sessió: equilibri entre les actuacions de disposició/organització i les d'identificació/exploració dels elements del material.
- En la sisena sessió: predomini de les actuacions d'identificació/exploració dels elements del material.

A més d'organitzar un escenari que va sent cada vegada més selectiu i més lligat als esdeveniments que representaran (ja no utilitzen tot el material que se'ls proposa i, a més, com sabem, n'afegeixen si els fa falta), d'acord

amb l'avanç de les sessions, les participants es van centrant progressivament en identificacions dels personatges que es necessiten per a la representació concreta. En definitiva, sembla que, a partir de la quarta sessió, aquestes actuacions se subordinen cada vegada més a un pla o guió a desenvolupar mitjançant la representació. Ara bé, en un principi no podem afirmar que aquest guió sigui necessàriament compartit per la mare i la nena ja que no ha estat explicitada ni acceptada cap proposta de joc concreta i, per tant, el lligam entre la delimitació de l'escenari i la representació consegüent no els és directe ni explícit.

Això no obstant, recordem que a partir de la quarta sessió comença a haver-hi indicis que la mare i la nena no necessiten explicitar aquesta proposta com en les sessions anteriors per arribar a compartir mínimament la definició de la situació d'allò que volen representar. En aquest sentit, indiquem la possible importància de la consigna que dona la investigadora a les participants, consigna que a partir de la quarta sessió és més concreta i específica que en les anteriors. Si tenim en compte que en les actuacions per a la representació les participants se cenyeixen molt a la consigna que se'ls dona a l'inici de la fase de joc, aquesta podria ser una raó per la qual progressivament la identificació dels personatges adients per a la representació posterior pren més rellevància en l'activitat conjunta a partir de la quarta sessió, fent més èmfasi en la selecció dels personatges que necessitaran per a l'esdeveniment i deixant en segon terme la disposició/organització que necessàriament també efectuen per a la representació, però de la qual ja tenen suficients coneixements compartits i que es limita més aviat a col·locacions i alguns comentaris sobre aquestes col·locacions.

Una altra raó que s'hi reflecteix és la importància dels aprenentatges previs que han efectuat les participants en el procés de l'activitat conjunta que realitzen, i en el qual hi ha aspectes que ja són prou compartits i que no cal negociar per seguir endavant. Ens referim a qüestions com aquestes: que la col·locació dels elements del material la realitza essencialment la mare —a partir de la segona sessió la realitza gairebé exclusivament ella— sense que se li doni cap importància; que saben que la col·locació i identificació dels elements està servint de preparació per a una representació que realitzaran posteriorment; que coneixen que en aquesta representació intervenen uns personatges que cal seleccionar del conjunt de material i compartir-los.

(ii) Evolució de la disposició/organització i identificació/exploració del material en els segments de representació d'esdeveniments.

Observem en la taula XV una distribució que es concreta així:

- En la primera i segona sessió: predomini de les actuacions de disposició/organització del material.
- De la tercera a la cinquena sessió: equilibri entre les actuacions de disposició/organització i les d'identificació/exploració dels elements del material.
- En la sisena sessió: predomini de les actuacions de disposició/organització del material.

Aquestes actuacions apareixen en el segment de representació ja des de la primera sessió i estan molt vinculades a les representacions concretes de cada segment d'interactivitat de representació, atès que apareixen després que la proposta de joc hagi estat acceptada per la mare i la nena i, per tant, és acordada i compartida per ambdues. Són actuacions que apareixen essencialment al principi del segment de representació però també es donen al principi de les escenes que conformen l'esdeveniment que es representa.

Com en el segment de delimitació de l'escenari, en les primeres sessions hi ha predomini de les actuacions de disposició del material sobre les d'identificació. Especialment en la primera sessió, l'organització i disposició dels elements del material és variada i rica no només a l'inici del segment sinó també en les diferents escenes que el constitueixen. En els esdeveniments que es representen en les altres sessions, les participants no es detenen tant en la qüestió de la disposició i no utilitzen tampoc tot el material de què disposen, a excepció de la darrera en què es representa el comiat dels gnoms i organitzen un decorat en el qual fan participar tots els elements del material (gnoms, gnomes, animals, etc.) per acomiadar els protagonistes de la pel·lícula. A partir de la tercera sessió apareix un equilibri entre els dos tipus d'actuacions, possiblement per la poca dedicació a la disposició, juntament amb el major pes que assoleix la identificació d'alguns elements del material.

Pel que fa a la identificació dels elements del material, hem de dir que se centra essencialment en els personatges que ocuparan la representació, sobre els quals la mare i la nena estableixen algunes negociacions i que ocupen la seva atenció de manera especial, ja que trien del conjunt de tots els gnoms els que seran els personatges principals segons que compleixin millor les característiques del paper o rol que han de representar.

(iii) Evolució de la disposició/organització i identificació/exploració del material en els segments d'interactivitat d'aprofundiment.

Aquestes actuacions només apareixen en les sessions cinquena i sisena i fan palès un predomini absolut de les actuacions de disposició/organització del material, ja que no hi ha actuacions d'identificació/exploració dels elements del material.

Curiosament les actuacions de disposició/organització del material que apareixen en el marc dels segments d'aprofundiment, només apareixen quan aquests segments es troben al principi de les sessions, i són essencialment realitzades per la mare. Són actuacions que no semblen complir una funció clara en l'organització d'aquest segment d'aprofundiment ja que les participants no comenten res sobre aquesta disposició espacial; ben al contrari, l'atenció conjunta se centra en el tema que està sent objecte vertebrador de l'activitat conjunta i les col·locacions o altres tipus de manipulacions del material (com per exemple, en la sisena sessió, la mare posa una fulla a la branca d'un arbre) es realitzen al marge del tema. En definitiva, semblen actuacions relacionades més aviat amb el procés implicat en la construcció de l'escenari, que es poden anar fent alhora que es parla d'una altra qüestió i que estan al servei de la representació que posteriorment es durà a terme sobre el tema.

Pel que fa a l'absència de les actuacions relatives a la identificació/exploració en el context del segment d'aprofundiment, ressaltem una qüestió que ens ajudarà a comprendre-ho. Que les participants se centrin en un tret determinat del món gnom i/o humà i aquest tret esdevingui el tema de l'atenció i l'activitat conjuntes, propietat que defineix el segment d'interactivitat d'aprofundiment, és una manera rellevant d'identificar trets

del món gnom i humà, explorant-ne detalladament les característiques. Així, la identificació implícita en l'aprofundiment pren encara més sentit si al·ludim a la manera com s'han anat succeint els temes que han estat objecte d'aprofundiment: des d'unes temàtiques clarament vinculades al material físic present que es té com a suport dels comentaris (característiques dels trolls) en unes primeres sessions, fins a d'altres més socials i de relacions entre diversos aspectes (transformació dels gnoms en arbres) al final.

Per altra banda, aquest procés pot haver estat potenciat pel paper dels segments d'aprofundiment al principi de la fase de joc com a elements introductoris del tema global que ha ocupat les dues darreres sessions. És possible que el paper esmentat anteriorment, que en un principi la identificació duia a terme en relació amb la representació, s'hagi anat enriquint progressivament de manera que ambdues participants han anat construint conjuntament coneixements més funcionals. En l'activitat conjunta que desenvolupen en aquest segment, la mare proporciona elements per poder comprendre millor el món gnom no només fent-hi especificacions sinó també relacionant-lo amb el món humà, de manera que la nena pot haver construït uns coneixements cada vegada més propers al context de l'activitat. Aquests coneixements van més enllà de la simple identificació i permeten a la nena d'establir relacions cada vegada més significatives amb els seus coneixements previs, tant els que provenen de les seves experiències anteriors a la investigació (marc social de referència) com altres de construïts en el transcurs de les sessions (marc específic de referència).

En l'evolució global que evidencien aquestes actuacions, tindren en compte essencialment les relatives a la delimitació de l'escenari i la representació, i per interpretar-les recorrerem a dades que ja coneixem que caracteritzen l'evolució d'aquests dos segments implicats.

En la primera sessió, la intenció està centrada clarament en la disposició del material i el coneixement que se'n té en funció de les característiques físiques i simbòliques que les participants li atribueixen, com ho mostren les dades de temps dedicat a la delimitació de l'escenari (10' 30") i la presència de les actuacions que analitzem en aquest segment. En la segona i tercera sessions, els percentatges d'aquestes actuacions s'inverteixen a favor del

segment de representació. En el segment de delimitació d'aquestes sessions, la mare i la nena centren l'activitat conjunta en la proposta d'esdeveniments per representar i, en conseqüència, no és estrany el predomini de la disposició que pot realitzar-se sense necessitat de verbalitzacions –la mare col·loca elements del material però no se'n parla–; pel que fa a la identificació, en els segments de representació d'aquestes sessions tampoc és predominant, tot i que en la tercera hi ha un major equilibri entre identificació i disposició. En aquesta tercera sessió, la tasca sobre la distribució de rols entre mare i nena és important, hi ha molta negociació i, de vegades, la nena fa demandes d'identificació de personatges que ocupen part del segment de representació, alhora que es fa una representació directa en què les participants assumeixen els rols principals i això provoca menys organització/disposició del material.

A partir de la quarta sessió hi ha canvis importants en relació amb aquestes actuacions en els dos segments. En efecte, tant en el segment de delimitació de l'escenari com en el de representació es dona un equilibri entre les actuacions de disposició i les d'identificació. A més, s'introdueix un petit percentatge d'aquestes actuacions en el si dels segments d'aprofundiment.

Pensem que aquestes diferències amb les sessions prèvies poden obeir a diferents motius. Les ja participants coneixen moltes coses sobre la manera com es desenvolupa l'activitat conjunta en les fases de joc. Després de les negociacions sobre la proposta d'esdeveniments i les distribucions de rols que han efectuat en les dues sessions anteriors –segona i tercera–, comparteixen que en el decurs del seu joc introduiran una representació d'un o més esdeveniments, la qual comporta uns personatges i unes accions que cal determinar. A més, saben que abans de passar a una representació, en què poden ser més o menys fidels a les aventures dels gnoms que han vist a la pel·lícula i a la consigna que se'ls dona abans de començar el joc, és necessari preparar l'escenari de l'activitat. També comparteixen que en la representació utilitzaran elements del material amb una especial rellevància i que cal posar-se d'acord sobre quins seran aquests elements que es constituïran en personatges als quals atribuiran un rol. En efecte, els personatges que estan prou identificats per les seves experiències anteriors i que no provoquen possibles conflictes no són objecte d'identificació –com és el cas de la guineu–; al contrari, els

personatges nous que cal acordar són els que més necessitat d'identificació presenten, i així s'actua.

Per acabar, la interpretació de les actuacions de disposició i organització del material de les participants en el si dels segments d'aprofundiment que apareixen al principi de la fase de joc, està directament vinculada al lloc que ocupen aquests segments. En efecte, prenent com exemple la cinquena sessió, en què el segment d'aprofundiment té lloc entre dos segments de delimitació de l'escenari, entenem la col·locació del material com una continuïtat en la col·locació dels elements de l'entorn natural que la mare havia començat a disposar en l'anterior segment de delimitació –recordem que la mare sempre inicia l'organització de l'escenari pels elements de l'entorn natural abans de passar als elements del material més directament significatius per a la representació. En aquest sentit, la funció que compleixen aquestes actuacions de disposició és d'anar avançant la preparació de l'escenari per a la representació posterior, però són actuacions, de fet, irrellevants per al tema central que dirigeix l'activitat conjunta de les participants en el segment d'aprofundiment; d'una banda, el tema del segment d'aprofundiment no té cap relació directa amb el material que es col·loca i, de l'altra, aquesta col·locació que afecta a la mare no interfereix en el tema de l'aprofundiment, és a dir, no se'n parla.

En síntesi, pensem que les funcions que compleixen aquestes actuacions en cada un dels segments d'interactivitat es poden resumir com així:

1. Segment de delimitació de l'escenari. Les actuacions de disposició i identificació del material són actuacions típiques que caracteritzen el mateix segment com a forma específica d'organització de l'activitat conjunta. Tenen la funció d'assegurar el primer contacte i coneixement del material, col·laborant a la definició inicial de la situació, en la primera sessió, i de situar els elements de l'entorn natural a partir de la segona sessió –realitzat per la mare. A partir de la quarta sessió la vinculació de la identificació amb la representació posterior és més clara. En qualsevol cas, l'ús que es fa de la disposició/organització del material i la identificació/exploració sembla que respon a una exigència mínima que planteja el material i el que volen fer-ne les participants, de manera que, abans d'iniciar la representació, necessiten col·locar almenys una part del material de què disposen i, especialment a partir de la quarta sessió,

identificar-ne alguns dels elements per tal de compartir quins seran els que usaran més directament per a l'esdeveniment que representaran.

2. Segment de representació. Les actuacions de disposició i identificació del material estan directament vinculades a la representació, a les necessitats que va plantejant la pròpia representació dels esdeveniments a les participants. A mesura que succeixen les diferents escenes d'aquests esdeveniments es van identificant els personatges secundaris que cal incloure i es va modificant la composició de les parts de l'escenari en què han de tenir lloc.

3. Segment d'aprofundiment. Quan aquests segments apareixen al final de la fase de joc, el material és utilitzat com a suport físic per al context del tema de què es parla, no com a element organitzatiu. Només apareix aquest aspecte vinculat a la disposició dels elements de l'entorn natural del material quan els segments d'aprofundiment tenen lloc a l'inici de la fase de joc, abans de portar-se a terme el segment de representació. En aquests casos, aquestes actuacions de disposició són efectuades la mare, totalment al marge del que ocupa l'atenció conjunta de la díada, com si avancés temps i feina per a la representació posterior.

4. LA CONSTRUCCIÓ I DEFINICIÓ DE L'ACTIVITAT CONJUNTA: PRIMERES CONCLUSIONS

En aquest apartat prendrem els principals resultats obtinguts per poder elaborar unes conclusions globals de les anàlisis presentades en aquest capítol. Així, centrarem la interpretació dels resultats del primer nivell d'anàlisi prenent com a punt últim de referència el conjunt de les sis sessions d'activitat conjunta (cada una de les quals comprèn una fase de visionat de les pel·lícules de vídeo i una fase de joc entre la mare i la nena), la unitat sessió i, especialment, els segments d'interactivitat, unitat bàsica d'aquest primer nivell d'anàlisi.

Per a la interpretació dels resultats obtinguts farem el següent recorregut. Començarem amb els resultats més rellevants de l'estructura que adopta l'activitat conjunta. En segon lloc, revisarem l'evolució de l'activitat conjunta al llarg de les sessions, en vista de les formes d'actuacions analitzades en termes de les dimensions: iniciativa, participació potenciada i interconnexió. En tercer lloc, ens remetrem als objectius que semblen presidir les actuacions de les participants. Per acabar, ens ocuparem de les vinculacions entre les fases de visionat i les fases de joc que hem identificat en l'anàlisi.

4.1. L'ESTRUCTURA DE L'ACTIVITAT CONJUNTA

Articularem la síntesi de la interpretació respecte de l'activitat conjunta definida per mare i infant fent un recorregut per les sis sessions i ressaltant

els principals resultats obtinguts en l'anàlisi dels segments d'interactivitat i de les actuacions corresponents.

Com hem vist, en les fases de joc les participants construeixen una activitat conjunta altament estructurada que ha fet possible la identificació de tres formes d'organització de l'activitat o segments d'interactivitat que hem anomenat, respectivament, segment de delimitació de l'escenari físic i simbòlic, segment de representació d'esdeveniments i segment d'aprofundiment en característiques del món gnom i/o humà. Aquests tres tipus de segments apareixen ja en la primera sessió encara que evolucionen a mesura que se succeeixen les sessions. En resum, a partir de la segona sessió disminueix considerablement el temps que es dedica al segment de delimitació de l'escenari; el segment d'interactivitat de representació presenta un augment a partir d'aquesta segona sessió i decreix de manera que en la primera i darrera presenta un percentatge similar de presència –tot i que és el segment que en totes les sessions suposa més del 50% del total del temps dedicat a l'activitat conjunta de joc–, i el segment d'aprofundiment augmenta el temps de dedicació de manera significativa fins arribar al màxim en la sisena sessió.

Convé matisar aquesta evolució essencialment descriptiva amb l'evolució de les actuacions de les participants que caracteritzen aquests segments d'interactivitat. Així mateix, prestarem especial atenció a la vinculació entre aquestes actuacions dels segments d'interactivitat de la fase de joc i el segment d'aportació de la informació corresponent a cada fase de visionat per tal d'oferir una idea global de com s'ha anat configurant l'activitat conjunta.

La primera sessió està dedicada al primer contacte amb el material i l'entorn dels gnoms i presenta un interès considerable perquè suposa l'inici de la definició de la situació compartida en alguns dels seus aspectes per ambdues participants, com es palesa en les característiques de l'activitat conjunta que realitzen en els tres tipus de segments d'interactivitat. Les actuacions dirigides a l'organització, disposició i exploració del material en el segment de delimitació de l'escenari compleixen essencialment aquesta funció. En el segment de representació, els esdeveniments que es representen fan referència a esdeveniments quotidians que podrien ser realitzats per personatges humans i no recullen l'especificitat del món

gnom. En la mateixa línia, les participants no introdueixen en el seu joc característiques diferencials del món gnom que apareixen en el vídeo.

Globalment, les actuacions de les participants en la representació se centren en característiques d'elements destacats del material; exploren les possibilitats de com es pot jugar amb ell, seleccionen elements que poden constituir-se en protagonistes dels esdeveniments i exploren relacions entre aquests personatges, a diferència del tipus d'exploració que han portat a terme en el segment de delimitació de l'escenari.

Així mateix, en el breu segment d'aprofundiment que apareix en aquesta sessió, la temàtica que constitueix l'objecte de l'activitat conjunta que desenvolupen la mare i la nena se centra en les característiques físiques dels trolls. El tractament d'aquest tema suposa una exploració i descripció d'alguns trets dels trolls, i s'utilitzen les dues figures del material com a suport dels comentaris.

En definitiva, podríem dir que tota la primera sessió està dedicada a assolir un nivell mínim d'intersubjectivitat entre mare i nenaper tal de conèixer els elements que aniran manipulant en les fases de joc i que constitueixen una part important entorn de la qual organitzaran l'activitat conjunta. D'altra banda, també hem de parlar d'un nivell d'intersubjectivitat inicial respecte de com organitzar l'activitat conjunta, de com participar, de les diferents obligacions i drets que tenen en cada una de les diferents formes d'organització que van construït conjuntament en el transcurs d'aquesta primera fase de joc. Com hem vist en els resultats exposats en l'apartat anterior, cal destacar el control de la mare en la gestió d'aquesta organització.

A partir de la segona sessió s'introdueixen alguns canvis significatius en l'activitat conjunta. En primer lloc, el temps que dediquen a la delimitació de l'escenari es redueix notablement i els intercanvis verbals entre les participants versen essencialment sobre la proposta d'esdeveniments per representar. És important veure com se centra l'atenció sobre aquest aspecte i com la negociació que s'estableix acaba en la decisió de fer una repetició de l'aventura que han vist a la pel·lícula. En efecte, l'esdeveniment que ocupa el segment de representació (anar a una festa), presenta la mateixa seqüenciació de les diferents escenes que constitueixen

l'esdeveniment presentat al vídeo. Recordem que en la primera sessió, la representació efectuada no recull cap esdeveniment relacionat amb la fase de visionat. En aquella primera sessió, la mare i la nena construeixen per primer cop un esdeveniment global amb escenes que les porta a compartir progressivament que amb els objectes es pot *representar alguna cosa*. A partir de la segona sessió, les participants comencen a compartir que a més de representar *alguna cosa*, aquesta *cosa* pot estar directament vinculat a la pel·lícula. En efecte, en la representació que porten a terme, reproduïxen amb una fidelitat extraordinària l'aventura que havien vist anteriorment en el vídeo. Utilitzen essencialment el recurs de la interpretació per delegació, com en el cas de la primera sessió.

En acabar la representació, el tema que constitueix l'eix del segment d'aprofundiment és el dels infants bessons dels gnoms. Aquest tema havia sortit en el vídeo en la presentació dels aspectes generals de la vida dels gnoms, les participants l'havien recollit implícitament en la representació (la festa era de dos bessons) i, finalment, en el segment d'aprofundiment es parla explícitament d'aquesta característica genèrica de la reproducció en el món gnom.

En el segment de delimitació de la tercera sessió, les participants segueixen ocupant-se llargament d'acordar una proposta de representació. Malgrat que la nena proposa que no sigui una repetició de la pel·lícula, en el segment de representació finalment reconstrueixen l'aventura que havia sortit en la fase de visionat (en què David cura una cerva). La variant que s'introdueix amb força en la representació és la interpretació directa de les participants ja que elles mateixes assumeixen els rols protagonistes i complementen els altres personatges que necessiten per a l'esdeveniment amb els elements del material. També és important en aquesta representació la negociació sobre la distribució de rols entre les participants, negociació que ocupa gran part del segment de representació, en la gestió del qual la nena participa molt activament. És també la nena qui pren la iniciativa en el procés d'afegir material nou al que se'ls ha proporcionat, per exemple estris sanitaris de joguina que afegeix per fer més real la situació de joc –i que són adequats a la mida dels personatges. A partir d'aquesta tercera sessió serà habitual la inclusió d'altres materials si la mare i la nena ho consideren pertinent. Així mateix, també en aquesta sessió apareixen per primera vegada, a iniciativa de la mare, representacions gestuals i imaginàries de

personatges i/o objectes que no estan representats en el material i que necessiten incloure en l'esdeveniment o en la conversa sobre el tema del segment d'aprofundiment. Alguns exemples d'introducció d'aquests recursos són els següents: fer l'ocell amb un moviment de les mans o dibuixar la forma d'un barret gnom estenent els braços. En els segments d'aprofundiment són objecte de l'activitat conjunta els temes sobre els vestits dels gnoms, que han aparegut en la presentació d'aspectes generals de la vida dels gnoms en la fase de visionat, i el material sanitari de joguina usat en la representació i afegit per les participants.

A partir de la quarta sessió, apareix un nou canvi en les actuacions de les participants a l'hora d'iniciar la fase de joc. Les dues participants ja no discuteixen sobre el contingut de l'esdeveniment que representaran ni sobre la seva vinculació a la pel·lícula de vídeo. Ben al contrari, quan s'inicia la delimitació de l'escenari dona la impressió que ambdues comparteixen mínimament el tema en el qual se centrarà la representació ja que els elements que disposen espacialment i, sobretot, els personatges que seleccionen estan estrictament vinculats a l'esdeveniment que, efectivament, tot seguit representaran.

En els segments de representació, se segueix el fil conductor dels esdeveniments de la pel·lícula sense fer-ne una negociació important.. En cas de conflicte, serà aquest fil el que seguiran. Així mateix, les participants continuen incorporant en la quarta sessió el recurs de la interpretació directa, especialment a proposta de la mare.

Convé explicitar que, en aquest cas, la vinculació amb els trets del món gnom que apareixen segueix sent important. La fase de joc se centra essencialment en les relacions entre els trolls i els gnoms i en algunes de les característiques diferenciadores dels trolls (convertir-se en pedra quan tenen contacte amb el sol, ser poc intel·ligents, etc.).

Possiblement el pes de la consigna que es dona a les participants a l'inici de la fase de joc i que segueixen molt literalment, així com els acords en aquest mateix sentit que han anat realitzant en les sessions anteriors sobre el fet de representar esdeveniments relacionats amb els de la pel·lícula, estalvien comentaris i negociacions sobre la representació que ja no són necessaris per a l'activitat conjunta.

Són vàlids per a la cinquena sessió la majoria de comentaris relatius a la quarta. Les actuacions de les participants en el segment d'interactivitat de delimitació de l'escenari estan directament al servei del tema de la representació, i no hi ha discussió sobre quin esdeveniment ocuparà el temps dedicat a la representació. En aquest cas, també és important el pes de la consigna de l'observadora, que suggereix a les participants d'incorporar al joc els recursos d'olorar i xiular propis del món gnom que han aparegut en el vídeo. També és aquest el tema del segment d'aprofundiment que, en aquest cas, té la peculiaritat que apareix al principi de la fase de joc i abans de portar a terme la representació; així presenta per primera vegada la funció d'introduir a l'infant en el tema sobre el qual versarà la representació, alhora que la mare explora els recursos i coneixements previs de la nena per resoldre el problema de perdre's segons és habitual en el món social humà (conèixer l'adreça) i ho compara amb els recursos que utilitzen els gnoms.

Finalment, en la sisena sessió es consolida el pes del segment d'aprofundiment que ocupa una part important de la fase de joc i que tracta sobre tot del tema clau de la sessió: la transformació dels gnoms en arbres. Com en les sessions quarta i cinquena, no apareix negociació sobre la proposta de joc ni en el segment de delimitació de l'escenari ni en el segment de representació d'esdeveniments. En el segment d'aprofundiment que apareix al principi de la sessió, la mare centra el tema en els mateixos termes que en la sessió anterior: interrogant la nena sobre el problema de la mort i exemplificant diferents situacions de mort per situar el tema clau de la sessió. Sobre el mateix tema es farà la representació posterior –que recull l'esdeveniment del vídeo– i, al final de la sessió, torna a aparèixer el tema en termes d'aprofundiment, ampliant-ho altre cop cap al món humà. Atès que la mare dóna gran rellevància a aquest tema de la transformació, la primera part de la presentació en el vídeo, que recull aspectes generals del cicle vital dels gnoms, queda relegada –només la mare introdueix al principi del segment de representació la idea de l'arbre que creix amb els infants.

Globalment, com hem pogut veure, en cada moment de les fases de joc les participants s'ocupen més especialment d'aquells aspectes menys coneguts que, en conseqüència, han d'anar compartint i que expliciten més per dur a terme l'activitat conjunta que van configurant. A mesura que se succeeixen les sessions i es van compartint coneixements sobre els continguts i sobre

la gestió de l'activitat conjunta s'ometen alguns d'aquests coneixements i passen a primer pla els nous continguts que es van introduint en el joc a través de la interpretació que fan les participants de la informació que els proporciona el vídeo, el contrast d'aquests continguts amb els homòlegs en el món social humà, i les successives redefinicions sobre la gestió de l'activitat conjunta.

4.2. L'EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT CONJUNTA: INICIATIVA, PARTICIPACIÓ POTENCIADA I INTERCONNEXIÓ

En relació amb l'evolució de la participació que efectuen la mare i la nena en les fases de joc, començarem remarcant la utilitat que, segons el nostre parer, ha suposat tenir en compte les dimensions d'iniciativa, participació potenciada i interconnexió que ens han servit de base per a la interpretació de l'evolució de les actuacions de les participants. Ens han resultat realment essencials per poder elaborar la categorització de les formes que prenen les actuacions de les participants i poder valorar el grau d'articulació entre les intervencions de la mare i l'infant, grau molt elevat, com ha mostrat l'anàlisi presentada en l'apartat 3 d'aquest mateix capítol. Per aquesta raó, la interpretació que fem de l'evolució d'aquestes formes d'actuacions de les participants, necessàriament ha de centrar-se en les informacions facilitades per aquestes dimensions.

Pel que fa a la *iniciativa*, és la mare qui la manté des del principi i també el control sobre l'activitat conjunta; sobre algunes qüestions, no es traspasa aquest control a la nena. Val a dir, també, que la nena presenta iniciativa en la seva participació des del primer moment. Així, globalment, en les dades no s'observa una evolució gaire evident en el traspàs del control de la mare a la nena: en primer lloc, perquè en alguns aspectes de l'activitat no es produeix, i en d'altres perquè la nena participa activament des del principi.

Així, en el segment de delimitació de l'escenari, la nena ja presenta un 30% més d'iniciativa respecte de la de la mare en les formes d'actuacions que